วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ISSN 3057-0425 (Online)

Academic Journal of the Northern Rajabhat University Graduate Network

ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2567

Vol. 14 No. 3 September - December 2024



GNRU

Academic Journal of the Northern Rajabhat University Graduate Network

ISSN 3057-0425 (Online)

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2567

Volume 14 No. 3 September – December 2024

เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ



มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับเดือนมกราคม – เมษายน กำหนดเผยแพร่ เดือนเมษายน
ฉบับเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม กำหนดเผยแพร่ เดือนสิงหาคม
ฉบับเดือนกันยายน – ธันวาคม กำหนดเผยแพร่ เดือนธันวาคม

– บทความวิจัย 9 บทความ

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

วัตถุประสงค์(Aims)

เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษา คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขต(Scope)

ผลงานที่ตีพิมพ์ อาจอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ กรณีศึกษา บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์ ในสาขาที่เกี่ยวกับศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน สังคมวิทยา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์ ศรีแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ขันผนึก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราณี เนรมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณี จันทร์ตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพชยนต์ สิริเสถียรวัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา จันทร์ตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อาจารย์ ดร.จินดา ศิริตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความประจำฉบับ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อนุรักษ์ ปัญญานุวัฒน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เชาวกีรติพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิชัย นรากรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจรีย์ ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สี้ตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต อู่อ้น	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรัท วินิจ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ กึกก้อง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณะผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ กึกก้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลอยพรรณ สอนสุวิทย์

นายทวิทัต ริ้วมงคล

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

โทรศัพท์ 055 706 555 ต่อ 1770

ขั้นตอนการดำเนินการ

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการพิจารณาและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review Process) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ในลักษณะ Double-blind Peer Review โดยวารสารมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องทางวิชาการของบทความต้นฉบับเบื้องต้น

2. จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัยและบทความวิชาการ เป็นผู้พิจารณาประเมินคุณภาพของบทความ จำนวน 3 คน

3. จัดส่งผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ให้เจ้าของบทความปรับปรุงแก้ไข หรืออธิบายหรือชี้แจงข้อสงสัยผ่านบรรณาธิการ

4. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของบทความหลังปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และพิจารณาความถูกต้อง สมบูรณ์ของบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่

5. จัดทำต้นฉบับรูปเล่มวารสารฉบับสมบูรณ์

6. กองบรรณาธิการดำเนินการเผยแพร่วารสาร

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ถือเป็นผลงานทางวิชาการของผู้ประพันธ์เอง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ผู้ประพันธ์ต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เป็นวารสารในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) ให้เป็นวารสารวิชาการในฐาน TCI กลุ่ม 1 ซึ่งก้าวเข้าสู่ปีที่ 14 ในการทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย สำหรับวารสาร ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน– ธันวาคม พ.ศ.2567 เป็นบทความวิจัยด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ที่นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสามารถสืบค้นข้อมูลบทความวิจัย และบทความวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่แล้วเพื่อนำไปสู่การอ้างอิงและการพัฒนาต่อยอดงานวิจัยต่อไป หากท่านใดสนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ สามารถเข้าถึงได้ฐานระบบข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online : ThaiJO) หรือ https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน (Reviewers) อย่างเข้มแข็ง ในการพิจารณากลั่นกรองและตรวจสอบคุณภาพของบทความวิจัยให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง กองบรรณาธิการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและรักษาคุณภาพวารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ให้เป็นแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและและผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ พัฒนา และต่อยอดองค์ความรู้ทางวิชาการและการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศและท้องถิ่น ตามปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ

บรรณาธิการ

สารบัญ

ที่ **หน้า**

บทความวิจัย

1 โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา
A MULTILEVEL STRUCTURAL EQUATION MODEL OF FACTORS AFFECTING PROFESSIONAL COMPETENCE OF THAI TRADITIONAL MEDICINE UNDERGRADUATE STUDENTS
ชมพากาญจน์ ทองสี, สุกัญญา รุจิเมธาภาส, ระพินทร์ โพธิ์ศรี..... 1

2 นวัตกรรมแผนธุรกิจและการตลาดดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
BUSINESS PLAN INNOVATION AND DIGITAL MARKETING TO INCREASE BUSINESS OPPORTUNITIES OF HANDICRAFTS FROM THE FOUNDATIONAL WISDOM, KHLONG LAN DISTRICT, KAMPHAENG PHET PROVINCE.
กนิษฐา ศรีภิรมย์, วาสนา จรูญศรีโชติกำจร, ประภัสสร กลีบประทุม..... 20

3 การสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกจากต้นสู่ปากอะราบีกาเขาค้อ
CREATIVE COFFEE TOURISM INTERPRETATION BY DESIGN OF INFOGRAPHICS MEDIA, FROM THE TREE TO THE MOUTH: KHOAKHO'S ARABICA
วันฉัตร กันหา, ภรวลัญช์ มาอยู่..... 37

4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีต
DEVELOPING FOOTBALL TOURISM DESTINATIONS WITH NOSTALGIC EXPERIENCES
ธีรภัทร ดีเอม, ศิริเพ็ญ ดาบเพชร, เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์..... 52

5 ผลการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
THE EFFECTS OF REFLECTIVE THINKING ACTIVITIES ON CRITICAL THINKING ABILITIES AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF GRADUATE SCIENCE TEACHER STUDENTS AT CHIANGMAI RAJABHAT UNIVERSITY
ศศิธร อินตุ่น, อรกมล สุวรรณประเทศ..... 68

สารบัญ (ต่อ)

ที่ **หน้า**

บทความวิจัย

6 ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
THE EFFECT OF BRAIN-BASED LEARNING MANGEMENT ON LEARNING ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN HEALTH AND PHYSICAL EDUCATION SUBJECT OF PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS
สาธิตรา บางสมบุญ, บัณฑิตา อินสมบัติ..... 85

7 การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม ONSITE สู่ ONLINE ที่เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสในยุคดิจิทัล
DEVELOPMENT THE COMPETENCIES OF EARLY CHILDHOOD TEACHERS BY ORGANIZING ACTIVITIES ONSITE TO ONLINE BY TURNING CRISIS INTO OPPORTUNITY IN THE DIGITAL AGE
สรวงพร กุศลส่ง..... 100

8 แนวทางการพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุในอนาคต : จังหวัดนครสวรรค์
GUIDELINES FOR DEVELOPING WORK SKILLS TO CREATE INCOME GUARANTEES FOR THE ELDERLY IN THE FUTURE:
NAKHON SAWAN PROVINCE
สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา..... 117

9 การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ
The Development of Phlengrua Laem Pho Folk Song Activity Plan towards Creating Phlengrua Singing Activities for the Elderly*
คู่บุญ เปรมศรี, วิชญ์ บุญรอด 132

โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา*

A MULTILEVEL STRUCTURAL EQUATION MODEL OF FACTORS AFFECTING PROFESSIONAL COMPETENCE OF THAI TRADITIONAL MEDICINE UNDERGRADUATE STUDENTS*

ชมพากาญจน์ ทองสี**

สุกัญญา รุจิเมธาภาส***

ระพินทร์ โพธิ์ศรี***

(วันที่รับบทความ: 24 พฤศจิกายน 2567; วันแก้ไขบทความ: 13 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 19 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ จำนวน 90 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 1,050 คน สุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยภาพรวม ระดับบุคคลและระดับมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับข้อมูลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ Chi-square= 448.988, df = 251, x^2 /df= 1.79 RMSEA = 0.027 CFI = 0.963, TLI = 0.955 SRMRw = 0.042 , SRMRb =0.259

ปัจจัยระดับมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูขนาดอิทธิพลมีค่า 1.000 การรับรู้ความสามารถของครู มีค่า 2.401 การบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่า 1.000 การบริหารหลักสูตร มีค่า 0.429 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีค่า 0.454

ปัจจัยระดับบุคคล พบว่า เจตคติต่อการเรียน ขนาดอิทธิพลมีค่า 1.000 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่า 1.471 ความเชื่อมั่นอำนาจภายในตนเอง มีค่า 2.059 การสนับสนุนทางสังคม มีค่า 1.000 การจัดการเรียนการสอน มีค่า 0.973 ผู้ปฏิบัติงานบริการ มีค่า 1.000 การดำเนินการบริการ มีค่า 0.689 สภาพแวดล้อมการบริการ มีค่า 0.877

คำสำคัญ:โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ , สมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย

* ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

** นักศึกษา, ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, Email: choomphakan@gmail.com

*** อาจารย์, ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, Email; r.sukunya@uru.ac.th

****อาจารย์, ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Email;r.dr.rapin@hotmail.com

A MULTILEVEL STRUCTURAL EQUATION MODEL OF FACTORS AFFECTING PROFESSIONAL COMPETENCE OF THAI TRADITIONAL MEDICINE UNDERGRADUATE STUDENTS*

CHOMPHAKAN THONGSEE**
SUKANYA RUJIMETHABHAS**
RAPIN POSRI***

(*Received: November 24, 2024; Revised: December 13, 2024; Accepted: December 19, 2024)*

ABSTRACT

This study aims to study the level of factors affecting professional competency in Thai traditional medicine, develop a multilevel structural equation model of factors affecting professional competency in traditional medicine, and investigate the factors affecting professional competency in Thai traditional medicine. The sample consisted of 90 teachers and 1,050 fourth-year students, selected by multi-stage random sampling. The data were collected by using a questionnaire and analysed by using mean, standard deviation, and multilevel structural equation models. The research results revealed that overall level of factors affecting professional competency in Thai traditional medicine at the individual and university levels was high. The results of the multilevel structural equation model analysis were consistent with the empirical data, with Chi-square= 448.988, df = 251, x^2 /df=1.79 RMSEA =0.027 CFI =0.963, TLI = 0.955 SRMRw = 0.042 , and SRMRb = 0. 259. It was found that the factors at the university level affecting professional competency in Thai traditional medicine were: teacher spirit with a value of 1.000, perception of teachers' abilities with a value of 2.401, educational institution management with a value of 1.000, curriculum management with a value of 0.429, and academic environment Physical with a value of 0.454. In addition, in terms of the factors at the individual level, it was found that the attitudes towards learning had the size of influence with a value of 1.000, achievement motivation with a value of 1.471, confidence in one's own power with a value of 2.059, social support with a value of 1.000, teaching and learning with a value of 0.973, service workers with a value of 1.000, service operations with a value of 0.689, and service environment with a value of 0.877.

Keywords: A Multilevel Structural Equation Modeling, Thai Traditional Medicine Professional Competency.

* Doctor of Education, Research and Evaluation for Educational Development, Uttaradit Rajabhat University
** Student, Doctor of Education, Research and Evaluation for Educational Development, Uttaradit Rajabhat University, Email: choomphakan@gmail.com
*** Lecturer, Doctor of Education Program in Research and Evaluation for Educational Development, Uttaradit Rajabhat University, Email; r.sukunya@uru.ac.th
**** Lecturer, Doctor of Education Program, Research and Evaluation for Educational Development, Uttaradit Rajabhat University Email; r.dr.rapin@hotmail.com

บทนำ

องค์การอนามัยโลก พ.ศ. 2557–2566 มีเป้าหมายให้นำการแพทย์ดั้งเดิมมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพประชาชน (WHO, 2023) การแผนไทยเป็นการแพทย์ดั้งเดิมที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทย ปัจจุบันการแพทย์แผนไทยได้รับการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิปัญญาไทยสุขภาพวิถีไท ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560–2564) มีเป้าหมายให้ประชาชนเข้าถึงและใช้บริการในระบบการแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีประสิทธิผลปลอดภัย และใช้อย่างสมเหตุสมผล มีการบูรณาการระบบบริการการแพทย์แผนไทย และระบบยาจากสมุนไพรกับระบบการแพทย์อื่น (Integration of health service systems) คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิปัญญาไท สุขภาพวิถีไท ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560–2564) เป็นการสนับสนุนการเข้าถึงบริการแพทย์แผนไทยให้ประชาชนใช้บริการได้มากขึ้น และในระบบบริการสุขภาพได้มีการขยายการบริการการแพทย์แผนไทยกระจายในสถานบริการภาครัฐทุกระดับ จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี วิสัยทัศน์ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2580 ประเทศต้องมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล ยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการแพทย์ทางเลือกโดยผสมผสานองค์ความรู้จากเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เข้ากับองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทย

สมรรถนะของบุคลากรวิชาชีพการแพทย์แผนไทยมีความจำเป็นเพราะสมรรถนะของบุคคลากรภาครัฐตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กำหนด ดังเช่นที่ระบุในคู่มือสมรรถนะหลักและคู่มือ สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ (Office of Government Officials, 2010) ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย (มคอ.1) ได้กำหนดมาตรฐานผลการ เรียนรู้ 6 ด้าน ที่สอดคล้องกับลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ คือ (1) คุณธรรม จริยธรรม (2) ความรู้ (3) ทักษะทางปัญญา (4) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ทักษะการวิเคราะห์ เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ (6) ทักษะการปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิรุธน์ บัวงาม และจำลอง วงษ์ประเสริฐ (Buangam, W. & Wongprasert, C., 2013) ที่พบว่าสมรรถนะแพทย์แผนไทย และทำนองเดียวกันสอดคล้องกับ ดวงทิพย์ อรัญดร (Arundon, D., 2013) พบว่าสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในวิชาชีพการแพทย์แผนไทย แบ่งเป็น 5 ด้านคือ ทัศนคติต่อวิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้วิชาชีพ ทักษะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จึงกล่าวได้ว่าสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยมีความจำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและประชาชน ทำให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากรวิชาชีพ

การแพทย์แผนไทย รวมถึงบุคลากรในวิชาชีพสามารถตอบสนองและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพได้

โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ (Multilevel Structural Equation Model) เป็นการบูรณาการระหว่างการวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น (Hierarchical Liner Model : HLM) รวมกับการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) เพื่อให้ได้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลต่างระดับที่มีลักษณะลดหลั่นตั้งแต่ 2 ระดับขึ้นไป ซึ่งในแต่ละระดับจะสามารถ ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ซับซ้อนของตัวแปรในแต่ละระดับได้เนื่องจากโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่นสามารถวิเคราะห์ข้อมูลหลายระดับได้ ข้อมูลที่มีระดับลดหลั่นแต่สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีตัวแปรแฝงได้ (Kanchanawasi, S., 2007)

ดังนั้นผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยและทำการคัดเลือกตัวแปรที่สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษา เพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยในระดับอุดมศึกษา เนื่องด้วยลักษณะของข้อมูลมีลักษณะหลายระดับเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเลือกใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลแบบลดหลั่น อีกทั้งผู้วิจัยเป็นบุคคลากรทางการศึกษาและยังได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับแพทย์แผนไทย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะแพทย์แผนไทยในระดับอุดมศึกษา หากการศึกษาเรื่องดังกล่าวจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยและปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับบุคคล ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี วิสัยทัศน์ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในการส่งเสริมวิชาชีพแพทย์แผนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา

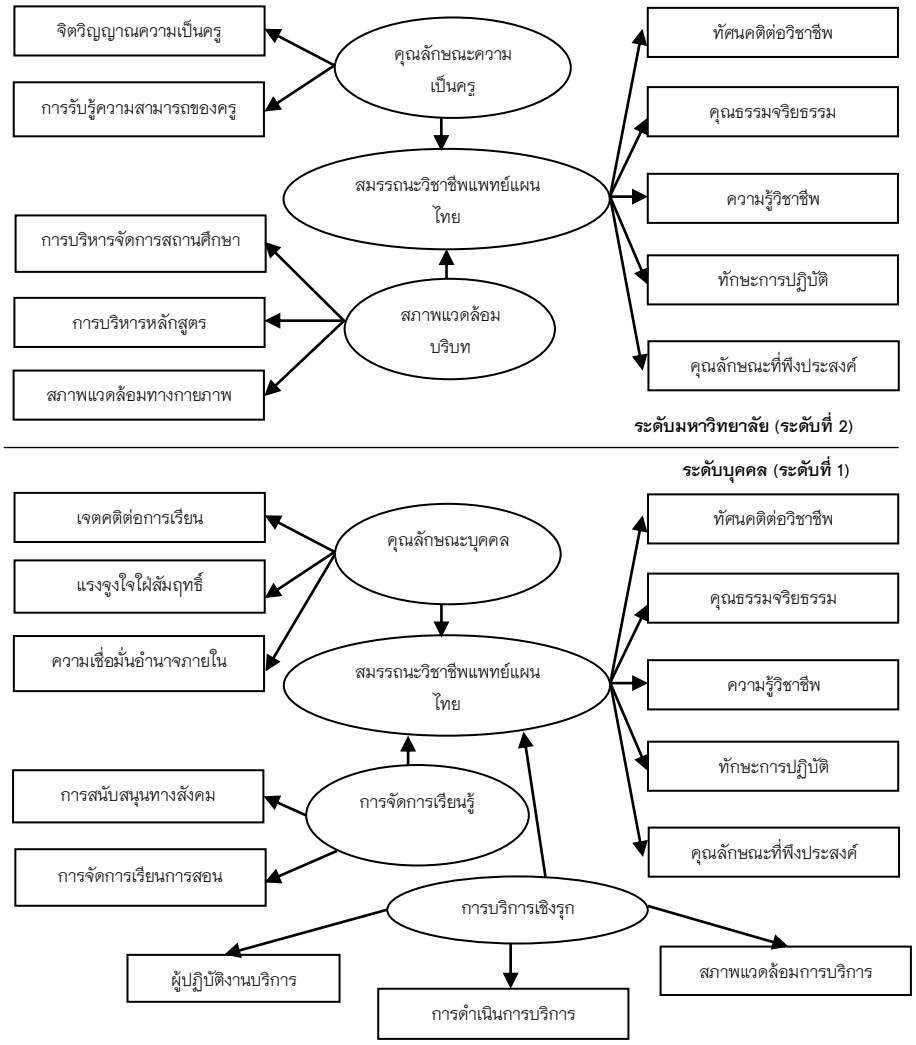
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method)

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ อาจารย์ จำนวน 150 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 2,019 คน หลักสูตรแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในประเทศไทย จำนวน 30 มหาวิทยาลัย

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์หลักสูตรแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะและปัจจัยส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน เกณฑ์คัดเข้า มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนไทยประยุกต์ ดำรงตำแหน่งอย่างน้อย 5 ปี วุฒิทางการศึกษาปริญญาโทและเอก

2.2 อาจารย์และนักศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนไทยประยุกต์สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) ดังนี้

– สุ่มแบบชั้นภูมิ โดยจำแนกออกเป็นภูมิภาคได้ 4 ภูมิภาค ทั้งหมด 30 มหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 150 คน และนักศึกษาปี 4 จำนวน 2,019 คน

– สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster) โดยสุ่มภาคเหนือ 5 มหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 มหาวิทยาลัย ภาคกลาง 12 มหาวิทยาลัย ภาคใต้ 6 มหาวิทยาลัย

– สุ่มอย่างง่าย นักศึกษาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ได้จำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 90 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 1,050 คน

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัยจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาสำหรับอาจารย์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยครอบคุลมตัวแปรปัจจัย 5 ตัวมีค่าความเที่ยง คือ จิตวิญญาณความเป็นครู 0.841 การรับรู้ความสามารถของครู 0.889 การบริหารจัดการสถานศึกษา 0.924 การบริหารหลักสูตร 0.959 และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 0.914

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาสำหรับนักศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยครอบคลุมตัวแปรปัจจัย 6 ตัวมีค่าความเที่ยง คือ เจตคติต่อการเรียน 0.918 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 0.876 ความเชื่อมั่นอำนาจภายในตนเอง 0.887 การสนับสนุนทางสังคม 0.882 การจัดการเรียนการสอน 0.930 และการบริการเชิงรุก 0.927

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดสนทนากลุ่มกับอาจารย์แพทย์แผนไทยและแพทย์แผนไทยประยุกต์ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะและปัจจัยส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย

1.2 จัดสนทนากลุ่มกับอาจารย์แพทย์แผนไทยและแพทย์แผนไทยประยุกต์ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่จะทำการศึกษา โดยผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลพร้อมแนบเอกสารประกอบ ดังนี้โครงร่างวิจัย และแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบก่อนล่วงหน้า 1 สัปดาห์

1.3 ผู้วิจัยนัดวันเวลาสถานที่ในการจัดสนทนากลุ่มที่ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก วันที่ 14 สิงหาคม 2567 เวลา 13.30 น. บรรยายสรุปถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ศึกษา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องรวมถึงงานวิจัยที่ผ่านมาและทำตารางการสังเคราะห์ตัวแปร แล้วทำการสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แยกออกเป็น 2 ระดับ

1.4 ให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ (Rating Scale) มี 5 ระดับ และให้ข้อเสนอแนะแต่ละองค์ประกอบ

1.5 นำผลข้อ 1.1–1.4 มาวิเคราะห์และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.6 สรุปผลความเหมาะสมขององค์ประกอบ ระดับมหาวิทยาลัยและระดับบุคคล

2. สร้างเครื่องมือนำแบบสอบถามไปตรวจสอบ IOC กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.8–1.00 และปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง และดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเสร็จแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง จำนวน 30 คน ค่าความเที่ยง คือ ระดับมหาวิทยาลัย เท่ากับ 0.972 และระดับบุคคล เท่ากับ 0.984

4. หลังจากได้รับหนังสือขอความร่วมมือจากทางคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้แนบหนังสือขอความร่วมมือไปกับเครื่องมือวิจัย (รูปแบบ ออนไลน์ผ่าน Google Form) และคำชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลวิจัย พร้อมทั้งระบุให้ อาจารย์ประจำสาขาแพทย์แผนไทยหรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ และนักศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

5. ภายหลังจากส่งแบบสอบถาม 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยติดตามมหาวิทยาลัยที่ยังไม่ได้ตอบแบบสอบถามผ่านทางโทรศัพท์

6. นำข้อมูลแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ในรูปของร้อยละ และนำผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยและสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย และการแปลผล 5 ระดับ

ตอนที่ 3 พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัย พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.23, S.D.= 0.76 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลักษณะความเป็นครู มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.30, S.D.=0.74) รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมบริบท ($\bar{X}$ =4.19, S.D.=0.77) และผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาในระดับบุคคล พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.30, S.D.= 0.76 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.39, S.D.=0.75) รองลงมา คือ การบริการเชิงรุก ($\bar{X}$ =4.37, S.D.=0.75) และการจัดการเรียนรู้($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.78)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่มีส่งผลต่อต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย

ข้อ	รายการ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ลักษณะความเป็นครู				
1	จิตวิญญาณความเป็นครู	4.45	0.67	มาก
2	การรับรู้ความสามารถของครู	4.15	0.81	มาก
	รวม	4.30	0.74	มาก
	สภาพแวดล้อมบริบท			
3	การบริหารจัดการสถานศึกษา	4.17	0.75	มาก
4	การบริหารหลักสูตร	4.19	0.79	มาก
5	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.20	0.77	มาก
	รวม	4.19	0.77	มาก
	รวมทุกองค์ประกอบ	4.23	0.76	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ปัจจัยที่มีส่งผลต่อต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา ระดับบุคคล

ข้อ	รายการ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
คุณลักษณะบุคคล				
1	เจตคติต่อการเรียน	4.52	0.63	มากที่สุด
2	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.11	0.83	มาก
3	ความเชื่อมั่นอำนาจภายในตนเอง	4.53	0.78	มากที่สุด
	รวม	4.39	0.75	มาก
การจัดการเรียนรู้				
1	การสนับสนุนทางสังคม	4.12	0.82	มาก
2	การจัดการเรียนการสอน	4.29	0.75	มาก
	รวม	4.20	0.78	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
`การบริการเชิงรุก				
1	ผู้ปฏิบัติงานบริการ	4.28	0.76	มาก
2	การดำเนินการบริการ	4.44	0.68	มาก
3	สภาพแวดล้อมการบริการ	4.37	0.80	มาก
	รวม	4.37	0.75	มาก
	รวมทุกองค์ประกอบ	4.30	0.76	มาก

2. โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย ผลการวิเคราะห์พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ ตัวแปรแฝง สมรรถนะวิชาชีพแผนไทย (BBBC) และสมรรถนะวิชาชีพแผนไทย (AAAB) (ระดับที่ 2) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ได้ดังนี้ ค่า Chi-square= 448.988, df = 251, χ^2/df =1.79 นอกจากนี้ค่าดัชนี RMSEA = 0.027 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 CFI =0.963, TLI = 0.955 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 SRMRw = 0.042, SRMRb = 0.259 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (1) ของตัวแปรแฝงสมรรถนะวิชาชีพแผนไทย BBBC (ระดับที่ 1) มีตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว ที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรแฝง สมรรถนะวิชาชีพแผนไทย (BBBC) พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (EDbb) (β =5.837) รองลงมาคือ ทักษะการปฏิบัติ (DCbb) (β = 4.172) และความรู้วิชาชีพ (CBbb) (β =1.189) และ คุณธรรมจริยธรรม(BAbb) (β =1.081) และทัศนคติต่อวิชาชีพ (ASbb) (β =1.000) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (2) ของตัวแปรแฝง คุณลักษณะบุคคล (BBD) (ระดับที่ 1) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรแฝง คุณลักษณะบุคคล (BBD) น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ ความเชื่ออำนาจภายใน (BPac) (β =2.059) รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (BPab) (β =1.417) และเจตคติต่อการเรียน (BPaa) (β =1.000) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (3) การจัดการเรียนรู้ (BBE) (ระดับที่ 1) มีตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว ที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรแฝง การจัดการเรียนรู้ (BBE) พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ การสนับสนุนทางสังคม (BNaa) (β =1.000) รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอน (BNab) (β =0.973) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (4) ของตัวแปรแฝง การบริการเชิงรุก (BBF) (ระดับที่ 1) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรแฝง การบริการเชิงรุก (BBF)น้ำหนักองค์ประกอของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ ผู้ปฏิบัติงานบริการ (BZaa) (β = 1.000) รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมบริการ (BZac) (β = 0.877) และการดำเนินการบริการ (BZab) (β = 0.689)ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรแฝง สมรรถนะวิชาชีพแผนไทย BBBC พบว่า ตัวแปรแฝงคุณลักษณะบุคคล (BBD), การจัดการเรียนรู้ (BBE) และการบริการเชิงรุก (BBF) ส่งผลต่อตัวแปรแฝง BBBC โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ (BBD TE = 0.978, DE = 0.978) (BBE TE = –0.025, DE = –0.025) และ (BBF TE = 0.200, DE = 0.200) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ที่อธิบายตัวแปรแฝงอยู่ในระดับ (R^2 มีค่าระหว่าง 0.005–0.624)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (1) ของตัวแปรแฝงสมรรถนะวิชาชีพแผนไทย AAAB (ระดับที่ 2) มีตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว ที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรแฝง สมรรถนะวิชาชีพแผนไทย AAAB พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ คุณธรรมจริยธรรม (BAaa) (β = 10.457) รองลงมาคือ ความรู้วิชาชีพ (CBaa) (β = 5.847) และทักษะการปฏิบัติ (DCaa) (β =5.248) ทัศนคติต่อวิชาชีพ (ASaa) (β =1.000) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (EDaa) (β =0.862) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (2) ของตัวแปรแฝง คุณลักษณะความเป็นครู (AAB) (ระดับที่ 2) มีตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว ที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรแฝง คุณลักษณะความเป็นครู (AAB) พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ จิตวิญญาณความเป็นครู (AJaa) (β =2.401) รองลงมาคือการรับรู้ความสามารถ (AJab) (β =1.000) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (3) ของตัวแปรแฝง สภาพแวดล้อมบริบท (AAC) (ระดับที่ 2) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ที่ใช้ในการอธิบายตัวแปรแฝง สภาพแวดล้อมบริบท (AAC) พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนัก

ความสำคัญสูงสุด คือ การบริหารจัดการ (Alaa) (β =1.000) รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมกายภาพ (Alac) (β =0.454) และการบริหารหลักสูตร (Alab) (β =0.429) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรแฝงสมรรถนะวิชาชีพแผนไทย AAAB พบว่า ตัวแปรแฝง คุณลักษณะความเป็นครู (AAB) และ สภาพแวดล้อมบริบท (AAC) ส่งผลต่อตัวแปรแฝง สมรรถนะวิชาชีพแผนไทย AAAB โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ (AAB TE = 0.293 DE = 0.293) (AAC TE = 0.040, DE = 0.040) และมีนัยสำคัญทาสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ที่อธิบายตัวแปรแฝงอยู่ในระดับ (R^2 มีค่าระหว่าง 0.025 –0.999)

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ (MSEM)แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบของโมเดล MSEM

องค์ประกอบโมเดลการวัด		เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ					R^2
Within Level	ตัวแปร	ICC	b	Beta	SE	t	
องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย (BBBC)	ทัศนคติต่อวิชาชีพ(ASbb)	1.000	1.000	0.069	0.037	1.850	0.005
	คุณธรรมจริยธรรม(BAbb)	1.081	1.081	0.112	0.047	2.362	0.013
	ความรู้วิชาชีพ(CBbb)	1.189	1.189	0.131	0.048	2.696	0.017
	ทักษะการปฏิบัติ(DCbb)	4.172	4.172	0.431	0.062	6.930	0.185
	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (EDbb)	5.837	5.837	0.688	0.050	13.639	0.473
องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะบุคคล(BBD)	เจตคติต่อการเรียน(BPaa)	1.000	1.000	0.629	0.049	12.876	0.396
	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(BPab)	1.471	1.471	0.761	0.046	16.690	0.579
	ความเชื่ออำนาจภายใน(BPac)	2.059	2.059	0.054	0.122	8.638	0.111
องค์ประกอที่3 การจัดการเรียนรู้ (BBE)	การสนับสนุนทางสังคม(BNaa)	1.000	1.000	0.755	0.035	21.631	0.570
	การจัดการเรียนการสอน (BNab)	0.973	0.973	0.790	0.036	21.701	0.624
องค์ประกอบที่ 4 การบริการเชิงรุก (BBF)	ผู้ปฏิบัติงานบริการ(BZaa)	1.000	1.000	0.724	0.026	27.961	0.525
	การดำเนินการบริการ(BZab)	0.689	0.689	0.675	0.027	24.932	0.455
	สภาพแวดล้อมบริการ(BZac)	0.877	0.877	0.676	0.033	20.297	0.457

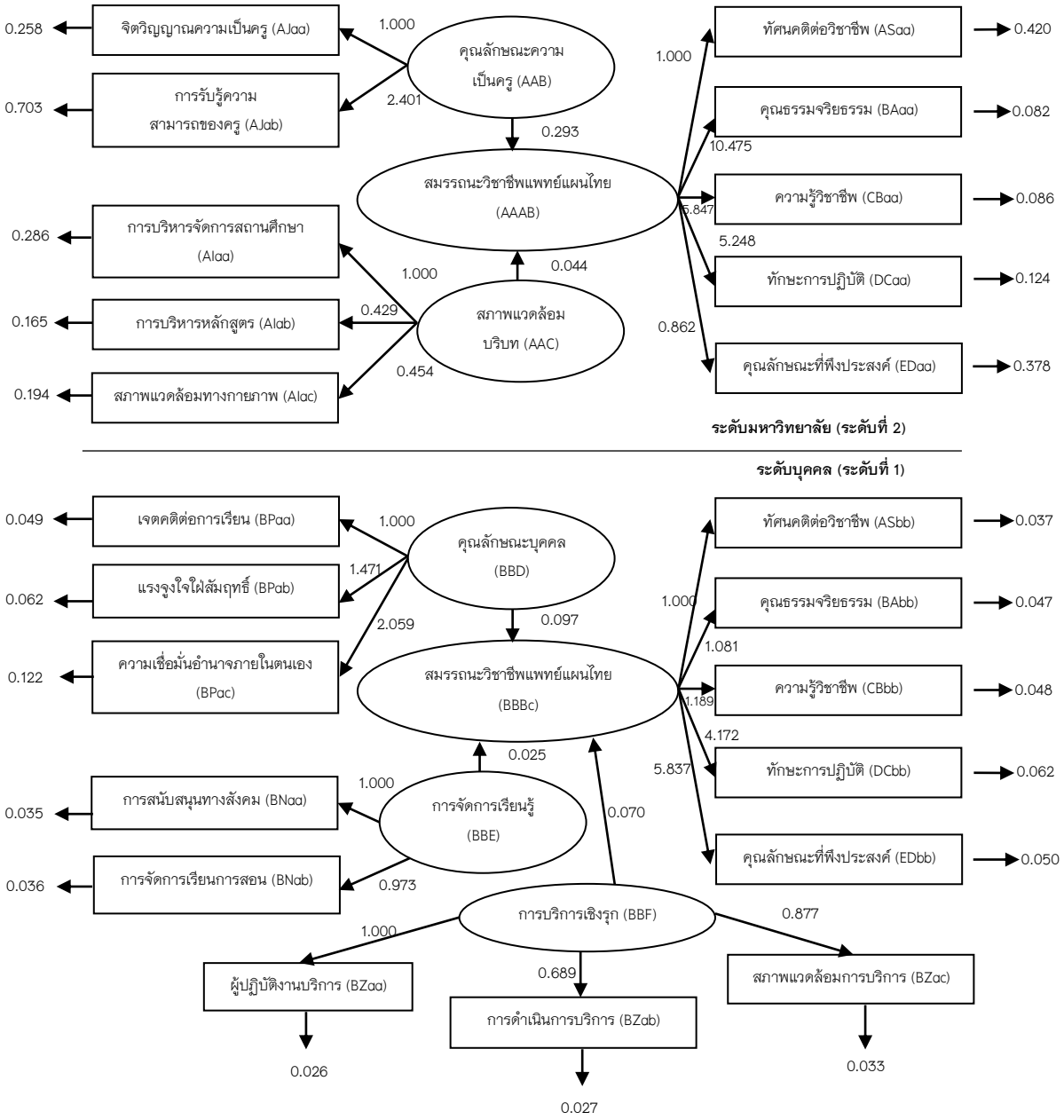
ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบโมเดลการวัด		เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ					R^2
Within Level	ตัวแปร	ICC	b	Beta	SE	t	
Between Level	)						
องค์ประกอบ1		0.050	1.000	0.159		0.378	0.025
สมรรถนะวิชาชีพ	ทัศนคติต่อวิชาชีพ(ASaa)	0.112	10.47	1.000	0.420	12.187	0.999
แพทย์แผนไทย	คุณธรรมจริยธรรม(BAaa)	0.052	5.847	0.997	0.082	11.540	0.994
(AAAB)	ความรู้วิชาชีพ(CBaa)	0.050	5.248	0.860	0.086	6.959	0.740
	ทักษะการปฏิบัติ(DCaa)	0.055	0.862	0.483	0.124	1.277	0.233
	คุณลักษณะที่พึงประสงค์				0.378		
องค์ประกอบ 2	(EDaa)						
คุณลักษณะ							
ความเป็นครู	จิตวิญญาณครู(AJaa)	0.055	1.000	0.409		1.589	0.168
(AAB)	การรับรู้ความสามารถ(AJab)	0.133	2.401	1.185	0.258	1.685	0.140
องค์ประกอบที่3					0.703		
สภาพแวดล้อม	การบริหารจัดการ(Alaa)	0.050	1.000	1.320		4.615	0.174
บริบท(AAC)	การบริหารหลักสูตร(Alab)	0.057	0.429	0.637	0.286	3.869	0.406
	สภาพแวดล้อมกายภาพ(Alac)	0.133	0.454	0.475	0.165	2.449	0.226
					0.194		

R^2 BBBC = 0.927, R^2 AAAB= 0.088, Chi-square= 448.988, df = 251, x2/df =1.79 , RMSEA =0.027, CFI =0.963, TLI = 0.955 SRMRw = 0.042 , SRMRb =0.259

ตารางที่ 4 แสดงขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของโมเดล

ตัวแปร	ขนาดอิทธิพล		
	ระดับที่ 1 : Within		
	ทางตรง(TE)	ทางอ้อม(DE)	อิทธิพลรวม(IE)
ระดับที่ 1 : Within			
คุณลักษณะบุคคล(BBD)	0.978	0.978	-
การจัดการเรียนรู้(BBE)	0.025	0.025	-
การบริการเชิงรุก(BBF)	0.070	0.070	-
ตัวแปร	ระดับที่ 2 : Between		
	ทางตรง(TE)	ทางอ้อม(DE)	อิทธิพลรวม(IE)
ระดับที่ 2 : Between			
คุณลักษณะความเป็นครู(AAB)	0.293	0.293	-
สภาพแวดล้อมบริบท(AAC)	0.044	0.044	-



ภาพที่ 2:โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. การศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา พบว่า ระดับมหาวิทยาลัย พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะความเป็นครูประกอบด้วย จิตวิญญาณความเป็นครู การรับรู้ความสามารถของครู มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารหลักสูตรมีการกำหนด competences ของอาจารย์ประจำหลักสูตรให้ชัดเจน มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูได้มีความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการเป็นครูที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ ฉวีวรรณ ทองทาสี (Thongthatha, C., 2023) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พบว่าปัจจัยภายในตัวบุคคล มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของบุคลากร จึงควรเน้นพัฒนาในเรื่องการพัฒนาทัศนคติ การพัฒนาทักษะ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง รวมถึงการพัฒนาความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้สูงขึ้น ส่งผลให้การทำงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนสภาพแวดล้อมบริบทในระดับมาก ประกอบด้วย การบริหารจัดการ การบริหารหลักสูตรสภาพแวดล้อมกายภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสื่อสารให้ทุกฝ่ายในสถานศึกษาทราบเพื่อร่วมกันทำงาน ตามเป้าหมาย และเข้าใจความต้องการของนักศึกษา พัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการสร้างห้องเรียนและพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบเชิงปฏิบัติ เพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับ อักษราภัคส์ โกสินรุ่งเรือง (Kosinrungruang, A., 2021) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างหลายระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมการการจัดการการเรียนอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ระดับบุคคลพบวาในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะบุคคล ประกอบด้วยเจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แผนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ กมลชนก โยธาจันทร์ และคณะ (Yothachan, K. & Sukjairungwattana, T. & Chantanachu, N., 2022) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีความความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุด ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ โดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน 2) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยการจัดบรรยากาศ ชั้นเรียนเชิงบวกในทางกายภาพ ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้ความต้องการหลักของผู้เรียนประกอบกับการใช้เหตุผล และการคิดวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาต่อยอด สวนระดับรองลงมาคือการจัดการเรียนรู ประกอบด้วย การบริการเชิงรุก

การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวา หลักสูตรได้มีการจัดการเรียนการสอนที่มีแผนการเรียนที่ชัดเจน มีการวัดผลประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีอุปกรณ์ที่ครบ และเพียงพอต่อนักศึกษา ซึ่งสอดคลองกับผลการวิจัยของ วิรุธน์ บัวงาม และจำลอง วงษ์ประเสริฐ (Buangam, W. & Wongprasert, C., 2013) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักศึกษาการแพทย์แผนไทยตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พบวา ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาและพบว่ามีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนทางสังคม สงผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย ซึ่งพบว่าตัวแปรครอบครัวมีอิทธิพลทางบวกที่สามารถช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จทางการเรียนและสอดคลองกับ ผลการวิจัยของ กวีภัทร ฉาวชาวนา (Chao Na Na, J., 2020) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับของกรอบความคิดทางวิชาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบวา ปัจจัยในระดับบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกรอบความคิดทางวิชาการของนักเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมการอบรมเลี้ยงดูแบบ เอาใจใส่ สวนด้านการบริการเชิงรุกประกอบด้วย การปฏิบัติงานบริการ การดำเนินการบริการ สภาพแวดลอมบริการ ที่ส่งผลในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริการในสถานที่ของรัฐ โรงพยาบาลศูนย์ หรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลย่อมมีแผนการดำเนินงานที่มาตรฐาน และความปลอดภัย และภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมแก่การให้บริการ สอดคลองกับผลการวิจัยของ จันจิรา เพ็งปาน (Pengpan, J., 2020) ที่ทำวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยในระบบบริการสุขภาพของสถานบริการสาธารณสุขของรัฐจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าการบริการที่ดี การคิดวิเคราะห์ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การดำเนินงานเชิงรุก และความร่วมแรงร่วมใจ ที่ส่งผลต่อผู้รับบริการอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์และเป็นไปตามสมมติฐานที่มาจากการ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย อีกทั้งอิทธิพลของตัวแปรในการวิจัย ครั้งนี้มาจากปัจจัยต่างระดับที่ลดหลั่นกันได้แก่ ปัจจัย ระดับบุคคล และปัจจัยระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ ไดเออร์ และคณะ (Dyer et al., 2005, pp. 150–161) และ ศิริชัย กาญจนวาสี (Kanchanawasi, S., 2007) โดยค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลทั้งระดับบุคคลและระดับมหาลัยทุกตัวแปรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย โดยตัวแปรที่ส่งผล ระดับบุคคลสามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยได้ดีกว่าตัวแปรที่ส่งผล ระดับมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงทำการอภิปรายผลการวิจัยใน แต่ละส่วนดังนี้

3.ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย

ระดับมหาวิทยาลัยผลการวิจัยพบว่าตัวแปร คุณลักษณะความเป็นครู(AAB) ประกอบด้วย จิตวิญญาณความเป็นครู (AJaa) การรับรู้ความสามารถของครู (Ajab) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับการวิจัยของ ประสงค์ สกุลซ้ง (Sakulsong, P., 2017) ที่ว่าจิตวิญญาณความเป็นครู และความสามารถของครู ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียน ส่วนสภาพแวดล้อมบริบท (AAC) ประกอบด้วย การบริหารจัดการสถานศึกษา (Aiaa) การบริหารหลักสูตร (Aiab) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Aiac) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรุธน์ บัวงาม และจำลอง วงษ์ประเสริฐ (Buangam, W. & Wongprasert, C., 2013) ที่การบริหารจัดการสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย และ ยังพบว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันจิรา เพ็งปาน (Pengpan, J., 2020) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย และการศึกษาของ อักษราภัคส์ โกสินรุ่งเรือง (Kosinrungruang, A., 2021) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมการการจัดการการเรียนอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน

ระดับบุคคลผลการวิจัยพบว่าตัวแปร คุณลักษณะบุคคล (BBD) ประกอบด้วยเจตคติต่อการเรียน (BPaa) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (BPab) ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง (BPac) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศนิกานต์ ศรีมณี และคณะ (Srimanee, S., Matthavangkun, C. & Nuanjam, P., 2019) ที่พบว่าเจตคติต่อการเรียนส่งต่อสมรรถนะวิชาชีพทางการพยาบาล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉวีวรรณ ทองทาสี (Thongthatha, C., 2023) ที่พบว่าปัจจัยภายในตัวบุคคลความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะของบุคลากรระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการจัดการเรียนรู้ (BBE) ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม (BNaa) การจัดการเรียนการสอน (BNab) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรุธน์ บัวงาม และจำลอง วงษ์ประเสริฐ (Buangam, W. & Wongprasert, C., 2013) ที่พบว่าการสนับสนุนทางสังคม และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงทิพย์ อรัญดร (Arundon, D., 2013) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อ สมรรถนะที่พึงประสงค์วิชาชีพแพทย์แผนไทย์ ส่วนการบริการเชิงรุก (BBF) ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานบริการ (BZaa) การดำเนินการบริการ (BZab) สภาพแวดล้อมการบริการ (BZac) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันจิรา เพ็งปาน (Pengpan, J., 2020) ที่พบว่า การดำเนินงานเชิงรุก ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย และพงศกร อินทร์เอี่ยม และคณะ (In-iam, P., Buapan, P. & Pimaha, S., 2023) พบว่างานบริการการแพทย์แผนไทยของแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลชุมชน เขตสุขภาพที่ 7 ที่ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงานการบริการ และด้านการควบคุมคุณภาพ สภาพแวดล้อมการบริการส่งผลต่อสมมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยอยู่ในระดับมากที่สุด และในทำนองเดียวกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาวรรณ เนตรประดิษฐ์ (Netpradit, N., 2018) ที่พบว่าทักษะการปฏิบัติงานส่งผลทางอ้อมต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ตัวแปรระดับมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย พบว่า องค์ประกอบที่2 และ 3 ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นครู สภาพแวดล้อมบริบท การบริหารจัดการสถานศึกษาพบว่ามีค่าขนาดอิทธิพลร้อยละความแปรปรวนสูง สามารถนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนา บุคลากรอาจารย์ประจำสาขา และพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาต่อไปได้

2. ตัวแปรระดับบุคคลที่ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทย พบว่า องค์ประกอบที่ 2, 3 และ 4 ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะบุคคล การจัดการเรียนรู้ และการบริการเชิงรุก ผู้ปฏิบัติงานบริการ พบว่ามีค่าขนาดอิทธิพลร้อยละความแปรปรวนสูง สามารถนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนา นักศึกษาแพทย์แผนไทยเพื่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรระดับบุคคลที่ ส่งผลต่อสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยของนักศึกษาแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่ 4 การบริการเชิงรุก ค่าที่แสดงความสัมพันธ์ภายในของตัวแปร (ICC) เกิน 0.1 ในการศึกษาในประเด็นเดียวกันสามารถเพิ่มตัวแปรนี้ในระดับมหาวิทยาลัยได้

2. สามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาต่อได้ ในเชิงวิจัยและพัฒนา การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพแพทย์แผนไทยในระดับอุดมศึกษาต่อไปได้

References

Arundon, D. (2015). *Desired competencies of personnel in the Thai traditional medicine profession*. Songkhla: Prince of Songkla University.

Buangam, W., & Wongprasert, C. (2013). Development of a causal model of Thai traditional medicine student competencies according to the National Higher Education Qualifications Standards Framework. *Ubon Ratchathani Research and Evaluation Journal, 2*(1), 70–81.

Bollen, K.A. (1989). *Structural equations with latent variables* (Vol. 210). John Wiley & Sons.

Civil Service Office. (2010). *Specific competency manual according to the nature of work performed*. Nonthaburi: Prachum Chang.

Chao Na Na, J. (2020). *Development of a multilevel structural equation model of the academic mindset of students at the basic education level*. [Doctoral dissertation]. Phitsanulok: Naresuan University.

Dyer, G.N., Hanges, J.P. & Hall, J.R. (2005). Applying multilevel confirmatory factor analysis techniques to the study of leadership. *The Leadership Quarterly, 16*(1), 149–167.

Goffin, R.D. (2007). Assessing the adequacy of structural equation models: Golden rules and editorial policies. *Personality and Individual Differences, 42*(5), 831–839.

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed). New Jersey: Pearson Education.

In–iam, P. & Buapan, P. & Pimaha, S. (2023). Personal characteristics and aesthetic leadership skills that affect performance according to Thai traditional medicine service standards of Thai traditional medicine doctors in community hospitals in the district. Health 7. *Khon Kaen University Public Health Research Journal, 16*(2*),* 97–116.

Kosinrungruang, A. (2021). *Development of a multilevel structural equation model of factors influencing learning and innovation skills of secondary school students.* [Master's Thesis]. Department of Statistics and Educational Information Chulalongkorn University.

Kanchanawasi, S. (2007). *Multilevel Analysis*. (4th ed). Bangkok: Chulalongkorn University.

Netpradit, N. (2018). Competency of Thai massage staff to create competitive advantage of Thai massage establishments in Lampang Municipality area. Lampang Province. *Eastern Asia University Academic Journal, 8*(1), 1–11.

Pengpan, J. (2020). Competency of Thai traditional medicine practitioners in the health service system at government public health facilities in Uttaradit Province. *Eastern University of Management and Technology Academic Journal, 17*(2), 420–429.

Srimanee, S., Matthavangkun, C. & Nuanjam, P. (2019). Development of competency indicators for community health nursing among nursing students. Faculty of Nursing Siam University. *Nursing Journal Siam University*, *20*(39), 20–35.

Sakulsong, P. (2017). *Structural equation model mixed with influential factors. to administrative competency Manage the teacher's class*. Maha Sarakham: Maha Sarakham Rajabhat University.

Thongthatha, C. (2023). Factors related to the performance of personnel under the Lopburi Provincial Public Health Office. *Singburi Hospital Journal Year, 32*(1), 28–40.

Yothachan, K., Sukjairungwattana, T. & Chantanachu, N. (2022). Causal factors affecting learning skills and innovation in the 21st century of secondary school students. Lopburi Province. *Journal of Social Science Research*, *14*(1), 196–213.

นวัตกรรมแผนธุรกิจและการตลาดดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร*

BUSINESS PLAN INNOVATION AND DIGITAL MARKETING TO INCREASE BUSINESS OPPORTUNITIES OF HANDICRAFTS FROM THE FOUNDATIONAL WISDOM, KHLONG LAN DISTRICT,KAMPHAENG PHET*

กนิษฐา ศรีภิรมย์**
วาสนา จรูญศรีโชติกำจร***
ประภัสสร กลีบประทุม****

(วันที่รับบทความ: 1 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 17 กันยายน 2567; วันตอบรับบทความ: 19 กันยายน 2567)

)บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมแผนธุรกิจและประเมินการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางธุรกิจของงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้บริโภคในจังหวัดกำแพงเพชรจำนวน 400 คน การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลคือ กลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด รวมถึงนักวิชาการที่ปรึกษาของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินฯ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผลที่ได้จากการจัดทำแผนธุรกิจ ลูกค้าคือ กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งในและต่างประเทศ คนวัยทำงาน โดยสินค้ามีลวดลายสัมโอที่เป็นอัตลักษณ์และทำจากเงินบริสุทธิ์แท้ 92.5% ซึ่งช่องทางการขายมีทั้งทางไลน์ และเฟซบุ๊ก โดยมีเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา และสำนักงานพัฒนาชุมชน ด้านคู่ค้าได้แก่ ร้านขายเงินตลาดบ้านหม้อ และร้านในจังหวัดพิษณุโลก กิจกรรมหลักคือ การรับออเดอร์สู่การผลิต และการออกบูธสินค้าตามงานแสดงหรือเทศกาลประจำปีของจังหวัด ทรัพยากรหลักที่ใช้คือ แผ่นเงินแท้บริสุทธิ์ และอุปกรณ์สำหรับการตอกรีดเงิน สำหรับการประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัล พบว่า ติ๊กต๊อกมียอดผู้เข้าชมเนื้อหามากที่สุด รองลงมาคือ ช่องยูทูบ และจากการทำการตลาดดิจิทัลพบว่า มีลูกค้าใหม่เข้ามาสอบถามและสั่งซื้อสินค้าประเภทแหวนและสร้อยคอผ่านทางเฟซบุ๊กมากกว่าช่องทางอื่น โดยทางกลุ่มฯ ยังคงมีลูกค้าประจำที่สั่งสินค้าผ่านทางไลน์ และเฟซบุ๊กส่วนตัวของสมาชิกในกลุ่ม เนื่องจากมีความใกล้ชิดและสามารถสั่งสินค้าได้โดยตรงมากกว่าสั่งจากหน้าเพจที่ทางผู้วิจัยสร้างขึ้น

คำสำคัญ: นวัตกรรม, แผนธุรกิจ BMC, การตลาดดิจิทัล, ปัญญาฐานราก, เครื่องเงิน

* บทความวิจัย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, E-mail; kanittha8655@gmail.com (Corresponding author)
*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด, E-mail; wadsanafon55555fon@gmail.com
**** นักวิจัยอิสระ, E-mail; Prapatsorn.klee@gmail.com

BUSINESS PLAN INNOVATION AND DIGITAL MARKETING TO INCREASE BUSINESS OPPORTUNITIES OF HANDICRAFTS FROM THE FOUNDATIONAL WISDOM, KHLONG LAN DISTRICT,KAMPHAENG PHET*

KANITTHA SRIPIROM**
WADSANA JAROONSRICHOTIKAMJORN***
PRAPATSORN KLEEBPRATUM****

(*Received: July 1, 2024; Revised: September 17, 2024; Accepted: September 19, 2024)*

ABSTRACT

This research aimed to create business plan innovation and evaluate digital marketing affecting the business advantage of handicrafts from foundational wisdom, Khlong Lan District, Kamphaeng Phet. The data were collected using questionnaires with 400 Thai consumers in Kamphaeng Phet and using focus groups and interviews with informants who were members of the Ban Khlong Toei hill-tribe silverware handicraft group, academic experts in marketing, and the academic advisors to the silver handicraft group. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that the results from preparing a business plan were that the customers were ethnic groups, domestic and foreign, and working people. The products had a unique pomelo pattern made from 92.5% pure silver. The sales channels were Line and Facebook, with cooperation networks from local government organizations, higher education institutions, and community development offices. The business partners included silver shops in Ban Mo market and shops in Phitsanulok. The main activities were receiving orders for production and setting up product booths at annual exhibitions or festivals in the province. Moreover, the main resources used were pure silver plates and silver stamping equipment. For the evaluation of digital marketing results, it was found that TikTok had the highest number of views, followed by YouTube. From digital marketing, it was found that new customers were asking about and ordering rings and necklaces through Facebook than any other channel. In addition, the group still had regular customers who ordered products through Line and personal Facebook from the group members because they were close and could order products directly rather than ordering from the page created by the researchers.

Keywords: Innovation, BMC Business Plan, Digital Marketing, Foundational Wisdom, Silver

* Research article, Faculty of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University

** Assistant Professor, Faculty of Management Science Kamphaeng Phet Rajabhat UniversityE-mail; kanittha8655@gmail.com (Corresponding author)

*** Assistant Professor, Faculty of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot] E-mail; wadsanafon55555fon@gmail.com

**** Freelance Researcher, E-mail; Prapatsorn.klee@gmail.com

บทนำ

เศรษฐกิจฐานราก คือระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน โดยมีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูปการบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และถือเป็นกลไกหลักของการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ปัจจุบันธุรกิจฐานราก ต้องประกอบการภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีลักษณะผันผวนสูง ดูลีย์ และ ซัลลิแวน (Dooley & Sullivan, 2003) แสดงทัศนะว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การที่องค์กรธุรกิจยังคงอยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้นการสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นวิถีทางหนึ่งที่มีการกล่าวถึง เช่นเดียวกับ ไซ่ (Tsai, 2001) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมเสมือนปัจจัยหลักที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ทั้งนี้นักวิชาการหลายท่านพบว่า นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และเป็นความได้เปรียบอย่างยั่งยืนระยะยาว (Mensah & Acquah, 2015; Gunday et al., 2011; Rosenbusch et al., 2011) นวัตกรรมช่วยให้การดำเนินงานทางการตลาดที่ดีกว่าเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด สามารถสร้างการตลาดใหม่ และด้วยเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องนำองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทรัพย์สินทางปัญญามาสร้างให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคม นวัตกรรมจึงเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจและสร้างให้ธุรกิจเติบโต (Khanchanapong, 2011) ซึ่งเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถมองเห็นภาพรวมของธุรกิจได้ครอบคลุมทุกมิติ และช่วยในการประเมินความเสี่ยงในการลงทุนคือ การสร้างหรือวางแผนโมเดลธุรกิจ (Business Model) เพราะการวางแผนโมเดลธุรกิจต้องมีการพิจารณาทรัพยากรภายในองค์กรและศักยภาพในการประกอบธุรกิจเพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน (Osterwalder & Pigneur, 2010) อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมในหลายประการ เช่น ขนาดของธุรกิจ วัฒนธรรมของแต่ละชาติ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อประสิทธิภาพของนวัตกรรม (Al-Ansari et al., 2013) อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลส่งผลคุกคามต่อแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจ และส่งผลให้รูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบดั้งเดิมต้องเปลี่ยนแปลงธุรกิจจึงต้องมีการคิดค้นปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ไม่เป็นธุรกิจที่ล้าหลัง หรือต้องยุติการดำเนินงานในอนาคตอันใกล้ (Thetchip, 2018) อนึ่ง เทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค ทำให้ธุรกิจสามารถรับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและตอบสนองความต้องการได้ดียิ่งขึ้น ธุรกิจมีขอบเขตการตลาดที่กว้างขึ้น สร้างการรับรู้ของลูกค้าสร้างตลาดใหม่ ๆ และให้ลูกค้าเข้าถึงข้อมูลของธุรกิจผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรและโอกาสใหม่ในการทำธุรกิจขององค์กรทุกขนาดช่วยให้ธุรกิจบรรลุความสำเร็จที่ดีขึ้นทั้งด้านการตลาดและธุรกิจโดยรวม เคาร์ (Kaur, 2017) ให้ทัศนะว่า การตลาดดิจิทัลสามารถสร้างโอกาสให้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มประสิทธิผลของธุรกิจและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน กัลป์ลา

เกอร์ และ จิลมอร์ (Gallagher & Gilmore, 2004) ที่ระบุว่า ธุรกิจขนาดย่อมมีการตอบสนองช้าต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอินเทอร์เน็ต และธุรกิจขนาดย่อมไม่ได้เป็นผู้ที่ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพแม้ว่าการตลาดดิจิทัลหรือการตลาดอินเทอร์เน็ต จะเป็นประโยชน์และเป็นโอกาสของธุรกิจขนาดย่อมก็ตาม

อำเภอคลองลาน เป็นอำเภอหนึ่งในเขตทิศตะวันตกของจังหวัดกำแพงเพชร มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการอพยพของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ และชาวไทยพื้นราบเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่กลุ่มชาวไทยภูเขาจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและงานฝีมือจำพวกเครื่องประดับเงิน ซึ่งมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของตามแต่ละชนเผ่า ในปัจจุบันผู้ผลิตบางส่วนได้มีการรวมกลุ่มโดยจัดตั้งเป็นกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แต่จากการสำรวจพบว่าผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่โดดเด่นทั้งในด้านการออกแบบและการทำการตลาดให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายต่อกลุ่มลูกค้า ซึ่งจากสถานการณ์ข้างต้นเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษานวัตกรรมแผนธุรกิจและการทำตลาดดิจิทัลของงานฝีมือที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางธุรกิจ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจและการตลาดดิจิทัลของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินของกลุ่มปัญญาฐานรากให้เป็นที่สนใจตลอดจนมีผลการดำเนินงานที่ดีและมีศักยภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรม อันจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยผลักดันขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างนวัตกรรมแผนธุรกิจที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางธุรกิจของงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

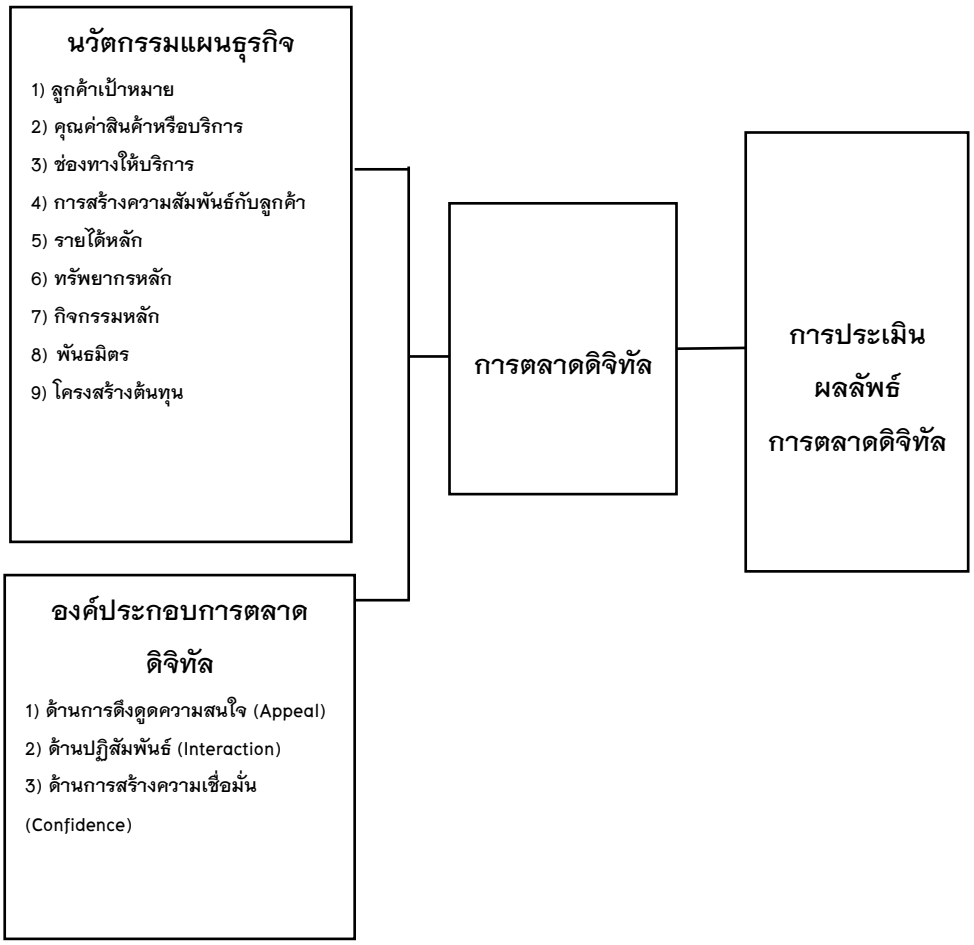
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อความได้เปรียบของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

3. เพื่อประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ได้ตัวแปรต้นคือ 1.แผนธุรกิจ BMC ตามแนวคิดของ ออสเตอร์วัลเดอร์ และ พิกนัวร์ (Osterwalder & Pigneur, 2010) ซึ่งประกอบด้วย ทั้ง 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ลูกค้าเป้าหมาย 1.2) คุณค่าสินค้าหรือบริการ 1.3) ช่องทางให้บริการ 1.4) การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า 1.5) รายได้หลัก 1.6) ทรัพยากรหลัก 1.7) กิจกรรมหลัก 1.8) พันธมิตร 1.9) โครงสร้างต้นทุน และ 2. องค์ประกอบการตลาด ได้ประยุกต์จากแนวคิดของ มาติกิติ และคณะ (Matikiti et al., 2016), ฮัสซัน และคณะ (Hussan et al.,2015) และ คาน

และ ซิดดิคุย (Khan & Siddiqui, 2013) ซึ่งประกอบด้วย 2.1) ด้านการดึงดูดความสนใจ 2.2) ด้านปฏิสัมพันธ์ 2.3) ด้านการสร้างความเชื่อมั่น ในขณะตัวแปรตามได้ประยุกต์ตามแนวคิดของ งิวเยน พลาม และพลาม (Nguyen, Pham & Pham, 2016) ที่ประเมินผลลัพธ์ของการตลาดดิจิทัล โดยการวัดผลการดำเนินงานธุรกิจด้วย ความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) การตลาดและความสามารถในการทำกำไร (market and profitability) ประสิทธิผลของกระบวนการ (process effectiveness) และเวลาในการสั่งซื้อ (order time) ในขณะที่ สิงห์และราชนาสิงหะ (Singh & RatnaSinha, 2017) ให้ทัศนะว่า การตลาดดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่สามารถเชื่อมต่อกับลูกค้า สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของลูกค้าได้ดีมากขึ้น จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำมาประยุกต์การประเมินผลลัพธ์ด้วยความถี่การเข้ารับชม การมีสั่งออร์เดอร์ขอลูกค้าและการเพิ่มขึ้นของการขายสินค้า โดยนำมาแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบหลายขั้นตอน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสร้างนวัตกรรมแผนธุรกิจที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางธุรกิจของงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ สมาชิกกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องของแผนธุรกิจ รวมจำนวน 27 คน ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 สมาชิกกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย จำนวน 20 คน

1.2 นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการตลาด และนักวิชาการผู้ให้คำปรึกษาของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเข้าบ้านคลองเตย รวมจำนวน 4 ท่าน

1.3 ผู้บริโภคที่มีความสนใจในการแต่งกายด้วยเครื่องประดับโดยเฉพาะเครื่องเงิน จำนวน 3 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแนวทางคำถามสัมภาษณ์ คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนและโอกาส-อุปสรรค (SWOT Analysis) และข้อมูลตาม 9 องค์ประกอบหลักของการจัดทำแผนธุรกิจแบบ BMC

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาในการจัดทำแผนธุรกิจ พร้อมแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการติดต่อประสานผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอนัดหมายการสนทนากลุ่มและจัดกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสนทนากลุ่มภายใต้องค์ประกอบของแผนธุรกิจแบบ Business Model Canvas (BMC) ทั้ง 9 ช่อง

4.2 ส่งร่างแผนธุรกิจ BMC ให้ผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแผนธุรกิจ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อความได้เปรียบของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริโภคชาวไทยในเขตจังหวัดกำแพงเพชรที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูล จำนวน 219,983 คน โดยอ้างอิงข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2021)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคชาวไทยในเขตจังหวัดกำแพงเพชรที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูล โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ Taro Yamane อ้างโดย สิน พันธุ์พินิจ (Punpinij, S., 2004) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่าความคลาดเคลื่อน +5% ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลของผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน โดยประกอบด้วย การรับรู้/ประสบการณ์การซื้อเครื่องเงินผ่านช่องทางออนไลน์ (Checklist) และองค์ประกอบเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลของผลิตภัณฑ์เครื่องเงินด้วยการประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยนำแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดสอบหาความเที่ยงตรง และทดสอบความเชื่อมั่น ดังนี้

2.2.1 การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ

2.2.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำเอาแบบสอบถามที่แก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญมาทดสอบ โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่า 0.968 แสดงว่า คำถามมีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อมั่น (Reliability) สูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสุ่มสะดวก (Convenience Sampling) และมีการกระจายเก็บข้อมูลตามชุมชน หมู่บ้าน สวนสาธารณะ สถานีขนส่ง มหาวิทยาลัย และห้างสรรพสินค้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบคำอธิบายจากตาราง รวมทั้งการวิเคราะห์ใช้อ้างหลักเกณฑ์ตาม บุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, B., 2560) สามารถแปลความหมายของระดับความคิดเห็น ดังนี้ (ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 เห็นด้วยมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 เห็นด้วยมากค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 เห็นด้วยปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 เห็นด้วยน้อย, และค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 เห็นด้วยน้อยที่สุด)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ สมาชิกกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 เครื่องมือ คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความ สอดคล้องความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหา พร้อมแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการติดต่อประสานนัดหมายกับสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตยเพื่อสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสนทนาและการสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างนวัตกรรมแผนธุรกิจที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางธุรกิจของงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

โดยจากข้อมูลการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ทั้งสมาชิกกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ตลอดจนอาจารย์ผู้เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มฯ และตัวแทนในนามผู้บริโภค ซึ่งผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) พบว่าจุดแข็งของกลุ่มฯ คือการใช้เงินแท้บริสุทธิ์ 92.5% ในการผลิตสินค้า อีกทั้งมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม เช่น ลายดอกส้มโอ โดยมีจุดอ่อน คือการบริหารจัดการแบบกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง เนื่องจาก

สมาชิกของกลุ่มยังแยกย้ายกันไปผลิตเอง โดยไม่ได้รวมตัวในการผลิตร่วมกันแต่อย่างไร อีกทั้งมีข้อจำกัดเรื่องเงินลงทุนในการผลิตสินค้าเพื่อวางจำหน่าย ขณะที่ด้านโอกาสพบว่ากลุ่มเครื่องเงินฯ มีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น ทำให้มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านอุปสรรคคือ ความผันผวนของราคาเงินในตลาดมีผลทำให้ยากต่อการควบคุมด้านการกำหนดราคาหรือการแข่งขันกับผู้ประกอบการอื่น ๆ ซึ่งผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ส่วนประกอบทั้ง 9 ส่วนของโมเดล BMC: Business Model Canvas สามารถนำเสนอตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 นวัตกรรมแผนธุรกิจของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

<table>
<tr>
<td rowspan="2">พันธมิตร (Partner)
● ตลาดบ้านหม้อ
● ร้านขายแผ่นเงินในจ.พิษณุโลก
● มรภ. กำแพงเพชร
● พัฒนาชุมชน
● เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา
● หน่วยงานราชการ
● ธกส.
● ตัวแทนหมู่บ้านรับฝากขาย
● บริษัทขนส่ง
● ศูนย์พัฒนาราษฎร์บนพื้นที่สูง จ.กำแพงเพชร</td>
<td>กิจกรรมหลัก (Key Activities)
●การรับออเดอร์จากกลุ่มลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ เช่น จาก USA แคลิฟอร์เนีย
● การผลิตเครื่องเงิน
● ส่งสินค้า online
● การออกบูธขายตามงานประจำปีของจังหวัด</td>
<td rowspan="2">คุณค่าสินค้าหรือบริการ (Value Proposition)
● ใช้เงินแท้บริสุทธิ์ 92.5%
● มีลวดลายเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มฯ เช่น ลายดอกส้มโอ
● สมาชิกกลุ่มเป็นคนชนเผ่าทำให้ได้การยอมรับจากผู้ซื้อ</td>
<td>การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship)
● มีการสร้างความสัมพันธ์ทางสื่อ Social กับลูกค้า
● มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่กับลูกค้า
● การออกเป็นวิทยากรบอกต่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี</td>
<td rowspan="2">ลูกค้าเป้าหมาย (Customer Segment)
● กลุ่มชาติพันธุ์
● วัยทำงาน
● ลูกค้าต่างประเทศ</td>
</tr>
<tr>
<td>ทรัพยากรหลัก (Key Resource)
● เงินแท้บริสุทธิ์ 92.5%
● น้ำยาสารเคมี
● แรงงานของสมาชิกกลุ่มฯ</td>
<td>ช่องทางให้บริการ (Channel)
●ศูนย์หัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย
●Walk in
●ทางโทรศัพท์</td>
</tr>
</table>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	●เครื่องรีด ปั่น เครื่องเงิน ● เครื่องมือ อุปกรณ์ เช่น เครื่องตอก		● ไลน์ (Line) ● ออกบูธตามงานต่าง ๆ เช่น Impact งานประจำจังหวัด ● เฟซบุ๊ก(Facebook) ● สำนักงานจัดหารายได้ KPRU	
โครงสร้างต้นทุน (Cost Structure) ● ค่าแรงการผลิต ● ค่าวัตถุดิบ (เงิน สารเคมี) ● ค่าอุปกรณ์เครื่องมือ ● ค่าขนส่ง ● ค่าพื้นที่ในการออกบูธ ● ค่าบรรจุภัณฑ์ (ถุงผ้า)			**รายได้หลัก (Revenue)** ● การขายสินค้าเครื่องเงิน ● ผ้าปักชาวเขา ● ผลผลิตการเกษตร สวนทุเรียน	

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์แผนธุรกิจแบบ BMC พบว่า กลุ่มฯ ควรต้องมีการมุ่งกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Customer) ให้ชัดเจน โดยอาจแยกเป็นกลุ่มลูกค้าประจำที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ทั้งภายในและต่างประเทศ และกลุ่มลูกค้ารอง ที่เป็นกลุ่มวัยคนทำงาน ตลอดจนถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ในอนาคต เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่นิยมใส่เครื่องประดับ โดยทำการศึกษาพฤติกรรม แนวโน้มความชอบของกลุ่มใหม่เพื่อออกแบบสินค้าให้ดึงดูดความสนใจ และเป็นการขยายกลุ่มลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น และสิ่งสำคัญในการเสนอคุณค่า (Value Chain) กลุ่มฯ ควรต้องมีการนำเสนอสินค้าผ่านเรื่องเล่า (Storytelling) ของลวดลายเพื่อสร้างจุดขาย และการรับรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ให้ลูกค้าได้ตระหนักถึงคุณค่าของสินค้าซึ่งเป็นงานฝีมือ เพราะหากลูกค้ารับรู้ที่มาของสินค้าจะทำให้ลูกค้ายอมเปิดใจและพร้อมที่จะจ่ายให้กับความแพงของสินค้านั้น ๆ โดยในปัจจุบัน ทางกลุ่มฯ มีการขายผ่านช่องทางออนไลน์ คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) ในชื่อบัญชีทั้งแบบส่วนตัวของสมาชิกและภาพกลุ่ม ซึ่งด้วยลักษณะของสินค้าที่เป็นตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) เนื่องจากเป็นงานฝีมือและมีราคาผันแปรตามราคาขายของน้ำหนักเงินในตลาด สมาชิกกลุ่มฯ อาจมีการสร้างห้องเฉพาะสมาชิกที่มีความสนใจในเรื่องของเครื่องประดับ ของใช้ประเภททำด้วยเงิน หรือการเจาะขายตามกลุ่มปิดต่าง ๆ นี้ จะช่วยให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ใกล้ชิดและเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากที่ผู้วิจัยได้สร้างช่องทางการจำหน่ายและประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมในครั้งนี้ พบว่า ติ๊กต๊อก (TikTok) น่าจะเป็นช่องทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยมและเหมาะสมกับการเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มฯ ด้วยคุณลักษณะของตัวแพลตฟอร์มที่สามารถลงเนื้อหาที่เป็นวิดีโอและไลฟ์แบบขายสด (Live) โดยตรงกับลูกค้า ซึ่งสมาชิกของกลุ่มฯ ควรเสริมในเรื่องกิจกรรมด้วยการขายแบบไลฟ์สด (Live) ในบางช่วงเวลากว่าการลงภาพขายผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) เนื่องจาก ติ๊กต๊อก (TikTok) จะช่วยเปิดตลาดให้แก่ผู้ที่มีบัญชี (Account) ได้มีโอกาสสุ่มเข้ามาชมการขายสินค้าได้มากกว่าการไลฟ์สดผ่าน (Facebook) ที่จำกัดเฉพาะผู้ที่กดติดตามหรือเป็นเพื่อนเท่านั้น

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อความได้เปรียบของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

โดยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 30–39 ปี มีสถานภาพสมรส ระดับปริญญาตรี มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ 20,001–30,000 บาท โดยมีเหตุผลที่ต้องการตัดสินใจซื้อเครื่องเงินผ่านการขายแบบออนไลน์ เพราะมีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ ในขณะที่ช่องทางที่คิดว่าเหมาะสมกับการขายเครื่องเงินแบบออนไลน์ คือ ทางเฟซบุ๊ก (Facebook) รองลงมาเพจร้านค้าโดยตรง

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของการตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน โดยแจกแจงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวม

องค์ประกอบการตลาดดิจิทัลของผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการดึงดูดความสนใจ (Appeal)	4.37	0.72	มาก
2. ด้านปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	4.41	0.69	มาก
3. ด้านการสร้างความเชื่อมั่น (Confidence)	4.79	0.30	มากที่สุด
รวม	**4.53**	**0.50**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบของการตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างความเชื่อมั่น (Confidence) ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.79)

3. ผลการประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อรายได้ของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

การประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อรายได้ของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย พบว่า การสร้างช่องทางการตลาดในรูปแบบออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มทั้ง เว็บไซต์ (Website) ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ติ๊กต๊อก (TikTok) และไลน์ (Line) สื่อที่มีผู้เข้าชมมากที่สุดคือ ติ๊กต๊อก (TikTok) รองลงมาคือ ยูทูบ (YouTube) โดยวัดจากยอดสถิติการเข้ารับชม (View) ขณะที่ช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นช่องทางที่มีลูกค้าทักเข้ามาเพื่อสอบถามและสั่งพรีออเดอร์ (Pre-order) สินค้ามากที่สุด รองลงมาคือ ทางไลน์ (Line) โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของยอดขายไม่เกินร้อยละ 20 โดยสินค้าที่ลูกค้าสั่งจะเป็นตั้งแต่สินค้าเครื่องประดับแต่งกายทั่วไปจนถึงสินค้าแบบชุดใหญ่สำหรับการแต่งกายในพิธีการสำคัญ ๆ

“ที่ยังมีสั่งซื้อเข้ามาส่วนใหญ่จะสั่งมาทางเฟซฯ เค้าจะออเดอร์มาว่าอยากได้ลายนั่นลายนี่ ถ้าลูกค้าเก่าที่อยู่ต่างประเทศก็จะสั่งเป็นชุดเซ็ทบ้างแบบเอาไว้เตรียมจะใช้ในงานพิธีการที่สำคัญๆ” (รองประธานกลุ่มเครื่องเงินบ้านคลองเตย)

ในขณะที่สมาชิกในกลุ่มบางรายจะได้รับการติดต่อสอบถามสินค้าและมีการออเดอร์ผ่านช่องทางเฟซบุ๊กของกลุ่ม

“ก็มีลูกค้าสนใจทักเข้ามาถาม อย่างสร้อยคอ เค้าก็ชอบนะพอรู้ราคาก็สั่งเลย เราก็ทำส่งไปให้ ที่ผ่านมาก็น่าจะสักประมาณ 2-3 รายได้” (สมาชิกประจำฝ่ายการตลาดของกลุ่มเครื่องเงินบ้านคลองเตย)

โดยจากการประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย พบว่า สินค้าของกลุ่มฯ ยังมียอดขายไม่สูงมากนัก อาจเนื่องมาจาก 1) ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องด้วยการลงภาพสินค้าเพื่อกระตุ้นความสนใจ 2) กลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านการขายในรูปแบบออนไลน์ เช่น ทักษะการถ่ายภาพสินค้าที่เชิญชวนหรือดึงดูดความสนใจลูกค้า การสร้างเนื้อหา (Content) เพื่อนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ การใช้การสื่อสารที่สร้างความสนใจประกอบตัวสินค้า และ 4) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มฯ ควรมีคนรุ่นใหม่ที่เป็นเจเนอเรชั่นวาย เข้ามาช่วยในการดูแลบริหารจัดการทั้งเว็บไซต์ และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวและสร้างการจดจำตราสินค้าแก่ลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างนวัตกรรมแผนธุรกิจที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางธุรกิจของงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

นวัตกรรมแผนธุรกิจแบบ BMC ของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาคลองเตย ควรต้องมีการวิเคราะห์กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Customer) ให้ชัดเจน โดยแบ่งเป็นกลุ่มหลักและกลุ่มรอง ซึ่งใช้เกณฑ์จากพฤติกรรมความสนใจและการกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้า ซึ่งอาจแยกเป็นกลุ่มลูกค้าหลักที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ทั้งภายในและต่างประเทศ และกลุ่มลูกค้ารอง ที่เป็นกลุ่มวัยคนทำงาน ตลอดจนถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ในอนาคต เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่นิยมใส่เครื่องประดับ โดยทำการศึกษาพฤติกรรม แนวโน้มความชอบของกลุ่มใหม่เพื่อออกแบบสินค้าให้ดึงดูดความสนใจ และเป็นการขยายกลุ่มลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของฉัตรชัย อินทรสังข์ (Inthasang, C., 2011) ที่ศึกษาเรื่องตลาดเฉพาะกลุ่มหนทางสู่ความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า การทำการตลาดแบบนีชมาร์เก็ต (Niche Market) คือ การค้นหาความต้องการของลูกค้าที่มีอำนาจในการซื้อเพียงพอที่จะทำกำไรได้ ซึ่งกิจการจะต้องพร้อมที่จะปกป้องตัวเองจากผู้นำที่อาจจะเข้ามาในตลาดที่เติบโตขึ้น ดังนั้นจึงต้องสร้างภาพลักษณ์ให้กับผู้บริโภคได้ชื่นชมผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจของเรา เห็นความเป็นพิเศษความแตกต่าง ถึงแม้บริษัทผู้นำเข้ามาในตลาดก็ไม่สามารถเอาชนะเราได้ในเรื่องความรู้ ความชำนาญ เพราะว่าเรามีความเชี่ยวชาญในผลิตภัณฑ์สูงและตอบสนองผู้บริโภคได้ดีกว่า โดยที่ธุรกิจต้องเตรียมขยายฐานทางการตลาด เพราะการอยู่ในตลาดเฉพาะกลุ่มนี้มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง เพราะเมื่อตลาดมีศักยภาพ มีการเจริญเติบโตที่สูงขึ้นผู้นำทางการตลาดก็จะไม่มองข้ามอีกต่อไป และสิ่งสำคัญในการเสนอคุณค่า (Value

Chain) กลุ่มฯ ควรต้องมีการนำเสนอสินค้าผ่านเรื่องเล่า (Storytelling) ของลวดลายเพื่อสร้างจุดขาย และการรับรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ให้ลูกค้าได้ตระหนักถึงคุณค่าของสินค้าซึ่งเป็นงานฝีมือ เพราะหากลูกค้ารับรู้ที่มาของสินค้าจะทำให้ลูกค้ายอมเปิดใจและพร้อมที่จะจ่ายให้กับความแพงของสินค้านั้น ๆ และสอดคล้องกับ กิตติมา ชาญวิชัย และ ธีรพล ภูรัต (Chanwichai, K. & Phurat, T., 2020) ที่ได้ศึกษา การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการพัฒนาความเป็นตัวตนที่แท้จริงให้กับอาหารท้องถิ่นในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผ่านการเล่าเรื่อง พบว่า การเล่าเรื่องในการเสนอขายสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นควรต้องมีการมิติในการพัฒนาความเป็นตัวตนที่แท้จริงให้กับสินค้าที่เป็นของท้องถิ่นนั้น ๆ อันสะท้อนความเป็นต้นแบบ (Originality) ของผลผลิตที่เกิดในชุมชนนั้นจริง ๆ เช่น ข้าวลืมผัว ซึ่งมีลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม บ่งบอกทางภูมิศาสตร์ที่ชัดเจน คือ ความสามารถในการเจริญเติบโตได้ดี มีผลผลิตที่ดีที่อำเภอเขาค้อ อีกทั้งมีการจดลักษณะบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ว่าเป็นผลผลิตของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เช่นเดียวกับจุดเด่นของ “ฟักแม้วหรือยอดฟักแม้ว” คือ คุณภาพและการมีความใสและความบริสุทธิ์ ที่สะท้อนความน่าเชื่อถืออันเกิดจากคุณภาพ (Reliability) ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกลยุทธ์การตลาดของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตยที่มีสินค้าซึ่งเป็นอัตลักษณ์ชุมชนและทำด้วยฝีมือของช่างที่มีประสบการณ์อันทำให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพอย่างมาก

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อความได้เปรียบของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของการตลาดดิจิทัล พบว่าผู้บริโภคจะต้องการตัดสินใจซื้อเครื่องเงินผ่านการขายแบบออนไลน์ เพราะมีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ รองลงมาคือ ราคาที่ถูกกว่าเจ้าอื่น ในขณะที่ช่องทางที่คิดว่าเหมาะสมกับการขายเครื่องเงินแบบออนไลน์ คือ ทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ พัชราภรณ์ เมธีการย์ (Metheekarn, P., 2561) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊ก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริโภคให้ความสำคัญร้านค้ามีการโฆษณาบนเฟซบุ๊ก และมีการลด แลก แจก แถม ขณะที่ผลการศึกษาองค์ประกอบของการตลาดดิจิทัล ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างความเชื่อมั่น (Confidence) ระดับมากที่สุด ซึ่งการสร้างความเชื่อมั่นมีความครอบคลุมในเรื่องของการสร้างตราสินค้าให้เป็นที่เชื่อถือตลอดจนการให้ความมั่นใจเรื่องของคุณภาพของตัวสินค้า โดยอาจมีการรับประกันเพื่อให้ลูกค้าเกิดความอุ่นใจได้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนการปกป้องความเป็นส่วนตัวและให้ความปลอดภัยแก่ลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุฑิตา สุขโสม และคณะ (Suksom, M., et al., 2019) ได้ศึกษาเรื่อง ค่านิยมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ Pandora ของกลุ่ม ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่ากลุ่มผู้บริโภคนิยมแพนโดร่า (Pandora) เนื่องจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีการรับประกัน สามารถบ่งบอกถึงสถานะทางสังคมได้และตัวแบรนด์เองนั้นก็มีชื่อเสียงอยู่แล้ว และสอดคล้องกับ ดรุณี พลบุตร และพรจิต สมบัติพานิช (Polbut, D. & Sombatphanich, P., 2017) ที่เสนอการศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 24–29 ปี มีพฤติกรรมการซื้อเครื่องประดับบนเครือข่ายสังคมออนไลน์

ผ่านร้านในอินสตาแกรม โดยมีการเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าที่ความน่าเชื่อถือเป็นอันดับหนึ่ง โดยสังเกตจากร้านค้าที่มีการยืนยันตัวตน สามารถพิสูจน์ได้ และเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ ร้านค้าอย่างละเอียด เช่น หน้าตาผู้ขาย ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ที่ตั้งร้านค้า และร้านค้าควรมีช่องทางการติดต่อที่ หลากหลาย เพื่อให้ลูกค้าสามารถติดต่อกับผู้ขายได้โดยสะดวก

3. การประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อรายได้ของธุรกิจด้านงานฝีมือจากปัญญาฐานราก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการศึกษาการประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อรายได้ของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย พบว่า ลูกค้าใช้ช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) เพื่อสอบถามและสั่งพรีออเดอร์สินค้ามากที่สุด โดยส่วนใหญ่ยังคงสั่งผ่านบัญชีเฟซบุ๊กส่วนตัวของสมาชิกมากกว่าบัญชีกลุ่มฯ ที่นักวิจัยสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาพร แซ่โง้ว (Saengow, L., 2019) ที่ศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับเงินบนร้านค้าออนไลน์ พบว่าการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับเงินบนร้านค้าออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประชากรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับเงินบนร้านค้าออนไลน์โดยการตัดสินใจจากตราสินค้าที่ตัวผู้บริโภครู้จักและชื่นชอบมากกว่าการเลือกซื้อจากร้านค้าที่ไม่รู้จักหรือจากคำแนะนำของคนอื่น ๆ เพราะผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าในรูปแบบที่ถูกใจตนเองทั้งด้านรูปลักษณ์ ราคา หรือตราสินค้าที่ชื่นชอบได้ตรงใจมากที่สุดและจะมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าซ้ำ รวมถึงนิยมที่จะบอกเล่าประสบการณ์จากการซื้อสินค้าและแนะนำไปยังเพื่อน หรือคนรู้จักให้เข้าไปเลือกซื้อสินค้าด้วย การสร้างช่องทางการตลาดในรูปแบบออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มทั้ง เว็บไซต์ (Website) ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ติ๊กต๊อก (TikTok) และไลน์ (Line) สื่อที่มีผู้เข้าชมมากที่สุดคือ ติ๊กต๊อก (TikTok) รองลงมาคือ ยูทูบ (YouTube) โดยวัดจากยอดสถิติการเข้ารับชม (View) ขณะที่ช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นช่องทางที่มีลูกค้าทักเข้ามาเพื่อสอบถามและสั่งพรีออเดอร์สินค้ามากที่สุด รองลงมาคือ ทางไลน์ (Line) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ภัสสราณัฐ รวย ธนาสมบัติ (Ruaythanasombat, P., 2015) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษา พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชั่น ได้กล่าวว่า เจเนอเรชั่นวาย มีแนวโน้มในการซื้อสินค้าออนไลน์จากการเข้าชมร้านค้าออนไลน์มากที่สุด โดยเจเนอเรชั่น เอ็กซ์มีความถี่ในการเข้าชมร้านค้าออนไลน์มากที่สุดคือมีการเข้าชมสินค้าเป็นประจำทุกวันส่วนในเรื่องช่องทางการซื้อสินค้ากลุ่มคนในเจเนอเรชั่นวายนิยมซื้อผ่านช่องทางอินสตราแกรม (Instagram) มากที่สุด ส่วนกลุ่มคนในเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ นิยมซื้อผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) มากที่สุด

โดยจากการประเมินผลลัพธ์การตลาดดิจิทัลของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย พบว่าสินค้าของกลุ่มฯ ยังมียอดขายไม่สูงมากนัก อาจเนื่องมาจาก 1) ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องด้วยการลงภาพสินค้าเพื่อกระตุ้นความสนใจ 2) กลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านการขายในรูปแบบออนไลน์ เช่น ทักษะการถ่ายภาพสินค้าที่เชิญชวนหรือดึงดูดความสนใจลูกค้า การสร้างเนื้อหา (Content) เพื่อนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ การใช้การสื่อสารที่สร้างความสนใจประกอบตัวสินค้า และ 4) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มฯ ควรมีคนรุ่นใหม่ที่เป็นเจเนอเรชั่นวายเข้ามาช่วยในการดูแลบริหารจัดการทั้ง

เว็บไซต์ และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวและสร้างการจดจำตราสินค้าแก่ลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทยา กาวิโล (Kawilo, W., 2020) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับเพชร และลูกค้าได้ให้ความสำคัญและระดับความคิดเห็นในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายระดับมาก ดังนั้น การโปรโมทผ่านช่องทางออนไลน์ ด้วยภาพ 3 มิติ หรือการใช้เทคโนโลยีที่ทำให้เห็นภาพเสมือนจริง จะช่วยให้ลูกค้าเห็นภาพและรายละเอียดของสินค้า และเกิดความสนใจอยากจะมาสัมผัสกับสินค้าจริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัดควรกำหนดนโยบายสินค้าอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และมีแนวทางการส่งเสริมให้กลุ่มผู้ประกอบการมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการเพื่อผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง

2. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนการพัฒนาและการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้สู่การถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไป

3. หน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอบูรณาการการทำงานและสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่และภาคีเครือข่าย

4. หน่วยงานในระดับพื้นที่และภาคประชาชนควรได้รับการพัฒนาทักษะการประสานความร่วมมือ/ความช่วยเหลือกับหน่วยงานในระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานและเกิดเอกภาพในการทำงานมากขึ้น

5. ภาคประชาชนควรได้รับการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการมากขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการเรียนรู้จากกลุ่ม/เครือข่ายอื่นที่ประสบความสำเร็จในการขยายการพัฒนาไปในมิติอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศน์ที่สร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การสร้างความเข้มแข็งและแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพงานฝีมือให้เกิดความยั่งยืน

2. การสร้างคุณค่าของสินค้างานฝีมือเครื่องเงินโดยผ่านการสื่อสารแบบ เล่าเรื่อง (Storytelling)

References

Al-Ansari, Y., Pervan, S. & Xu, J. (2013). Innovation and business performance of SMEs: The case of Dubai. *Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues, 6*(3), 162-180.

Chaffey, D., & White, G. (2010). *Business information management: Improving performance using information systems.* UK: Pearson Education.

Chanvichai, K. & Poorat, P. (2020). Creating Perceived Value by Developing Authenticity for Local Food in Khao Kho, Petchabun Province, through Story-telling. *Journal of Business, Economics and Communications, 15*(3), 26-37.

Dooley, L., & Sullivan, D.O. (2003). Developing a Software Infrastructure to Support Systemic Innovation Through Effective Management. *Technovation, 23*(8), 689-704.

Gallagher, D., & Gilmore, A. (2004). The Stages Theory of SME Internationalization: A Northern Ireland case study. *International Journal of Management Cases, 7*(1), 13-23.

Hussan, S., et al. (2015) Strategic use of social media of small business based on the AIDA model, Procedia, *Social and Behavioral Sciences*, 172, 262-269.

Inthasang, C. (2011). Niche Market: The Way to Success of SMEs. *Panyapiwat Journal, 2*(2), 42-49.

Kaur, G. (2017). The Importance of Digital Marketing in Tourism Industry. *International Journal of Research – GRANTHAALAYAH, 5*(6), 72-77.

Kavilo, W. (2020). *The Decision of Purchasing Diamond Jewelry of Customer at The Crystal Park, Ekamai-Raminthra* [Master of Business Administration]. Ramkhamhaeng University.

Khan, F. & Siddiqui, K. (2013). The Importance of Digital Marketing. An Exploratory Study To Find The Perception And Effectiveness Of Digital Marketing Amongst The Marketing Professionals In Pakistan, *Romanian Economic Business Review*, 7(2), 221-228.

Khanchanapong, T. (2011). Manufacturing flexibility and product innovation: Review and research propositions. In *Conference: The 3rd annual conference of The Thailand Technology and Innovation Management Association (ThaiTIMA)*. Bangkok, Thailand.

Matikiti, R., et al. (2016). Examining social media marketing performance: A focus on travel agencies and tour operators in South Africa, *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, *5*(2), 1-16.

National Statistical Office. (2021). *Demographic Statistics, Population and Housing*. Available on http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx (retrieved 2021, April 10).

Nguyen, A., Pham, C., & Pham, L. (2016). Total Quality Management and Financial Performance of Construction Companies in Ha Noi. *International Journal of Financial Research, 7*(3), 41-53

Osterwalder, A. & Pigneur, Y. (2010). *Business Model Generation a Handbook for Visionaries, Game Changers, and Challengers*. New Jersey, Wiley.

Polbut, D. & Sombatphanich, P. (2017). *The Effects of Consumer Behaviours and Marketing Communication Factors on Bangkok Women's Decision Making to Purchase Accessories Through Social Media*. [Master of Arts]. Thammasat University.

Punpinij, S. (2004). *Social Science Research Techniques*. Bangkok, Wittayaphat.

Rouythanasombat, P. (2015). *Study of Online Shopping Behavior and Factors Affecting Consumer's Purchase Intention for Different Generations: Gen Y, Gen X, Baby Boomer.* [Master of Science Marketing Management]. Thammasat University.

Rosenbusch, N., Brinkmann, J. & Bausch, A. (2011). Is Innovation Always Beneficial? A Meta-Analysis of the Relationship between Innovation and Performance in SMEs. *Journal of Business Venturing, 26*(4), 441-457.

Sae-ngow, L. (2019). *A Decision for Purchasing Silver Jewelry on Platform Online Store*. [Master of Business Administration]. Ramkhamhaeng University.

Shideler, D., & Badasyan, N. (2012). Broadband Impact on Small Business Growth in Kentucky. *Journal of Small Business and Enterprise Development, 19(4)*, 589-606.

Singh, T. P. & RatnaSinha. (2017). The Impact of social media on business growth and performance in India. *International Journal of Research in Management & Business Studies*, *4*(1), 36-40.

Sri-Sa-ard, B. (2017). *Preliminary research (8th ed.)*. Bangkok: Suweeriyasan.

Sukhom, M., & al. (2019). *The Values Affecting the Decision to Purchase Pandora's Products in Bangkok*. In Proceedings of the 8th Phayao Research Conference, January 24-25, 2019. Phayao University.

Thetchip, P. (2018). *The development of business service innovation in the digital age* [Paper presentation]. 2nd UTCC Academic Day, Bangkok, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok, Thailand, 8 June 2018. (in Thai).

Tsai, W. (2001). Knowledge Transfer in Intra-Organizational Networks Effects of Network Position and Absorptive Capacity on Business Unit Innovation and Performance. *Academy of Management Journal, 44*(5), 996-1004.

การสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิก จากต้นสู่ปากอะราบีกาเขาค้อ*

CREATIVE COFFEE TOURISM INTERPRETATION THROUGH INFOGRAPHIC MEDIA DESIGN "FROM TREE TO CUP": KHOAKHO'S ARABICA*

วันฉัตร กันหา**

ภรวลัญช์ มาอยู่***

(วันที่รับบทความ: 26 สิหาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 16 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 21 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ และ 2) เพื่อออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านกาแฟ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และตัวแทนสมาคมท่องเที่ยว จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยเพื่อสรุปปัญหา แนวทางการสื่อสาร และนำมาออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกต้นแบบ โดยนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยเพื่อสรุปปัญหา แนวทางการสื่อสาร และนำมาออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกต้นแบบ โดยนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย และแบบสอบถามออนไลน์เพื่อประเมินความพึงพอใจการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิก โดย นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้ประกอบการร้านกาแฟ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายยังขาดองค์ความรู้ และความต้องการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ สื่ออินโฟกราฟิกที่ทันสมัยดึงดูดใจ สื่อสารเข้าใจง่าย 2)การออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ 1) ชุดความรู้เกี่ยวกับกาแฟอะราบีกาเขาค้อและกาแฟแบบพิเศษ 2) การท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ที่นำเสนอกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว "จากต้นสู่ปาก อะราบีกาเขาค้อ" โดยสามารถรับข้อมูลผ่านทางคิวอาร์โคด ผลประเมินผลความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การสื่อความหมาย, การท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์, สื่ออินโฟกราฟิก อะราบีกาเขาค้อ

* บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

** อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ E-mail: wanchatr.kan@pcru.ac.th

*** อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ E-mail: Phonwalunn@gmail.com

CREATIVE COFFEE TOURISM INTERPRETATION THROUGH INFOGRAPHIC MEDIA DESIGN "FROM TREE TO CUP": KHOAKHO'S ARABICA*

WANCHATR KANHA **

PHONWALUN MAYOO***

(*Received: August 24, 2024; Revised: December 16, 2024; Accepted: December 21, 2024)*

Abstract

This research aimed to 1) study the issues and needs for the development of creative coffee tourism communication, and 2) design infographic media to promote creative coffee tourism in Khao Kho District, Phetchabun Province. 10 key informants, including coffee shop entrepreneurs, coffee farmers, local government agencies, and tourism association representatives. Data were collected through group interviews and analyzed inductively to identify issues and communication strategies, leading to the design of prototype infographic media by researchers and design experts. Using the population that assessed satisfaction with infographic media design, including: Thai tourist, including coffee shop entrepreneurs, coffee farmers, government and private sector agencies. Data were collected using questionnaire and analyzed using mean, standard deviation, and descriptive analysis. The research found that the challenges in creative tourism communication involve the target audience's lack of knowledge and understanding and the demand for creative tourism communication media includes modern, visually appealing infographics that are easy to understand. Hence, two sets of infographic media were developed: 1) infographics promoting creative coffee tourism in Khao Kho District, featuring information about Arabica Khao Kho and specialty coffee, and 2) infographics showcasing creative coffee tourism activities and routes a story titled "From Tree to Cup: Arabica Khao Kho." This allowed tourists to access data via QR codes. The satisfaction evaluation of the infographic media showed an overall high level of satisfaction.

Keywords: Tourism Communication, Creative Coffee Tourism, Infographics Media, Arabica KhaoKho

*Research article, Phetchabun Rajabhat University

**Faculty of Management Science Phetchabun Rajabhat University E-mail: wanchatr.kan@pcru.ac.th

***Faculty of Management Science Phetchabun Rajabhat University E-mail: Phonwalunn@gmail.com

บทนำ

อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาว เพราะในช่วงฤดูนี้ อำเภอเขาค้อมีอากาศหนาวเย็น เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวชาวไทย อีกทั้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นที่พัก ร้านอาหาร หรือร้านกาแฟ ที่มีให้นักท่องเที่ยวเลือกมากมาย โดยแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยวบนพื้นฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเขาค้อ อีกทั้งสภาพภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสภาพอากาศที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งผลิตเมล็ดกาแฟคุณภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์จึงได้เริ่มต้นปลูกกาแฟตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 โดยมีจุดเด่นที่สายพันธุ์จากประเทศโปรตุเกส ที่มีรสชาติเฉพาะ มีเอกลักษณ์กลิ่นถั่วและช็อกโกแลตแบบต้นตำรับ มีรสชาติที่กลมกล่อมไม่ขมแหลมจนเกินไป นอกจากนี้อำเภอเขาค้อ ยังมีร้านกาแฟที่บรรยากาศดี มีการตกแต่งร้านที่สวยงาม ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงกาแฟในพื้นที่ได้ จากผลการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟและผู้ประกอบการร้านกาแฟในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ยังขาดข้อมูลที่สำคัญในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่ จุดเด่นเรื่องรสชาติ ปริมาณน้ำตาลในเมล็ดกาแฟ ข้อมูลการเส้นทางการเดินทางที่เชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับร้านกาแฟ มีผู้ประกอบการบางร้านที่เป็นนักชิมกาแฟ หรือสนใจในชงกาแฟที่รู้ถึงข้อมูลดังกล่าว แต่ไม่สามารถถอดเนื้อหามาเป็นสื่ออินโฟกราฟิกได้ รวมถึงขาดทักษะการผลิตสื่ออินโฟกราฟิก เช่น การคิด สังเคราะห์เนื้อหา การออกแบบ ที่เข้าใจได้ง่าย และมีความสวยงาม สร้างแรงดึงดูดใจ และไม่รู้ถึงวิธีการผลิตสื่ออินโฟกราฟิกที่เหมาะสม กับเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ และผู้ประกอบการร้านกาแฟในงบประมาณที่มีจำกัด และเข้าใจถึงพฤติกรรมการใช้สื่อผู้รับสารที่เป็นนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะเชื่อมโยงเมล็ดกาแฟคุณภาพสู่ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงกาแฟในพื้นที่ได้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสทางการแข่งขันและสร้างรายได้จากการที่มีสื่ออินโฟกราฟิกที่ช่วยสื่อสารเรื่องราวกาแฟ ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ และผู้ประกอบการ (Techo, P., 2022; Chuachan, S., 2022)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงกาแฟเป็นหนึ่งในกิจกรรมและจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากการใช้ชีวิตที่เชื่อมโยงกับสื่อออนไลน์และค่านิยมการดื่มกาแฟจึงกลายเป็นพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน ดังนั้นธุรกิจร้านกาแฟ จึงต้องเร่งสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อเชื่อมโยงเอกลักษณ์นี้เข้ากับนักท่องเที่ยว อีกทั้งแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ร่วมพร้อมกับให้ความรู้ควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติและการเยี่ยมชม (Somkeatkun, W., Ruengdet, K., & Boonkong, B., 2019) โดยใช้การสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวนำเสนอคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และข้อเท็จจริงไปยังนักท่องเที่ยวได้ทั้งรูปแบบสื่อบุคคลและสื่อประเภทอื่น อีกทั้งปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ดังนั้นในการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวจึงต้องคำนึงถึง

การสื่อสารอย่างมีคุณภาพด้วย ในด้านการตลาด การสื่อความหมายด้วยสื่ออินโฟกราฟิกเป็นอีกเครื่องมือที่ช่วยในการสร้างมูลค่าให้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบสร้างสรรค์ให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่น น่าจดจำ สวยงามและดึงดูดใจ เพื่อทำให้สินค้าและงานบริการมีความโดดเด่นและต่างไปจากคู่แข่ง และยังสามารถเชื่อมโยงสินค้าเข้ากับผู้บริโภคโดยการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและงานบริการได้ในเวลาเดียวกัน (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, 2021)

สื่ออินโฟกราฟิก เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากเป็นสื่อที่ถูกคิด วิเคราะห์ และลดทอนเนื้อหาลงแล้ว สามารถให้เข้าใจได้ง่าย และเหมาะสมกับช่องทางการรับสื่อสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ ที่สามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารไปยังสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว ถูกนำมาใช้ทั้งในงานด้านสื่อสาธารณะ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ทางการตลาด คู่มือการใช้งาน ข้อมูลทางด้านสถิติ ความรู้และงานวิจัยเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการยังใช้สื่ออินโฟกราฟิกเป็นช่องทางการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและสร้างแรงบันดาลใจในการเดินทางท่องเที่ยว (Khunsri, J, 2022; Keitpiriya, S., Busaman, S., Phetcaot, K. & Chaiwong, A., 2020) อีกทั้งยังสามารถตอบโจทย์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในการค้นหาข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ที่ให้ความสำคัญกับภาพประกอบที่ดึงดูดใจและเนื้อหาสาระความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการคาดหวังและเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตรงตามความสนใจ ดังนั้นสื่ออินโฟกราฟิกจึงเป็นเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ข้อมูล เปรียบเทียบ กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว และยังสามารถบอกต่อและส่งต่อข้อมูลท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ง่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานอยู่เป็นจำนวนมาก สร้างโอกาสการรับรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

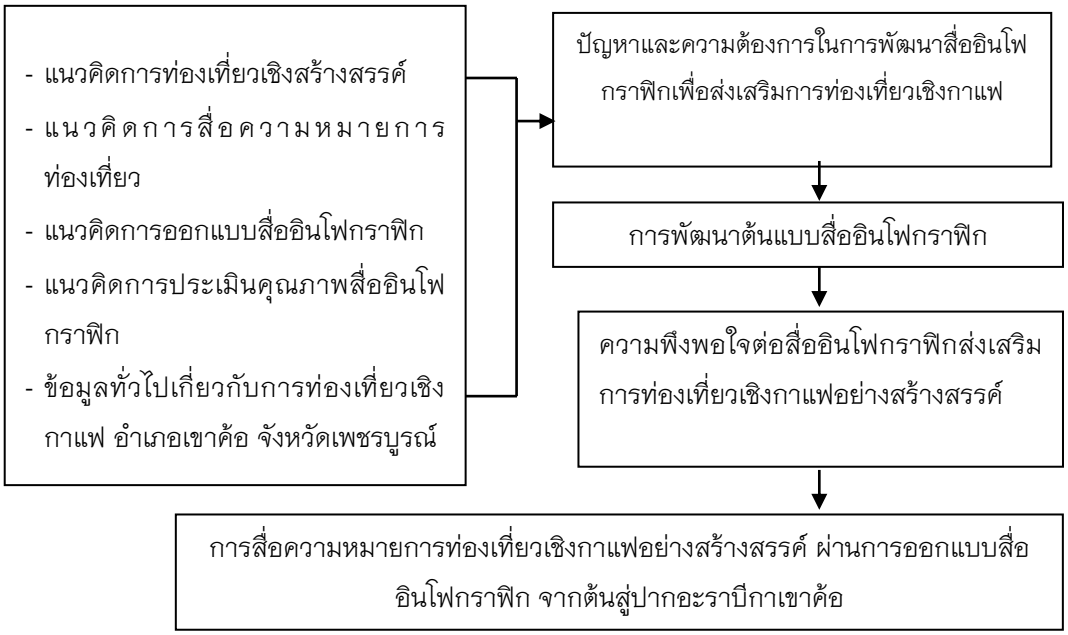
ดังนั้น ในการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นเพื่อการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว ลดขั้นตอนในการให้บริการตอบคำถามหรือข้อสงสัยของนักท่องเที่ยว และนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวเชิงกาแฟในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

คณะผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดกระบวนการออกแบบสื่ออินโฟกราฟฟิกของ น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์ (Ruangrit, N., 2017) เป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนการผลิตสื่ออินโฟกราฟิก ได้แก่ การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมายเนื้อหาในการผลิต และการสรุปแนวคิดรูปแบบการนำเสนอ ขั้นระหว่างการผลิตสื่อ เป็นกระบวนการการผลิตและการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิก และขั้นหลังการผลิตสื่ออินโฟกราฟิก คือการประเมินคุณภาพสื่ออินโฟกราฟิกและเผยแพร่ชิ้นงาน โดยในการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เป็นศิลปะการสื่อสารเรื่องราวที่กระตุ้นความสนใจ และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, 2021) ดังนั้นการสื่อความหมายโดยใช้อินโฟกราฟิกเพื่อสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์นี้ จึงเป็นการใช้ตัวอักษร รูปภาพ และกราฟิก เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการรับรู้เชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (Dubey, A., & Junead, J., 2021; Khunsri, J., 2022; Palalert, P., & Dejasvanong, C., 2022) ตามกรอบแนวคิดวิจัยดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยปริมาณ (quantitative research) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ หน่วยงานภาคเอกชนที่มีส่วนช่วยผลักดัน นำเสนอขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เกษตรกรในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์และผลกระทบเชิงลบจากการท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ จำนวน 3 คน ผู้ประกอบการร้านกาแฟในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ใช้เมล็ดกาแฟอะราบีกาเขาค้อ จำนวน 3 ร้าน บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ศูนย์วิจัยเกษตรที่สูงเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับกาแฟและยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญในพื้นที่อำเภอเขาค้อด้วย จำนวน 2 คน และตัวแทนจากสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวเขาค้อ ซึ่งเป็นภาคเอกชนที่มีส่วนสนับสนุนและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 2 คน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ สถานการณ์และปัญหาที่พบของการท่องเที่ยวเชิงกาแฟในจังหวัดเพชรบูรณ์ การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักกาแฟอะราบีกาเขาค้อ 3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญสัมภาษณ์โดยอธิบายวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มได้ทราบ และกำหนดการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ถึง 15 มีนาคม 2565 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) สรุปประเด็นปัญหา ความต้องการ และวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกโดยนักวิจัยเป็นผู้ออกแบบเอง ทั้งนี้ในการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการออกแบบอินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการออกบบสื่ออินด้านการออกแบบจำนวน 5 คน 2) กลุ่มตัวอย่างในการประเมินความพึงพอใจ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่ได้ร่วมทดลองเส้นทางการท่องเที่ยวโดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดขึ้น จำนวน 100 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบตามสะดวก (convenience sampling) 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดกำหนดประเด็นการพิจารณา ได้แก่ ด้านการใช้สี ภาษาและรูปภาพ รูปแบบการนำเสนอ ตัวอักษร และความน่าสนใจสามารถกระตุ้นการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกาแฟในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับแบบประเมินความพึงพอใจ การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.63 – 0.89 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใชสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α–coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.88 3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้วยการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มเป้าหมายที่ทดลองเส้นทางการท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยเป็นผู้จัดขึ้น 4) การวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินความพึงพอใจคุณภาพสื่ออินโฟกราฟิก สำหรับเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ (Best, J., 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 –5.00	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 –4.20	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 –3.40	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 –2.60	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 –1.80	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

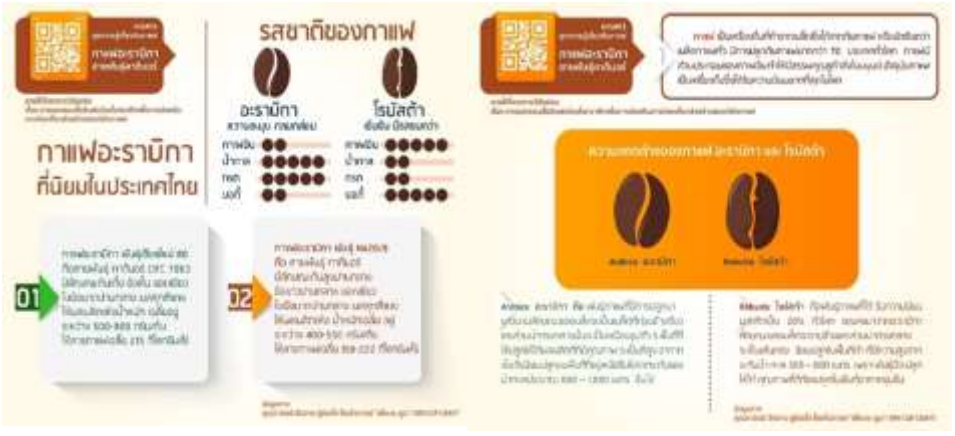
1. ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

1.1 ผลการศึกษาปัญหาการสื่อความหมายด้วยสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกาแฟ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าถึงได้ยากและมีข้อมูลอยู่อย่างจำกัด และยังไม่เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงกาแฟซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมเดิมอยู่แล้ว อำเภอเขาค้อไม่มีความพร้อมในการกิจกรรม และสถานที่เพื่อการรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงกาแฟมีอยู่น้อย ปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงกาแฟในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ การจัดการพื้นที่โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ส่งผลให้ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเสียหายมาก หากสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟในพื้นที่ได้ ก็จะสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะได้เดินทางในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว อีกปัญหาสำคัญ คือ ความพร้อมด้านสถานที่ที่จะสามารถรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงกาแฟได้มีอยู่น้อย *เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ เพียงแค่ปลูกในปริมาณน้อย ปลูกเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมเท่านั้น ยังไม่ให้ความสำคัญกับการแปรรูปเป็นกาแฟของตนเอง และขาดความรู้เรื่องท่องเที่ยว* ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านกาแฟ ก็ยังเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกาแฟ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ยาก แต่ในมุมมองผู้ประกอบการร้านกาแฟมีความเห็นว่า สิ่งนี้น่าจะเป็นโอกาสที่ดี หากนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสได้เลือกร้านที่ตนเองชื่นชอบ และสามารถเรียนรู้กาแฟท้องถิ่นได้ในเวลาเดียวกัน *ร้านที่ใช้เมล็ดกาแฟจากเขาค้อ จะเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งปลูกและแปรรูปได้ง่าย สร้างเรื่องราวให้มีความน่าสนใจมากขึ้น*

1.2 ผลการศึกษาความต้องการสื่อความหมายด้วยสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ของจังหวัดเพชรบูรณ์พบว่ากลุ่มเป้าหมายนิยมใช้ สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น

เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม ติกต๊อก ในการค้นหา และส่งต่อข้อมูล และสื่อโซเชียลมีเดีย ช่วยสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการพัฒนากาแฟให้เป็นกาแฟพิเศษ ตั้งแต่กระบวนการปลูก ไปจนถึงการแปรรูป และการนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวได้ การสื่อความหมายด้วยสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ในลักษณะสื่อบุคคล ยังไม่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงกาแฟ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้การสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่มีอยู่น้อย ส่วนการสื่อความหมายที่ไม่ใช่บุคคล เนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงเพียงแค่ด้านการเกษตร การปลูกและดูแลต้นกาแฟเท่านั้น แต่ยังขาดการสื่อสารเรื่องกาแฟในมุมอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ชนิด ประโยชน์ รสชาติ หรือจุดเด่นของกาแฟ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวด้วยสื่อโซเชียลมีเดีย *สื่ออินโฟกราฟิก สามารถช่วยส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับกาแฟไปยังนักท่องเที่ยวได้กว้าง ช่วยกันส่งต่อก็จะเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน* แต่ยังไม่มีสื่อเหล่านี้ที่จะสามารถส่งต่อข้อมูลหรือประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักกาแฟเพชรบูรณ์ได้

2. ผลการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบร่างเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบได้ให้ขอเสนอแนะ ดังนี้ (1) งานออกแบบขาดเอกลักษณ์ของความเป็นอำเภอเขาค้อ และกาแฟอะราบีกาเขาค้อ ควรหารูปแบบหรือเอกลักษณ์โดยใช้องค์ประกอบศิลป์ เช่น สี ตราสัญลักษณ์ ลักษณะเด่นในพื้นที่ (2) ควรเพิ่มเติมคิวอาร์โคดเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และกว้างมากขึ้น และ (3) เนื่องจากเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละจุดอยู่ห่างกันมาก ใช้เวลาในการเดินทางมาก ควรจะมีสถานประกอบการอื่น ๆ เป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และควรปรากฏอยู่ในชุดสื่ออินโฟกราฟิกนี้ด้วย หลังจากผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และนำเสนอต้นแบบสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังรายละเอียดนี้



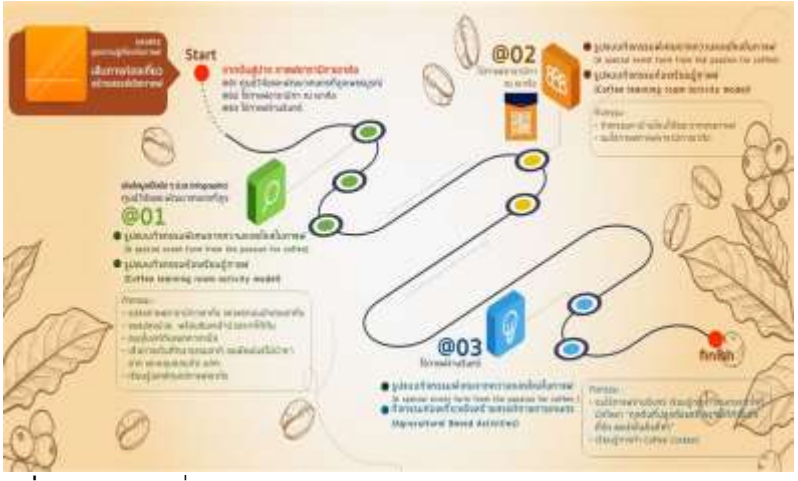
ภาพที่ 2 ชุดความรู้เกี่ยวกับกาแฟอะราบีกาอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

จากภาพที่ 2 ชุดความรู้เกี่ยวกับกาแฟอะราบีกา และภาพที่ 3 ชุดความรู้เกี่ยวกับชุดความรู้เกี่ยวกับกาแฟแบบพิเศษ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงอุปนัยและเลือกรูปแบบของอินโฟกราฟิกให้เหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับกาแฟอะราบีกา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยในภาพที่ 2 เป็นการนำเสนอลักษณะของกาแฟอะราบีกา อำเภอเขาค้อ ที่ใช้อินโฟกราฟิกแบบเน้นการให้ข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูล ควบคู่กับข้อความที่กระชับและรูปภาพที่แสดงรายละเอียดและความแตกต่างของกาแฟอะราบีกา โดยเปรียบเทียบให้เห็นรูปร่างที่แตกต่างกันด้วยภาพวาด ที่วาดให้เห็นถึงรอยแตกตรงกลางเมล็ดที่แตกต่างกัน เป็นจุดสังเกตุได้ง่าย และใช้สัญลักษณ์แสดงให้เห็นถึงปริมาณของ คาเฟอิน น้ำตาล และกรด ของกาแฟงทั้งสองชนิด เพื่อให้ง่ายต่อการเลือกรับประทาน ตามความต้องการของตนเอง (ภาพที่ 2)



ภาพที่ 3 ชุดความรู้เกี่ยวกับกาแฟแบบพิเศษ (Special Coffee)

ในภาพที่ 3 นำเสนอเกี่ยวกับกาแฟแบบพิเศษ ผู้วิจัยใช้รูปแบบสื่ออินโฟกราฟิกแบบเล่ากระบวนการทำงาน โดยมีข้อความอธิบายกำกับในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถเข้าใจกระบวนการสกัดกาแฟแบบฟิลเตอร์ (ภาพที่ 3)



ภาพที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ “จากต้นสู่ปาก อะราบีกาเขาค้อ”

จากภาพที่ 4 นักท่องเที่ยวหรือกลุ่มเป้าหมายสามารถเห็นภาพรวมของกิจกรรมท่องเที่ยว สามารถประเมินระยะเวลาและเลือกรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบได้ อีกทั้งนักท่องเที่ยวจะสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกาแฟผ่านคิวอาร์โคด นอกจากนี้ผู้วิจัยเลือกใช้สี ให้แตกต่างเพื่อนักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจในลักษณะกิจกรรมได้ง่ายขึ้นอีกด้วย เช่น สีเขียว แสดงรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงการเกษตร ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมแปลงปลูกกาแฟ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น สีส้ม แสดงรูปแบบกิจกรรมห้องเรียนรู้กาแฟ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษเกี่ยวกับการแปรรูปกาแฟ การชงกาแฟ และชิมกาแฟอะราบีกาเขาค้อ และสีฟ้า แสดงรูปแบบกิจกรรมเชิงศิลปะหรือสิ่งประดิษฐ์จากเมล็ดและกากกาแฟ (coffee art workshop) เช่น เทียนจากกากกาแฟ สบู่กากกาแฟ ปุ๋ยธรรมชาติจากกะลากาแฟ เป็นต้น

สรุปผลจากการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นในการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกนี้จึงมุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงกาแฟ และนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย นำเสนอด้วยภาพถ่ายที่สวยงามดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ร่วม ใช้ความต่างของสีเพิ่งจัดหมวดหมู่ สร้างบุคลิกภาพผ่านการออกแบบกราฟิก โดยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลด้วยคิวอาร์โคด

4. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์

คุณภาพสื่ออินโฟกราฟิก	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความพึงพอใจ
คุณภาพสื่ออินโฟกราฟิก ด้านประสิทธิภาพ			
1) การนำเสนอมีรูปแบบโดนเด่น น่าสนใจ	4.19	0.800	มาก
2) การเลือกใช้สีสัน ที่เหมาะสมและสวยงาม	4.00	0.883	มาก
3) การจัดวางองค์ประกอบช่วยให้อ่านง่าย และสบายตา	4.26	0.891	มากที่สุด
4) มีการนำเสนอทั้งข้อความและภาพกราฟิกได้อย่างเหมาะสม	4.14	0.751	มาก
5) ใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.24	0.798	มากที่สุด
6) รูปแบบ ขนาด สีของอักษร ภาพกราฟิก เหมาะสม สวยงาม อ่านง่าย	4.07	0.873	มาก
7) ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม	4.10	0.854	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณภาพสื่ออินโฟกราฟิก	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความพึงพอใจ
คุณภาพสื่ออินโฟกราฟิก ด้านประสิทธิภาพ			
8) ข้อมูลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ	4.24	0.760	มากที่สุด
9) ข้อมูลที่ได้รับตรงตามความต้องการ และมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.14	0.819	มาก
10) คิวอาร์โคด (QR Code) สามารถสแกนเข้าถึงได้รวดเร็ว	3.90	0.732	มาก
11) แผนที่การเดินทาง สามารถเข้าใจได้ง่าย	3.98	0.901	มาก
12) สื่อที่ออกแบบสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้าง และสามารถเข้าถึงได้จริง	4.12	0.748	มาก
13) สื่ออินโฟกราฟิกนี้สามารถช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้	4.12	0.743	มาก
14) สื่อที่ออกแบบมีความสอดคล้องกับจุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ กาแฟอะราบีกาเขาค้อ	4.14	0.876	มาก
รวม	**4.10**	**0.813**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สื่ออินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และ 4.05 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาปัญหาและความต้องการเพื่อการออกแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ พบว่า ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกาแฟในจังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าถึงข้อมูลได้ยากและมีข้อมูลอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นอุปสรรคต่อประชาสัมพันธ์ไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย และผู้ประกอบการไม่มีความรู้ และขาดทักษะในการผลิตสื่ออินโฟกราฟิก และกระบวนการในผลิตสื่ออินโฟกราฟิก มีความยุ่งยาก จำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการผลิตหลายอย่าง เช่น แอพพลิเคชั่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักต่างกล่าวตรงกันว่า การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ติกต๊อก เป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถเผยแพร่ได้ในวงกว้างซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟตระหนักและอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนากาแฟให้เป็นกาแฟพิเศษ ซึ่งจากปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่ คิมและจาง (Kim and Jang, 2017) ระบุว่า เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟสามารถนำอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นและกาแฟมาพัฒนาต่อยอดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกาแฟได้ เช่น การสร้างเรื่องราวเชื่อมโยงระหว่างแหล่งปลูกและร้านกาแฟซึ่งเป็นจุดบริการนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมความรู้และ

สร้างจุดขายกาแฟในพื้นที่ได้ ดังนั้นการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ จึงใช้การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกก่อนนำมาสรุปและวางแนวคิดให้สอดคล้องกับเป้าหมาย เพื่อให้กระบวนการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกสามารถตอบวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการผลิตสื่อได้ น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์ (Ruangrit, N., 2017) ได้อธิบายกระบวนการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกไว้ 6 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การสรุปแนวคิด การออกแบบ การพัฒนา การประเมินผล และการเผยแพร่ให้กับผู้อื่นในวงกว้าง ซึ่ง นิษฐา หรุ่นเกษม และปรียา สมพืช (Roonkaseam, N., & Sompuech, P., 2018) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การพัฒนาสื่อโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งในขั้นตอนก่อนผลิตสื่อ ระหว่างและหลังการพัฒนาสื่อ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนานักสื่อความหมายในชุมชนและสื่อของชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียว

2. การออกแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ อำเภอเขาค้อ การสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ด้วยสื่ออินโฟกราฟิกจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูล และความเข้าใจกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการ และยังช่วยเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและนักสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวได้อีกด้วย ดูบีย์และจูเนียน (Dubey, A., & Junead, J., 2021) ระบุว่า ในการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนักสื่อความหมายที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว การใช้เครื่องมือการสื่อความหมายที่ไม่ใช่ตัวบุคคล จะสามารถสร้างความเข้าใจเชิงลึก โดยเฉพาะการใช้สื่ออินโฟกราฟิกที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง รวดเร็วและเป็นวงกว้าง นอกจากนี้ สื่ออินโฟกราฟิกยังเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีบทบาทในการให้ข่าวสาร และโน้มน้าวใจ ด้วยคุณลักษณะที่โดดเด่น สวยงาม น่าเชื่อถือ เข้าใจง่าย และยังสามารถเผยแพร่ผ่านออนไลน์สร้างความภูมิใจให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี (Khunsri, J., 2022)

ดังนั้นในการออกแบบ ยึดหลักแนวคิดองค์ประกอบของสื่ออินโฟกราฟิก ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) สิ่งที่มองเห็น ซึ่งจะต้องสะท้อนกาแฟอะราบีกาเขาค้อผ่านสัมผัสทั้ง 5 ของนักท่องเที่ยว (มองเห็น สัมผัส ฟัง กลิ่น และรสชาติ) (2) เนื้อหา ประกอบด้วย รูปภาพ ข้อความ และกราฟิก เพื่ออธิบายและสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ และ (3) การสร้างความรู้ โดยการสรุป จัดเรียงและนำเสนอผ่านเนื้อหาและรูปภาพในสื่ออินโฟกราฟิกที่เลือกใช้ (Beverley, E.C., 2012) เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากการทำความเข้าใจในเวลาอันรวดเร็ว ทั้งนี้สื่ออินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์นี้ ได้สรุปความต้องการและวัตถุประสงค์ในการจัดทำสื่ออินโฟกราฟิกชุดนี้ไว้เพื่อการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกาแฟในพื้นที่ และการนำเสนอข้อมูลท่องเที่ยวเชิงกาแฟ จึงเลือกใช้แนวคิดการออกแบบอินโฟกราฟิกที่เน้นการให้ข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และการเล่าเรื่องแบบเรียงลำดับเวลา เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายสามารถเห็นภาพรวมของกิจกรรมท่องเที่ยวได้ พงศ์กฤษฎิ์ พละเลิศ และชาญ เดชอัศวนง (Palalert, P., & Dejasvanong, C., 2022) กล่าวว่า สื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมีคุณลักษณะเพื่อการโน้มน้าวใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร และเกิดการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ผ่านการสร้างสัญญะ คือ รูปแบบการสื่อสาร และเนื้อหาที่ใช้

และจากการประเมินความพึงพอใจสื่ออินโฟกราฟิกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ในภาพรวมคุณภาพสื่ออินโฟกราฟิกทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้งาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพการจัดวางองค์ประกอบที่อ่านง่าย เลือกใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย และข้อมูลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ทิชพร นามวงศ์ (Namwong, T., 2017) ระบุว่า อินโฟกราฟิกมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ส่วนเนื้อหา ซึ่งหมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร หรือข้อเท็จจริง ที่ใช้ในการบอกเล่าเนื้อหา ต้องมีความกระชับ ถูกต้อง ชัดเจนและ เข้าใจง่าย และส่วนภาพหรือสัญลักษณ์ ที่ได้ออกแบบจากการแปลงข้อมูล และนำมาใช้แทนข้อมูลบางส่วนในการสื่อสาร จึงจะต้องมีความถูกต้อง และสอดคล้องกับข้อมูลนั้น ๆ ด้วย ส่วนด้านประสิทธิผลสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกาแฟอย่างสร้างสรรค์ พบว่า สื่อที่ออกแบบมีความสอดคล้องกับจุดเด่นของการท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้าง และสามารถเข้าถึงได้จริง และช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ จิราพร ขุนศรี (Khunsri, J., 2022) กล่าวว่า สื่ออินโฟกราฟิก เป็นเครื่องมือการสื่อความหมายที่เหมาะสมกับยุคสมัย มีบทบาทที่สำคัญในการให้ข่าวสาร ความรู้ และโน้มน้าวใจ ด้วยคุณลักษณะที่โดดเด่น สวยงามให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เข้าใจง่าย และยังสามารถเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ได้ แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในสื่อชุดนี้ ซึ่งจากการประเมินคุณภาพ พบว่า ด้านประสิทธิภาพ พบว่า การเลือกใช้สีสัน รูปแบบ ขนาด อักษร และภาพกราฟิก ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ส่วนในด้านประสิทธิผล ยังพบว่า คิวอาร์โคด สามารถสแกนเข้าถึงได้ไม่ดีนัก และแผนที่การเดินทางยังเข้าใจได้ยาก ซึ่งอาจเป็นผลมาจากขนาดของรูปภาพที่เผยแพร่ใหญ่เกินไปไม่เหมาะสมกับอุปกรณ์รับสาร ดังนั้น ผู้ผลิตสื่อควรต้องให้ความใส่ใจและพิจารณาให้เหมาะสมด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการ ควรนำแอพพลิเคชั่นที่สามารถใช้งานได้ง่าย รวดเร็ว ไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น แคนวาที่เป็นแอพพลิเคชั่นสำหรับงานออกแบบ และ แคปคัดที่เป็นแอพพลิเคชั่นที่ใช้ในงานตัดต่อ วิดีโอและเสียง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวและกีฬา มหาวิทยาลัย นักวิชาการ ต้องให้ความรู้ด้านการใช้แอพพลิเคชั่น หรือผลิตสื่อการสอน คู่มือ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเรียนรู้การใช้งานได้ง่าย

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายนิยมวิดีโอมากขึ้น ควรปรับเปลี่ยนสื่อออนไลน์ในรูปแบบของวีดีโอเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรปรับเปลี่ยนพื้นที่การวิจัยเป็นอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ปลูกกาแฟได้เช่นเดียวกับอำเภอเขาค้อ เพื่อให้นักวิชาการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวและกีฬา มหาวิทยาลัย ทำการศึกษาวิจัยเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างอำเภอเขาค้อและอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

References

Best, John W. 1981. *Research in Education*. (3rded). Englewood cliffs, New Jersey: Prentice. Hall Inc.

Beverley, E.C. (2012). *Infographics: a practical guide for librarians*. London: Rowman & Littlefield.

Chuachan, S. (2022 May 20). *Interview.* Founder Cup Craft Specialty Coffee and Roaster.

Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization). (2021). *Handbook for the development of community interpreters.* Available on https://issuu.com/trumpet255/docs/

Dubey, A., & Junead, J. (2021). Guidelines for interpretation of Ban Laem community tourism attractions in Bang Pla Ma District, Suphanburi Province. *Journal of Legal entity management and local innovation, 7*(11), 147– 164.

Keitpiriya, S., Busaman, S., Phetcaot, K. & Chaiwong, A. (2020). Secondary city tourism promotion with digital media technology. *Journal of MCU Nakhondhat, 7*(12), 436–450.

Khunsri, J. (2022). Development of infographic media by using participatory communication processes at a community for the perception, understanding and awareness of forest fires and smog problems among people at Doi Phu Kai, Bandu, Mueang Chiang Rai Province. *Interdisciplinary Social Sciences and Communication Journal*, *5*(2), 1–9.

Namwong, T. (2017). A design of infographics for developing creative thinking. *Veridian E–Journal, Science and Technology Silpakorn University*, *4*(4), 14–25.

Palalert, P., & Dejasvanong, C. (2022). The analysis on ecotourism promotional media in Suphanburi Province. *Journal of Mass Communication Technology, 7*(1), 89– 98.

Roonkaseam, N., & Sompuech, P. (2018). Community participation in the development of media for community tourism. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University, 13*(1), 173–191.

Ruangrit, N. (2017). Infographics and instructional design media. *Journal of education Silpakorn University, 15*(2), 29–40.

Somkeatkun, W., Ruengdet, K., & Boonkong, B. (2019). The creating approach of an application for creative tourism route in Chaiya District, Suratthani Province. *College of School Communication Innovation, SWU, 7*(1), 144–155.

Techo, P. (2022, March 19). *Interview.* Agricultural Scholar. Phetchabun Highland Agricultural Development and Research Center.

Wu, M.–J. , Zhao K., & Fils–Aime, F. (2022). Response rates of online surveys in published research: A meta–analysis. *Computers in Human Behavior Reports*, 7, 100206.

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีต*

DEVELOPING FOOTBALL TOURISM DESTINATIONS WITH NOSTALGIC EXPERIENCES*

ธีรภัทร ดีเอม**

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร***

เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์****

(วันที่รับบทความ: 14 สิงหาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 9 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 16 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสบการณ์การถวิลหาอดีตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารสโมสรฟุตบอล ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร ผู้ประกอบการร้านค้าและของที่ระลึก ประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีทีมฟุตบอลแข่งขันในไทยลีก 1 และไทยลีก 2 จำนวน 32 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1) ประสบการณ์การถวิลหาอดีตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านประสบการณ์ ด้านทีมกีฬา ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการทางสังคม ด้านเอกลักษณ์ส่วนบุคคล และด้านเอกลักษณ์ของกลุ่ม

2) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล มี 6 แนวทาง คือ การสร้างสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล และการจัดการความปลอดภัยการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล ผลการวิจัย สามารถช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลนำเสนอสินค้าและบริการที่สามารถสร้างประสบการณ์การถวิลหาอดีตให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล

คำสำคัญ: การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล, ประสบการณ์การถวิลหาอดีต

* บทความวิจัย คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

**นิสิตปริญญาเอก, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและจิตบริการ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก Email; teerapattarad62@nu.ac.th

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก Email; siripend@nu.ac.th

****อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก Email; ketwadeebu@gmail.com

DEVELOPING FOOTBALL TOURISM DESTINATIONS WITHNOSTALGIC EXPERIENCES*

TEERAPATTARA DEE-AIM**
SIRIPEN DABPHET***
KETWADEE BUDDHABHUMBHITAK****

(*Received: August 14, 2024; Revised: December 9, 2024; Accepted: December 16, 2024)*

ABSTRACT

The study aimed to study the nostalgic experiences of football tourism and suggest guidelines for creating football tourism destinations based on nostalgic experiences. This qualitative research utilized in-depth interviews to collect the data with 32 informants including executives of the provincial tourism and sports offices, executives of the provincial administrative organizations, executives of football clubs, hotel business operators, restaurant business operators, souvenir shop owners, local residents and football tourists in areas with football teams competing in Thai League 1 and Thai League 2. The data were analyzed by using content analysis. The findings revealed that the nostalgic experience of football tourism comprised 6 aspects: experience, sport team, environment, socialization, personal identity, and group identity. It was suggested that the guidelines for creating football tourism destinations should include 6 key strategies: creating attractions for football tourism, improving accessibility to football tourism destinations, enhancing facilities for football tourism, organizing football tourism activities, creating an immersive football tourism atmosphere, and managing safety in football tourism. The research results can assist those involved in football tourism by offering products and services that effectively create nostalgic experiences tailored to the needs of football tourists.

Keywords: Creating Football Tourism Destinations, Nostalgic experience

* Research article, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok.
** Doctoral student of Tourism and Hospitality Management Program, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok. Email; teerapattarad62@nu.ac.th
*** Assistant Professor, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok. Email; siripend@nu.ac.th
****Lecturer, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok. Email; ketwadeebu@gmail.com

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายทั่วโลกและมีศักยภาพดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาได้ ซึ่งในปัจจุบันมีอัตราการเติบโตเป็นธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงมากกว่าการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ มีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่และประโยชน์ในการสร้างรายได้สู่แหล่งท่องเที่ยวที่ได้มีการจัดงานกีฬาและมีแนวโน้มของอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาฟุตบอลที่เป็นกีฬาที่มีความโดดเด่นและได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง ซึ่งในประเทศไทยฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดด้วยเช่นเดียวกัน จะเห็นได้จากการติดตามชมและเชียร์การแข่งขันฟุตบอลในรายการต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนกลายเป็นกระแสทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลที่มีกิจกรรมและการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอล เช่น การเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอล การเข้าชมการแข่งขันฟุตบอล การเยี่ยมชมสนามกีฬาและพิพิธภัณฑ์ทางกีฬาฟุตบอล เป็นต้น (Gibson, Attle, & Yiannakis, 1998)

ทั้งนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นความสำคัญไปที่คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นองค์ประกอบการท่องเที่ยวสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยวและมอบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ เช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลที่มอบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำผ่านการเข้ากิจกรรมที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยวได้ อาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นตัวแทนของการนำเสนอประสบการณ์ ความทรงจำ และอารมณ์ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เหตุการณ์ และสถานที่ (Noy, 2008) ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลในอดีตและความทรงจำมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการรำลึกและย้อนเวลากลับไปหาอดีต ดังที่ เชน เหย่ และฮวน (Chen, Yeh, & Huan, 2014) กล่าวว่า ความทรงจำที่ดีในอดีตสามารถทำให้บุคคลหวนคิดถึงความทรงจำอันน่าประทับใจและส่งอิทธิผลต่อการโหยหาประสบการณ์ในอดีต มีความปรารถนาที่จะย้อนกลับไปสัมผัสประสบการณ์ เหตุการณ์และสถานที่ในอดีตอีกครั้ง สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่าน (Hung, Lee, & Huang, 2016; Kim, Ritchie, & Tung, 2010; Yeh, Chen, & Liu, 2012) ที่กล่าวว่า ถ้านักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำให้รำลึกถึงอดีตจากการท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกและความผูกพันต่อสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้น และจะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นได้กลับมาเยี่ยมชมสถานที่อีกครั้ง

โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาแนวคิดการถวิลหาอดีตมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเดินทางเพื่อหาความรู้ สัมผัสประสบการณ์ใหม่ และสร้างโอกาสทางแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวหรือแฟนกีฬาที่มีความจงรักภักดีต่อทีมกีฬาฟุตบอลได้กลับมาเยือนสนามกีฬาและแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลอีกครั้งเพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ถวิลหาประสบการณ์ในอดีตของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ด้วยสาเหตุการ

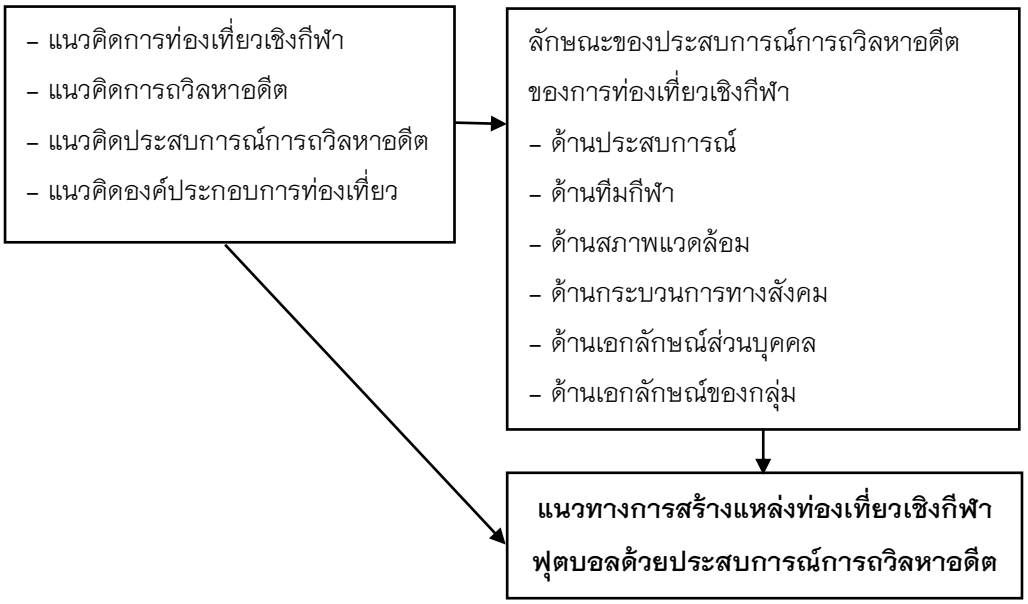
เติบโตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลในปัจจุบันจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้สโมสรฟุตบอลและผู้เกี่ยวข้องในกีฬาฟุตบอลต้องตระหนักถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล โดยเพิ่มโอกาสการใช้งานสนามกีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อเป็นช่องทางเพิ่มรายได้และการประชาสัมพันธ์ที่ดีให้กับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาลักษณะประสบการณ์การถวิลหาอดีตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาแบบถวิลหาอดีตให้สามารถเพิ่มมูลค่าทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์การถวิลหาอดีตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีต มีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์การถวิลหาอดีตจากการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม คือ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Get, 2008; Gibson, 2002) การถวิลหาอดีต (Gibson, 1998) ประสบการณ์การถวิลหาอดีต (Cho, Ramshaw, & Norman, 2014) องค์ประกอบการท่องเที่ยว (Dickman, 1996) โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การศึกษาครั้งนี้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 32 คน โดยเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การเลือกพื้นที่ศึกษา โดยพิจารณาจากพื้นที่จังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ที่มีทีมสโมสรฟุตบอลเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก 1 และไทยลีก 2 ฤดูกาลการแข่งขันปี 2565-2566 จำนวน 2 จังหวัด เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดชลบุรี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1) กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ได้แก่

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล เกณฑ์ในการเลือกเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้มีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลในพื้นที่ทั้งในส่วนนโยบายและ/หรือส่วนปฏิบัติสำหรับการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดชลบุรี ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดชลบุรี จำนวน 5 คน

1.2 สถานประกอบการ หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจภาคสินค้าและบริการบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดชลบุรี เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวโดยตรงและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน ได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้าและของที่ระลึก ที่นำเสนอสินค้าและบริการที่ตอบสนองต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล จำนวน 5 คน

1.3 ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างน้อย 5 ปี และอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรจากแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อำเภอบางละมุง และอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เนื่องจากจะมีความเข้าใจในลักษณะการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างชัดเจน (Jurowski & Gursoy, 2004) เป็นผู้ที่เห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และเป็นผู้ได้รับผลกระทบกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ได้ดีที่สุด (Brunt & Courtney, 1999) จำนวน 5 คน

1.4 สโมสรฟุตบอล ที่อยู่ในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดชลบุรี ที่มีทีมสโมสรฟุตบอลเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก 1 และไทยลีก 2 ฤดูกาลการแข่งขันปี 2565-2566 ได้แก่ ผู้บริหาร หรือตัวแทนของสโมสรฟุตบอล ที่มีหน้าที่บริหารงาน ควบคุมดูแลและรับผิดชอบสโมสรฟุตบอล โดยมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการสโมสรฟุตบอลอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 5 คน

2) กลุ่มผู้เดินทางไปชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ที่มีอายุมากกว่า 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าชมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอย่างน้อย 1 ปี เคยเดินทางเข้ามาชมฟุตบอลและพักค้างคืนในพื้นที่ที่ศึกษา ไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก โดยลักษณะคำถามในบทสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยคำถามหลักและคำถามย่อยโดยเน้นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นฝ่ายอธิบายและแสดงความคิดเห็นด้วยความรู้สึกโดยใช้คำพูดของผู้ให้ข้อมูลเอง (Babbie, 2011) ประเด็นคำถามที่จะทำการสัมภาษณ์ เป็นคำถามชุดเดียวกัน โดยให้ความสำคัญการใช้คำถามที่ตรงประเด็น มีความกระชับเข้าใจง่าย

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์โดยให้ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ และครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา พิจารณาข้อคำถามรายข้อ สามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัดหรือไม่ ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC) ข้อคำถามที่ได้ค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 – 1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มกราคม 2567 ถึง เดือนมีนาคม 2567 ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล โดยพิจารณาจากสโมสรฟุตบอลที่เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก 1 และไทยลีก 2 ฤดูกาลการแข่งขันปี 2565–2566 ของสมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล โดยได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร รหัส IRB No. P2–0303/2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลภายหลังจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงแก่นสาร (Thematic Analysis) ที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ให้ความสำคัญต่อการระบุแก่นสาระ (Theme) โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) การจัดระเบียบข้อมูล (Preparing and Exploring the Data for Analysis) เป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดข้อความเป็นคำพูดแบบคำต่อคำ และจัดระเบียบข้อมูลเพื่อให้ง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์ 2) การกำหนดรหัสข้อมูล (Coding) และจำแนกข้อมูล (คำสัมภาษณ์) และ 4) การนำเสนอข้อมูล (Representing the Data Analysis) การนำเสนอข้อค้นพบโดยการแยกตามหมวดหมู่ของแก่นสาระ (Theme)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาประสบการณ์การถวิลหาอดีตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล พบว่า มีองค์ประกอบของประสบการณ์การถวิลหาอดีตทั้งสิ้น 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านประสบการณ์ (Experience) เกี่ยวข้องกับการได้รู้สึกคิดถึงอดีตและประสบการณ์ที่เคยมีในช่วงเวลาหนึ่งที่ได้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอล มักจะเกิดขึ้นเมื่อนึกถึง

ความทรงจำที่มีความหมายหรือมีความสุขในอดีตของกีฬาฟุตบอลผ่านรูป รสชาติ กลิ่น เสียง และบรรยากาศที่คุ้นเคย สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกในปัจจุบันได้ มีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้สึกผูกพันและความสุขใจ เช่น คิดถึงกิจกรรมที่เคยทำ คิดถึงบรรยากาศ ความเร้าใจ ตื่นเต้นและสนุกสนานในการชมการแข่งขัน ความรู้สึกดีมีความสุขและสนุกสนานทุกครั้งเมื่อไปชมการแข่งขันที่สนามแข่งขัน หรือการดูรูปถ่ายหรือเทปวีดีโอบันทึกภาพทำให้คิดถึงอดีตที่เคยไปสนามฟุตบอลแห่งนั้น นอกจากนี้ประสบการณ์อื่น ๆ นอกสนามแข่งขัน เช่น การได้สัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างของแต่ละพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลทำให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการได้เดินเที่ยวชมตลาดนัด ซื้ออาหาร เครื่องดื่ม สิ่งของที่นำมาขายรอบ ๆ บริเวณสนามแข่งขัน ประสบการณ์เหล่านี้ได้ตอกย้ำความคิดถึงที่อยากจะย้อนกลับไปหาบรรยากาศเก่า ๆ อีกครั้ง ซึ่งเป็นแรงผลักดันในการแสวงหาการเติมเต็มของชีวิตและประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการไปชมฟุตบอลที่สนามแข่งขัน

1.2 ด้านทีมกีฬา (Sport team) เกี่ยวข้องกับช่วงเวลาที่เคยมีความสุขและความผูกพันกับทีมฟุตบอลที่ชื่นชอบหรือเคยติดตามในอดีต ประสบการณ์นี้มักเป็นแรงบันดาลใจให้แฟนบอลหวนคิดถึงและเชื่อมโยงอารมณ์กับทีมฟุตบอล เช่น การหวนคิดถึงทีมฟุตบอลและนักฟุตบอลที่เคยสร้างผลงานยอดเยี่ยมหรือโค้ชผู้ฝึกสอนที่มีชื่อเสียงและเคยนำทีมไปสู่ความสำเร็จในอดีต คิดถึงการแข่งขันนัดที่สำคัญของทีมฟุตบอลที่ชื่นชอบ คิดถึงความเป็นเอกลักษณ์ของทีมตั้งแต่อดีต สิ่งเหล่านี้ช่วยดึงดูดใจให้แฟนกีฬาติดตามเชียร์ทีมอยู่เสมอ ดังนั้น ทีมกีฬาจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อความผูกพันและเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันกับแฟนกีฬาได้

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลในอดีต เช่น สนามฟุตบอลมีสถาปัตยกรรมและการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ คิดถึงเสียงเพลงที่เปิดให้ผู้ชมฟังในสนามแข่งขันฟุตบอล คิดถึงอาหารและเครื่องดื่มที่เคยรับประทานในระหว่างเข้าชมการแข่งขันฟุตบอล นอกจากนี้การระลึกถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เคยสัมผัสจากอดีตสู่ปัจจุบัน เช่น การปรับปรุงสนามกีฬา การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่รอบสนาม หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากอดีต ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ให้สวยงามและบรรยากาศให้มีความน่าสนใจ ช่วยดึงดูดใจให้แฟนบอลมีพฤติกรรมความตั้งใจเดินทางเข้ามาชมการแข่งขันฟุตบอลที่สนามแข่งขันอีกครั้งนั้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แฟนบอลหวนคิดถึงบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเก่า ๆ ได้

1.4 ด้านกระบวนการทางสังคม (Socialization) เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความทรงจำในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับแฟนบอลคนอื่น ๆ เช่น ได้พบเพื่อนใหม่ ๆ ได้สร้างมิตรภาพกับแฟนบอลคนอื่น ๆ ได้แสดงออกทางอารมณ์การร่วมเชียร์กับแฟนบอลคนอื่น ๆ ขณะชมเกมการแข่งขัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับฟุตบอล มีความทรงจำที่ดีร่วมกันในขณะที่ชมเกมการแข่งขัน ดังนั้นกิจกรรมต่าง ๆ ของแฟนบอลจึงเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้แฟนบอลได้มาพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกัน เปรียบเหมือนการสื่อสารที่สานสัมพันธ์กลุ่มคนในสังคมโดยมีกีฬาฟุตบอลเป็นสื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมสายสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านการมีรสนิยมร่วม โดยที่สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่

แนบแน่นภายในกลุ่มแฟนบอล มีค่านิยม ความเชื่อ และลักษณะเฉพาะร่วมกัน เป็นการสื่อความหมายให้สังคมให้รับรู้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มแฟนบอลที่มีปฏิบัติการทางสังคมเหมือนกับแฟนบอลอื่น ๆ

1.5 ด้านเอกลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal identity) เกี่ยวข้องกับความปรารถนาที่ต้องการแสดงออกและยืนยันความเป็นตัวตนในฐานะแฟนบอล ทำให้นึกถึงประสบการณ์ในอดีตจากเข้าร่วมชมการแข่งขันฟุตบอลที่สนามแข่งขัน เช่น ความภูมิใจที่เป็นแฟนคลับของนักฟุตบอลและทีมฟุตบอลที่ชื่นชอบ การได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่สนามแข่งขัน การได้เป็นส่วนหนึ่งในวันที่เป็นแมตช์สำคัญชี้ชะตาผลการแข่งขันในอดีตที่ รวมถึงการได้ใส่เสื้อทีมฟุตบอลในแบบเก่า ๆ ทำให้นึกถึงช่วงเวลาที่สำคัญของแฟนบอลกับทีมฟุตบอลชื่นชอบ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการกิจกรรมและการเข้าชมส่งผลต่อการสร้างตัวตนของแฟนบอล โดยแต่ละบุคคลต้องการระบุถึงตัวตนที่แท้จริงของตนเองว่ามีบทบาทในฐานะแฟนบอลหรือมีส่วนร่วมในการเชียร์ที่สนามกีฬาฟุตบอล ประสบการณ์เหล่านี้สามารถเสริมสร้างเอกลักษณ์ส่วนบุคคลและช่วยให้เกิดความรู้สึกถวิลหาอดีต

1.6 ด้านเอกลักษณ์ของกลุ่ม (Group identity) เกี่ยวข้องกับความทรงจำที่แฟนบอลแต่ละคนมีอยู่ทั้งความทรงจำส่วนตัวและส่วนรวมที่สะท้อนถึงตัวตนของแต่ละบุคคลที่ได้เป็นส่วนหนึ่งกลุ่มแฟนบอลและการได้แสดงออกเพื่อได้รับการยอมรับในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มแฟนบอล ซึ่งถือได้ว่าเป็นความผูกพันทางอารมณ์กับสมาชิกกลุ่มแฟนบอลด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เช่น การรวมกลุ่มกับเพื่อนพากันไปเชียร์ฟุตบอล การสวมใส่เสื้อฟุตบอลทีมสโมสรเดียวกัน การรวมตัวกันไปสังสรรค์ตามบาร์หรือร้านอาหารก่อนและหลังการแข่งขัน แสดงออกการเชียร์ที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากกลุ่มอื่นที่สนามแข่งขัน ได้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มแฟนบอลที่จัดขึ้นในวันที่มีการแข่งขันหรือนอกวันแข่งขัน นอกจากนี้การรวมตัวทำกิจกรรมของกลุ่มแฟนบอล การสนับสนุนและการแสดงออกของกลุ่มแฟนบอลที่สืบสานวัฒนธรรมการเชียร์ของกลุ่มแฟนบอลยังเป็นแสดงถึงการสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีกันในกลุ่มแฟนบอลที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ และการแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มแฟนบอล สิ่งเหล่านี้จึงเป็นความทรงจำที่ลึกซึ้งและความผูกพันที่มีคุณค่าในฐานะได้เป็นส่วนหนึ่งกลุ่มแฟนบอลที่สนับสนุนทีมฟุตบอลที่ชื่นชอบ

2. ผลการศึกษาแนวทางการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีต มีองค์ประกอบ 6 แนวทาง ดังนี้

2.1 การสร้างสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล (Attraction) สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถโน้มน้าวใจให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลได้ ดังนั้นการสร้างสิ่งดึงดูดใจที่สะท้อนถึงอดีตของทีมฟุตบอล สามารถพิจารณาได้ ดังนี้ 1) การจัดพื้นที่แสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทางกีฬาฟุตบอล ที่รวบรวมเรื่องราวของทีมฟุตบอลและนักฟุตบอลในอดีต เช่น เสื้อและชุดแข่งในอดีต อุปกรณ์กีฬาฟุตบอล ถ้วยรางวัล เหรียญรางวัล รูปภาพนักฟุตบอลในตำนานและรูปภาพการแข่งขันสำคัญ เป็นต้น 2) การจัดทัวร์สนามฟุตบอลโดยจัดกิจกรรมเยี่ยมชมสนามกีฬาที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญในสนาม

ฟุตบอล เช่น การแข่งขันที่เป็นตำนาน หรือการเปลี่ยนแปลงของสนามในยุคต่าง ๆ การเยี่ยมชมห้องแต่งตัวนักกีฬา ห้องแถลงข่าว ห้องเกียรติประวัติของสโมสรและพื้นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับทีมฟุตบอลในอดีต เป็นต้น และ 3) การสร้างจุดเช็คอินและจุดถ่ายภาพเชิงย้อนยุคของทีมฟุตบอล สร้างพื้นที่ที่สะท้อนความทรงจำในอดีต เช่น จัดมุมถ่ายภาพที่จำลองเหตุการณ์สำคัญ หรือสร้างโซนที่เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญในการวางแผนการเดินทางและในการเพิ่มประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวและการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงและเพลิดเพลินกับกิจกรรมและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอลในสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบายและเหมาะสมตามความต้องการและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในแต่ละที่ เช่น ความพร้อมของการบริการรถโดยสารสาธารณะและรถรับจ้าง ระยะห่างระหว่างที่ตั้งสนามฟุตบอลกับตัวเมืองและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ มีเส้นทางเชื่อมโยงไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้สะดวกสบาย เป็นต้น นอกจากนี้การจัดทำแอปพลิเคชันแนะนำเส้นทางและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทีมฟุตบอลและแหล่งท่องเที่ยวผ่านแอปพลิเคชัน รวมถึงการให้ข้อมูลที่ชัดเจน เช่น ติดตั้งป้ายบอกทางและแผนที่ รวมถึงให้ข้อมูลหลายภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เป็นต้น

2.3 การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล (Amenities) แหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลต้องออกแบบสถานที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลได้รับความสะดวกสบายมากที่สุด เพื่อให้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างราบรื่นและน่าประทับใจ ดังนั้นการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนประสบการณ์การถวิลหาอดีต สามารถพิจารณาได้ ดังนี้ 1) มีร้านค้าที่ระลึกจำหน่ายของสะสมและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับทีมและนักเตะในอดีต เช่น เสื้อทีมฟุตบอลและชุดแข่งที่คลาสสิกในอดีต ผ้าพันคอ ของสะสมรุ่นลิมิเต็ด ภาพโปสเตอร์จากการแข่งขันครั้งสำคัญและนักฟุตบอลในตำนาน 2) มีร้านอาหารและคาเฟ่หรือบาร์ในธีมที่สะท้อนวัฒนธรรมฟุตบอลในอดีต นำเสนอเมนูอาหารที่ได้รับแรงบันดาลใจจากอดีต เมนูยอดฮิตที่สนามแข่งขันในอดีต อาจมีการใช้ชื่อทีมฟุตบอลและนักฟุตบอลในการตั้งชื่อเมนูอาหาร หรืออาหารที่มีชื่อเสียงของท้องถิ่น 3) การจัดโซนพื้นที่พักผ่อนในธีมที่สะท้อนอดีต โดยมีการออกแบบพื้นที่พักผ่อนที่ตกแต่งในบรรยากาศของยุคที่นักท่องเที่ยวรู้สึกผูกพันกับสถานที่และทีมฟุตบอลในอดีต

2.4 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล (Activities) ต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลและกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและแฟนกีฬาฟุตบอลได้ทำกิจกรรมร่วมกันในระหว่างที่เข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล ดังนั้นการสร้างกิจกรรมที่สะท้อนความทรงจำในอดีต สามารถพิจารณาได้ ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมแฟนโซน จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลองสัมผัส เช่น การถ่ายภาพคู่กับถ้วยรางวัล การสวมใส่เสื้อทีมฟุตบอลในยุคเก่า การถ่ายภาพกับนักฟุตบอลในตำนาน หรือการฝึกซ้อมเสมือนจริงกับนักฟุตบอล การแจกของรางวัล มีเกมโชว์ต่าง ๆ และการแสดงดนตรี กิจกรรม Meet & Greet สัมผัสกับนักกีฬาฟุตบอลที่

ชื่นชอบ เป็นต้น 2) การจัดการแข่งขันฟุตบอลในธีมย้อนยุค โดยจัดการแข่งขันกระชับมิตรระหว่างทีมฟุตบอลในอดีตหรืออดีตนักฟุตบอล เพื่อสร้างความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กับแฟนบอลยุคปัจจุบัน โดยใช้ธีมของยุคสมัยในอดีต เช่น การใส่ชุดแข่งแบบดั้งเดิมหรือแบบคลาสสิค ที่ทำให้นึกถึงบรรยากาศเก่า ๆ ของการแข่งขันฟุตบอล เป็นต้น

2.5 การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล (Atmosphere) ปัจจัยบรรยากาศเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลต้องการมาชมเกมการแข่งขันที่สนามกีฬาฟุตบอล ดังนั้นการสร้างบรรยากาศที่สะท้อนการเชื่อมโยงกับอดีต สามารถพิจารณาได้ ดังนี้ 1) การตกแต่งและแสดงสัญลักษณ์ในยุคอดีต เช่น การนำธงที่เป็นเอกลักษณ์ของทีมฟุตบอล การจัดแสง สี เสียงในสนามให้สะท้อนความทรงจำ โลโก้และตราสโมสรฟุตบอลหรือภาพถ่ายเก่า ๆ ของทีมฟุตบอลในอดีตมาใช้ในการตกแต่งสถานที่บริเวณรอบ ๆ สนามฟุตบอลเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดใจ เป็นต้น 2) การใช้เสียงและเพลงที่เชื่อมโยงกับอดีต เช่น การเปิดเพลงเชียร์ประจำทีมฟุตบอล หรือเสียงเชียร์จากการแข่งขันในอดีตเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมของแฟนบอล เป็นต้น

2.6 การจัดการความปลอดภัยการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล (Safety) โดยแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลต้องคำนึงถึงการดูแลรักษาความปลอดภัย และสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลที่เดินทางท่องเที่ยว การจัดการด้านสุขอนามัยอย่างทั่วถึง รวมถึงควบคุมดูแลด้านการจราจรในพื้นที่โดยเฉพาะในระหว่างทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องดูแลความสงบเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอลเพื่อขจัดปัญหาด้านความปลอดภัยและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นการจัดเจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยบริเวณสนามกีฬาฟุตบอล การเอาใจใส่ดูแลผู้ชมฟุตบอลที่สนามกีฬาฟุตบอลอย่างทั่วถึงจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลศึกษาสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาประสบการณ์การถวิลหาอดีตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล พบว่า ลักษณะประสบการณ์การถวิลหาอดีตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านประสบการณ์ เช่น การหวนคิดถึงกิจกรรมที่เคยทำ ความประทับใจที่ไม่อาจลืมเลือน คิดถึงบรรยากาศความเร้าใจ ตื่นเต้นและสนุกสนานในการชมการแข่งขัน การดูรูปถ่ายหรือเทปวีดีโอบันทึกภาพช่วงเวลาในอดีต ประสบการณ์การไปแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ บริเวณใกล้เคียง สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอยากย้อนกลับไปหาประสบการณ์ในอดีต ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจและเคยสัมผัสจะช่วยสร้างความทรงจำที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หริปริยะ (Haripriya, 2020) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมักจะมีความรู้สึกนึกถึงประสบการณ์และความทรงจำที่ดีเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตจากการเคยเข้าร่วมกิจกรรมและการชมกีฬา รวมถึงความ

ประทับใจที่เคยเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านทีมกีฬา การคิดถึงทีมฟุตบอล นักฟุตบอล โค้ชผู้ฝึกสอน ที่เคยสร้างผลงานยอดเยี่ยมและเคยนำทีมไปสู่ความสำเร็จในอดีต การแข่งขันนัดที่สำคัญต่อทีมกีฬาที่ชื่นชอบ อาจถือได้ว่าการถวิลหาทีมกีฬามีความสำคัญในการสร้างความผูกพันต่อทีมกีฬาที่ชื่นชอบและคอยติดตามเชียร์อยู่เสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ โรบินสัน และเทรล (Robinson & Trail, 2005) ที่สำรวจความผูกพันของผู้ชมกีฬาที่มีต่อทีมกีฬา พบว่า การมีความผูกพันกับทีมกีฬาใดทีมหนึ่ง หรืออาจจะไม่ผูกพันกับทีมกีฬาใดทีมหนึ่ง แต่อาจจะมีความผูกพันกับบุคคลที่สำคัญบางคน เช่น ความผูกพันต่อโค้ช ผู้ฝึกสอนหรือนักกีฬาบางคน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มการถวิลหาอดีตในทีมกีฬา 3) ด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมของสนามกีฬาฟุตบอลมีผลต่อการกลับไปชมการแข่งขันที่สนามเป็นอย่างมาก เช่น ความสวยงามและการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ ระบบแสง สี เสียงและบรรยากาศภายในสนาม ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า แฟนกีฬาฟุตบอลบางคนมีความผูกพันต่อบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสนามกีฬาฟุตบอลในอดีต เมื่อกาลเวลาผ่านไปมีการปรับปรุงสนามกีฬาและพื้นที่บริเวณรอบสนามที่แตกต่างจากอดีต อาจทำให้แฟนกีฬาบางคนนึกถึงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเก่า ๆ ขึ้นมาได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อาลัมดารี และอับดี (Alamdari & Abdi, 2019) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่น่าดึงดูดในสนามกีฬาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนการถวิลหากีฬาได้ สภาพแวดล้อมของกีฬามีบรรยากาศที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งผู้คนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและประเพณี และเป็นประสบการณ์ทางสังคมโดยเฉพาะที่บุคคลต่าง ๆ มีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสร้างความทรงจำที่ดี ดังนั้นด้านสิ่งแวดล้อมจึงมีบทบาทสำคัญในพฤติกรรมในอนาคตของแฟนกีฬา ถึงแม้ว่าการถวิลหาอดีตด้านสิ่งแวดล้อมจะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเชิงกีฬากลับมาชมกีฬาที่สนามอีกครั้งหรือไม่ก็ตาม 4) ด้านกระบวนการทางสังคม การเรียนรู้ การสร้างมิตรภาพจากการพบเพื่อนใหม่ การเข้าร่วมทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับแฟนบอลคนอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่เกิดการถวิลหาความเป็นตัวตนในสังคม ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า ความคุ้นเคยจากการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมของแฟนบอลในอดีต มีส่วนสำคัญต่อความรู้สึกโหยหาประสบการณ์นั้นอีกครั้ง สอดคล้องกับสอดคล้องกับการศึกษาของ แฟร์รี่ (Fairley, 2003) ที่ได้ศึกษาประสบการณ์ในการเดินทางด้วยรถบัสโดยสารไปชมการแข่งขันกีฬาที่เมืองอื่น ๆ ของกลุ่มแฟนฟุตบอลที่ถือตั๋วชมเกมฟุตบอลแบบรายปีในลีกออสเตรเลีย พบว่า บรรทัดฐานอย่างหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสามารถพัฒนาความสนิทสนมร่วมกันในหมู่คณะ ที่แสดงออกถึงประสบการณ์การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มแฟนบอล ความทรงจำที่ปลูกฝังอยู่ในบรรทัดฐานระหว่างประสบการณ์ของกลุ่มนั้นทำหน้าที่ ส่งต่อเรื่องราวและถ่ายทอดประสบการณ์ที่เป็นแรงจูงใจสำหรับเข้าร่วมการเดินทางในครั้งต่อ ๆ ไป 5) ด้านเอกลักษณ์ส่วนบุคคล เป็นการแสดงตัวตนของการเป็นแฟนบอลที่มีความภักดีต่อทีมฟุตบอลที่ชื่นชอบในอดีตให้สังคมได้รับรู้ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า ความภูมิใจของการเป็นแฟนบอลหรือการได้สวมเสื้อทีมฟุตบอลที่ชื่นชอบ เพื่อแสดงตัวตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแฟนบอลที่สนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งของทีมกีฬานั้น สิ่งเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความทรงจำที่ลึกซึ้งและคิดถึงอดีตที่ผ่านมาของการเป็นแฟนบอล สอดคล้องกับงานวิจัยของ โช และคณะ (Cho et al., 2014) ที่พบว่า แฟนบอลจะมี

ความรู้สึกถวิลหาอดีต จะต้องมีสาเหตุมาจากความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมาย ความปรารถนาที่จะยืนยันตัวตนในฐานะแฟนคลับ การเห็นคุณค่าของตนเอง และความภาคภูมิใจในการเป็นแฟนคลับของนักกีฬาและทีมกีฬาที่ชื่นชอบ ด้านเอกลักษณ์ของกลุ่ม เป็นความทรงจำที่แต่ละบุคคลมีอยู่ มีทั้งความทรงจำส่วนตัวและส่วนรวมที่สะท้อนตัวตนของบุคคลที่มีและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมใดกลุ่มหนึ่ง เช่น การรวมพลังและแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มแฟนบอล การสร้างเอกลักษณ์และวัฒนธรรมการเชียร์ การสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีกันในกลุ่มแฟนบอล สอดคล้องกับการศึกษาของ อาจินต์ ทองอยู่คง (Thongyuukong, A., 2012) ที่กล่าวไว้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ของแฟนบอลเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้แฟนบอลได้มาพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกัน เปรียบเหมือนการสื่อสารที่สานสัมพันธ์กลุ่มคนในสังคมโดยมีกีฬาฟุตบอลเป็นสื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมสายสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านการมีรสนิยมร่วม ที่สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นภายในกลุ่มแฟนบอล มีค่านิยม ความเชื่อ และลักษณะเฉพาะร่วมกัน เป็นการสื่อความหมายให้สังคมให้รับรู้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มแฟนบอลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเหมือนกับกลุ่มแฟนบอลอื่น ๆ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความทรงจำที่ลึกซึ้งและเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการถวิลหาอดีต

2. จากผลการศึกษาแนวทางการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีต ประกอบด้วย 6 แนวทาง 1) การสร้างสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการท่องเที่ยว เนื่องจากสามารถโน้มน้าวใจให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว การสร้างสิ่งดึงดูดใจที่สะท้อนถึงอดีตของทีมฟุตบอล อาทิ การจัดพื้นที่แสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทางกีฬาฟุตบอล การจัดทัวร์สนามฟุตบอล การสร้างจุดเช็คอินและจุดถ่ายภาพที่สะท้อนความทรงจำในอดีต จุดประสงค์เพื่อในการสร้างสรรค์ความรู้ ถ่ายทอดความเป็นประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกีฬาฟุตบอลและความเพลิดเพลิน ให้กับผู้เยี่ยมชมและนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ หยาง (Yang, 2018) ที่กล่าวไว้ว่า พิพิธภัณฑ์กีฬาฟุตบอลเป็นสถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอประวัติศาสตร์และวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอล ส่วนใหญ่จะจัดแสดงวัตถุที่เกี่ยวข้องกับฟุตบอล อาทิเช่น ตู้โชว์ถ้วยรางวัล เหรียญรางวัล รองเท้าฟุตบอล ลูกบอล ชุดกีฬาฟุตบอล อุปกรณ์กีฬาฟุตบอล และนอกจากนี้ข้อมูลทางการเกี่ยวกับนักกีฬา ทีมกีฬา การแข่งขัน สถิติต่าง ๆ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับฟุตบอลก็ถูกนำมาแสดงด้วยเช่นกัน 2) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล มีความสำคัญต่อการวางแผนการเดินทางและเพิ่มประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวและการเดินทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงและเพลิดเพลินกับกิจกรรมและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอลในสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบายและเหมาะสมตามความต้องการและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการตลาดทางการกีฬา ซึ่งนักท่องเที่ยวเชิงกีฬามีแนวโน้มที่จะรับรู้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพที่สูงขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสถานที่ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบาย สอดคล้องกับการศึกษาของ ชองก์ และเชลลาดูไร (Shonk & Chelladurai, 2008) พบว่า การเข้าถึงพื้นที่จัดงานกีฬาให้มีความราบรื่น และการเข้าถึงจุดบริการเกี่ยวข้องกับวิธีการที่

นักท่องเที่ยวจะสามารถเข้าถึงพื้นที่การจัดงานกีฬา เช่น จุดเชื่อมต่อไปยังพื้นที่จัดงาน ทางด่วน และสถานีขนส่งสาธารณะ 3) การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล เป็นส่วนช่วยเสริมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายในการมาท่องเที่ยว การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนประสบการณ์การถวิลหาอดีต อาทิ มีร้านค้าที่ระลึกจำหน่ายของสะสมและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับทีมและนักเตะในอดีต เช่น เสื้อทีมฟุตบอลและชุดแข่งที่คลาสสิกในอดีต ผ้าพันคอ ของสะสม ภาพโปสเตอร์จากการแข่งขันครั้งสำคัญและนักฟุตบอลในตำนาน มีร้านอาหารและคาเฟ่หรือบาร์ในธีมที่สะท้อนวัฒนธรรมฟุตบอลในอดีต การนำเสนอเมนูอาหารที่ได้รับแรงบันดาลใจจากอดีต เมนูยอดฮิตที่สนามแข่งขันในอดีต อาจมีการใช้ชื่อทีมฟุตบอลและนักฟุตบอลในการตั้งชื่อเมนูอาหาร หรืออาหารที่มีชื่อเสียงของท้องถิ่น การจัดโซนพื้นที่พักผ่อนในธีมที่สะท้อนอดีต โดยมีการออกแบบพื้นที่พักผ่อนที่ตกแต่งในบรรยากาศของยุคที่นักท่องเที่ยวรู้สึกผูกพันกับสถานที่และทีมฟุตบอลในอดีต ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นทางเลือกหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเพื่อกีฬาและกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกครั้งเนื่องด้วยมีความพร้อมในการรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ เชน และฟังก์ (Chen & Funk, 2010) ที่กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงจุดบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวเชิงกีฬามีความต้องการได้รับการตอบสนองไปพร้อมกันกับการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา 4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล การมีส่วนร่วมกิจกรรมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดึงดูดใจให้แฟนบอลและนักท่องเที่ยวรู้สึกได้ว่า มีส่วนร่วมกับทีมฟุตบอลและสถานที่จัดการแข่งขันมากขึ้น การสร้างกิจกรรมที่สะท้อนความทรงจำในอดีต อาทิ การจัดกิจกรรมแฟนโซน จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลองสัมผัส เช่น การถ่ายภาพคู่กับถ้วยรางวัล การสวมใส่เสื้อทีมฟุตบอลในยุคเก่า การถ่ายภาพกับนักฟุตบอลในตำนาน การแจกของรางวัล มีเกมโชว์ต่าง ๆ และการแสดงดนตรี กิจกรรม Meet & Greet สัมผัสกับนักกีฬาฟุตบอลที่ชื่นชอบ การจัดการแข่งขันฟุตบอลในธีมย้อนยุคโดยจัดการแข่งขันกระชับมิตรระหว่างทีมฟุตบอลในอดีตหรืออดีตนักฟุตบอล เพื่อสร้างความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กับแฟนบอลยุคปัจจุบันโดยใช้ธีมของยุคสมัยในอดีต เช่น การใส่ชุดแข่งแบบดั้งเดิมหรือแบบคลาสสิค ที่ทำให้นึกถึงบรรยากาศเก่า ๆ ของการแข่งขันฟุตบอล เป็นต้น ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า การออกแบบและการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องมีความแปลกใหม่ที่มีความน่าสนใจ ในการมอบประสบการณ์ที่สนุกสนาน ตื่นเต้น และน่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร (Dabphet, 2018) ได้กล่าวว่า สถานที่ท่องเที่ยวมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลายที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก 5) การสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวและมีส่วนเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างบรรยากาศที่สะท้อนการเชื่อมโยงกับอดีต อาทิ การตกแต่งและแสดงสัญลักษณ์ในยุคอดีต เช่น การนำธงที่เป็นเอกลักษณ์ของทีมฟุตบอล การจัดแสง สี เสียงในสนามให้สะท้อนความทรง

จำ โลโก้และตราสโมสรฟุตบอลหรือภาพถ่ายเก่า ๆ ของทีมฟุตบอลในอดีตมาใช้ในการตกแต่งสถานที่บริเวณรอบ ๆ สนามฟุตบอลเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดใจ การใช้เสียงและเพลงที่เชื่อมโยงกับอดีต เช่น การเปิดเพลงเชียร์ประจำทีมฟุตบอล หรือเสียงเชียร์จากการแข่งขันในอดีตเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมของแฟนบอล เป็นต้น ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ดึงดูดใจ และมีผลต่อการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ ซึจิ และคณะ (Tsuji et al., 2007) ที่พบว่า ผู้จัดงานกีฬาควรพิจารณาถึงปัจจัยที่สร้างบรรยากาศที่ดีของงานกีฬาที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ไม่เพียงแต่ภาพลักษณ์ของงานกีฬาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสถานที่ในการจัดงานกีฬาด้วย 6) การจัดการความปลอดภัยการท่องเที่ยวกีฬาฟุตบอล การจัดเตรียมความพร้อมและดำเนินการเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในระหว่างการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความเชื่อมั่นว่านักท่องเที่ยวและผู้เข้าชมได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและเพลิดเพลิน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าปัจจัยสำคัญที่สุดในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวโดยส่วนมาก ซึ่งการรับรู้ความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความปลอดภัยในการท่องเที่ยวถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อรูปแบบความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจุดหมายปลายทางที่ไม่ปลอดภัยจะมีปัญหาในการดึงดูดนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ กิ๊บสัน และคณะ (Gibson et al., 2008) ที่พบว่า ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยเป็นหลักส่งผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและมีผลต่อการการเดินทางไปร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬาและการชมกีฬาโอลิมปิคฤดูร้อนปี 2008 ณ นครปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ขอเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬา เช่น สโมสรฟุตบอล โรงแรมและที่พัก ร้านอาหาร และผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว นำข้อมูลจากผลการวิจัยไปใช้ในเป็นแนวทางออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวและลักษณะของประสบการณ์การถวิลหาอดีตของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของนักท่อเที่ยวในการออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อกีฬา ที่สอดคล้องต่อความต้องการและประสบการณ์ที่จะได้รับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอลด้วยประสบการณ์การถวิลหาอดีตเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในกีฬาชนิดอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไปที่สามารถนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาต่อไป

2) การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

References

Alamdari, N. N., & Abdi, K. (2019). The impact of physical activity in the control of abnormal behaviours of Iranian students. *Atena Journal of Sports Sciences, 1*(5), 1–11.

Babbie, E. R. (2011). Introduction to social research (5th ed.). Wadsworth Cengage learning Belmont, Calif.

Brunt, P., & Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research, 26*(3), 493–515.

Chen, N., & Funk, D. C. (2010). Exploring Destination Image, Experience and Revisit Intention: A Comparison of Sport and Non–Sport Tourist Perceptions. *Journal of Sport & Tourism, 15*(3), 239–259.

Chen, H.–B., Yeh, S.–S., & Huan, T.–C. (2014). Nostalgic emotion, experiential value, brand image, and consumption intentions of customers of nostalgic–themed restaurants. *Journal of Business Research, 67*(3), 354–360.

Cho, H., Ramshaw, G., & Norman, W. C. (2014). A conceptual model for nostalgia in the context of sport tourism: re–classifying the sporting past. *Journal of Sport & Tourism, 19*(2), 145–167.

Dabphet, S. (2018). Tourism Attributes and Communication Channels of Tourism Image for Future Tourists: The Case of Phitsanulok. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences), 11*(1), 79–98.

Dickman, S. (1996). *Tourism : an introductory text (2nd ed.).* Hodder Education Sydney.

Fairley, S. (2003). In Search of Relived Social Experience: Group–Based Nostalgia Sport Tourism. *Journal of Sport Management, 17*, 284–304.

Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management, 29*(3), 403–428.

Gibson, H. J. (1998). Sport Tourism: A Critical Analysis of Research. *Sport Management Review, 1*(1), 45–76.

Gibson H. J. (2002), Sport Tourism at a Crossroad? Considerations for the future, in Gammon S., Kurtzman J. (a cura di), *Sport Tourism: principles and practice.* Eastbourne: Leisure Studies Association, 76, 111–128.

Gibson, H. J., Attle, S. P., & Yiannakis, A. (1998). Segmenting the active sport tourist market: A life–span perspective. *Journal of Vacation Marketing, 4*(1), 52–64.

Gibson, H. J., Qi, C. X., & Zhang, J. J. (2008). Destination Image and Intent to Visit China and the 2008 Beijing Olympic Games. *Journal of Sport Management, 22*(4), 427–450.

Haripriya, S. (2020). Memory, Ethnography and the Method of Memory. *Sociological Bulletin, 69*(2), 1–16.

Hung, W.–L., Lee, Y.–J., & Huang, P.–H. (2016). Creative experiences, memorability and revisit intention in creative tourism. *Current Issues in Tourism*, *19*(8), 763–770.

Jurowski, C., & Gursoy, D. (2004). Distance effects on residents' attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, *31*, 296–312.

Kim, J.–H., Ritchie, J., & Tung, V. (2010). The Effect of Memorable Experience on Behavioral Intentions in Tourism: A Structural Equation Modeling Approach. *Tourism Analysis, 15,* 637–648.

Noy, C. (2008). The Poetics of Tourist Experience: An Autoethnography of a Family Trip to Eilat. *Journal of Tourism and Cultural Change*, *5*, 141–157.

Robinson, M. J., & Trail, G. T. (2005). Relationships among Spectator Gender, Motives, Points of Attachment, and Sport Preference. *Journal of Sport Management, 19*(1), 58–80.

Shonk, D. J., & Chelladurai, P. (2008). Service quality, satisfaction, and intent to return in event sport tourism. *Journal of sport management, 22*(5), 587–602.

Thongyuukong, A. (2012). *Fans: cultural practices of Thailand's domestic football club fans.* Bangkok: Faculty of Sociology and Anthropology Thammasat University.

Tsuji, Y., Bennett, G., & Zhang, J. (2007). Consumer satisfaction with an action sports event. *Sport Marketing Quarterly, 16*, 199–208.

Yang, J. (2018). Football Museums: History, Identity, and Connection. *The International Journal of the History of Sport,* 1–11.

Yeh, S.–S., Chen, C., & Liu, Y.–C. (2012). Nostalgic Emotion, Experiential Value, Destination Image, and Place Attachment of Cultural Tourists. In J. S. Chen (Ed.), *Advances in Hospitality and Leisure* (Vol. 8, pp. 167–187). Emerald Group Publishing Limited.

ผลการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

THE EFFECTS OF REFLECTIVE THINKING ACTIVITIES ON CRITICAL THINKING ABILITIES AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF GRADUATE SCIENCE TEACHER STUDENTS AT CHIANGMAI RAJABHAT UNIVERSITY*

ศศิธร อินตุ่น**

อรกมล สุวรรณประเทศ***

(วันที่รับบทความ: 26 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ: 6 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 16 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาด้วยการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาความเป็นครูของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาก่อนกับหลังการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 11 คนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ESCI 5101 ความเป็นครูและจิตวิทยาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสะท้อนคิด 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบบันทึกการสะท้อนคิด 4) แบบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบวิลคอกซัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาด้วยการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดหลังเรียนอยู่ในระดับดี 2)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ; กิจกรรมการสะท้อนคิด, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

* บทความวิจัย, GNRU2024

** อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, Email; : Sintoon367058@gmail.com

*** บุคลากรสายสนับสนุนประจำบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, Email; orkamon_suw@cmru.ac.th Corresponding Author

THE EFFECTS OF REFLECTIVE THINKING ACTIVITIES ON CRITICAL THINKING ABILITIES AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF GRADUATE SCIENCE TEACHER STUDENTS AT CHIANGMAI RAJABHAT UNIVERSITY*

SASITHORN INTUN **

ORKAMON SUWANPRATES ***

(*Received: September 26, 2024; Revised: December 6, 2024; Accepted: December 16, 2024)*

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the critical thinking abilities of graduate science student teachers who studied with reflection activities and compare learning achievement scores between before and after studying by reflection activities. Participants in the research were 11 graduate science student teachers in the science teaching curriculum studying at the first semester of 2023 Chiangmai Rajabhat University who enrolled in the course ESCI 5101 (Teachership and Psychology of Learning), selected by purposive sampling. The instruments of this research were lesson plans based on reflection activities, a learning achievement test, a reflection activity journal, and a critical thinking ability test. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, Wilcoxon signed rank test, and content analysis. The results revealed that the overall critical thinking abilities of the graduate science teacher students after study were at a high level, and the learning achievement after learning was significantly higher than that before learning at the .05 level.

Keywords: Reflection activities, Critical thinking abilities, Learning achievement

---

* Research article, GNRU2024

** Lecturer of Faculty of Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University Email; : Sintoon367058@gmail.com

*** Support Staff of Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University Email; orkamon_suw@cmru.ac.th Corresponding Author

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสืบเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ทุกภูมิภาครับรู้ข้อมูลข่าวสารเชื่อมต่อกันอย่างไร้พรหมแดน ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนเกิดความท้าทายในการพัฒนาผู้เรียนที่เน้นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องออกแบบและจัดประสบการณ์เพื่อเกิดทักษะแห่งการเรียนรู้ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา (Critical thinking) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) มีทักษะในการสื่อสาร (Communication) และทักษะแห่งความร่วมมือ (Collaboration) ครูมีบทบาทเป็นผู้คอยชี้แนะรวมถึงให้คำแนะนำ (Coaching) หรือผู้อำนวยการเรียนรู้ (Facilitator) ส่งแสริมให้ผู้เรียนมีวิธีหาความรู้เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม กระบวนการคิดที่มีความสำคัญคือการสะท้อนคิด (Reflective thinking) จากการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้มีทักษะในด้านการพินิจพิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่างๆ (Reflective practice) อย่างรอบคอบโดยใช้เหตุและผลได้ทบทวนสะท้อนการกระทำของตน ช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงและการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Johns, C., 2017) สอดคล้องกับกิบส์ (Gibbs, G., 1988) ว่าการออกแบบขั้นตอนเพื่อพัฒนากระบวนการสะท้อนคิดต่อผลงานเรียกว่า “รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs’s reflective cycle model)” เป็นวงจรต่อเนื่อง 6 ขั้นตอน คือ 1) การบรรยาย (Description) 2) ความรู้สึก (Feelings) 3) การประเมิน (Evaluation) 4) การวิเคราะห์ (Analysis) 5) การสรุป (Conclusions) และ 6) การวางแผนเพื่อนำไปใช้ (Action plan) ฝึกให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในด้านการวิเคราะห์ผลของการปฏิบัติงานของตนเอง การวางแผน การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงาน

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาการสะท้อนคิดเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเพราะชีวิตยุคปัจจุบันต้องอาศัยทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจความหมายและตีความนำไปสู่การเชื่อมโยงเหตุผลต่างๆ จนได้ข้อสรุป สามารถวิพากษ์และการถ่ายโอนความรู้ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการมองโลกที่อยู่ท่ามกลางสังคมพลวัตได้อย่างดีขึ้น และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดที่ได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการและ นักการศึกษาในการปฏิรูปการศึกษาของชาติเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่คลุมเครือโดยหาหลักฐานนำไปสู่การตัดสินใจว่าควรทำตามสิ่งใดหรือไม่ ดังนั้นต้องฝึกกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่กันไปกับเนื้อหาสาระความรู้รายวิชา (Khaemmanee, T., 2020) ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียน ดังนั้นในกระบวนการผลิตครูนอกจากจะเน้นให้นักศึกษาครูมีความรู้ในสาขาวิชาเอกและเชี่ยวชาญในศาสตร์การสอนในวิชาชีพแล้ว ต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่กัน (Critical thinking skills) เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและชัดเจนเป็นการเตรียมความพร้อมเมื่อสำเร็จการศึกษาไปประกอบวิชาชีพครูจะ

สามารถพัฒนาออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถและมีสมรรถนะที่จะถ่ายทอดกระบวนการคิดไปสู่นักเรียนได้ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณถูกนำมาใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การสอนให้ผู้เรียนมีการสะท้อนคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของนรินทร์ สังข์รักษา และสวรรยา ธรรมอภิพล (Sangraksa, N. and Thammaphipon, S., 2020) ว่าการสะท้อนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์หรือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดและตัดสินใจที่จะกระทำการใด ๆ บนพื้นฐานของการสะท้อนการคิดอย่างมีเหตุผล ดังนั้นการฝึกสะท้อนความคิดจึงเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางปัญญาที่ส่งผลให้มีการปฏิบัติและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งทำให้ผู้เรียนเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงอย่างมีความหมาย สามารถแสวงหาคำตอบในสิ่งที่สงสัย และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิด ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสะท้อนคิดจึงเป็นกระบวนการสำคัญเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังผลการวิจัยของศิริพร สว่างจิตร, กุสุมา กังหลี และนันทิกานต์ กลิ่นเชต (Sawangjit, S., Kanglee, K. and Klinchetu, N., 2019) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่มผ่านการสะท้อนคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการสอนแบบกระบวนการกลุ่มผ่านการสะท้อนคิดโดยใช้ Gibb' model ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การรวบรวมข้อมูล ทักษะการแก้ปัญหาและประเมินวิเคราะห์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามีอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรค โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้โดย ใช้คำถามในการสะท้อนคิดคอยกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ปัญหาร่วมกันหาข้อสรุปเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผลประกอบในการวางแผนการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น สรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนเองทั้งในขณะและหลังจากการสะท้อนคิด ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมิอิสระและมีประสิทธิภาพโดยผู้เรียนจะต้องชี้นำตนเองเป็นหลัก และผลการวิจัยของศิริลักษณ์ หวังชอบ, อุดม หอมคำ, นุชจรี บุญเกต และขจรศักดิ์ สงวนสัตย์ (Wangchob, S., Homkham, U., Bunket, N. and Sanguansat, K., 2020) พบว่าผู้เรียนที่เรียนแบบสะท้อนคิดโดยใช้แผนผังความคิดออนไลน์แบบมีโครงสร้างมีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนแบบสะท้อนคิดโดยใช้แผนผังความคิดออนไลน์แบบอิสระอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่ากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการที่อาศัยทักษะการคิดขั้นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจความหมายและตีความนำไปสู่การเชื่อมโยงเหตุผลต่างๆ จนได้ข้อสรุป ร่วมกับการใช้กิจกรรมสะท้อนการคิดเพื่อ

พัฒนาทางด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคณวุฒิระดับอุดมศึกษาโดยนำกิจกรรมการสะท้อนคิดสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาครูให้รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบสามารถเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาด้วยการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด

2.เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาความเป็นครูของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาก่อนกับหลังการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาใช้กระบวนการออกแบบขั้นตอนเพื่อพัฒนากระบวนการสะท้อนคิดต่อผลงานเรียกว่า “รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs’s reflective cycle model)” เป็นวงจรต่อเนื่อง 6 ขั้นตอน ฝึกให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในด้านการวิเคราะห์ผลของการปฏิบัติงานของตนเอง การวางแผน การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงาน (Gibbs, G., 1988)ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One group pretest-posttest Design (Worakam, P., 2009)

1.กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการสอนวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 11 คนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ESCI 5101 ความเป็นครูและจิตวิทยาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด วิชา ESCI 5101 ความเป็นครูและจิตวิทยาการเรียนรู้มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด ดังนี้

2.1.1 กำหนดสถานการณ์ ข่าวการศึกษา กรณีศึกษาในการเรียนรู้ จำนวน 4 เรื่อง เปิดโอกาสในการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกสถานการณ์ละ 1 สัปดาห์ มีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) สถานการณ์ข่าวการศึกษา กรณีศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของวิชาชีพครูได้แก่ การเสริมสร้างความตระหนักในคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู หลักธรรมาภิบาล ความซื่อสัตย์สุจริต จิตสำนึก จิตสาธารณะและ เสียสละให้สังคม 2) สถานการณ์การประพฤติปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและวิชาชีพครูจำนวน 5 แผน ใช้เวลา 5 สัปดาห์ๆละ 2 ชั่วโมงรวมเป็น 10 ชั่วโมง

2.1.2 พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดโดยแต่ละสถานการณ์จำนวน 6 ขั้นตอนตามแนวคิดของกิบบ์ (Gibbs, 1988) ได้แก่ขั้นที่ 1 การบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นักศึกษาและผู้สอนนำเสนอสถานการณ์จริง ข่าวที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตนของครูนำประเด็นมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นโดยใช้แนวคิดเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาระบุสาเหตุของปัญหาและผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สมาชิกในกลุ่มนำเสนอข้อคิดเห็นของตนพร้อมกับแสดงหลักฐานยืนยันผู้สอนสร้างเงื่อนไขให้แต่ละคนเล่าเรื่องรอบวง (roundtable)เพื่อให้นักศึกษาคุ้นเคย สนิทสนมกันมากขึ้นแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้งกันอย่างมีเหตุผล ขั้นที่2 การทบทวนความรู้สึกเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสะท้อนคิดจากความรู้สึกและการรับรู้ว่าคิดอย่างไรหรือรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ โดยการอภิปรายกลุ่ม ขั้นที่ 3 การประเมินผลกระทบของเหตุการณ์ นักศึกษาอภิปรายร่วมกันเพื่อประเมินว่าวิธีการแก้ปัญหาที่เลือกใช้มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเพื่อสนับสนุนหรือปฏิเสธวิธีการอื่น และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มีการอ้างหลักการทางจริยธรรมหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์สถานการณ์หรือเหตุการณ์โดยภาพรวมโดยใช้ประสบการณ์เดิมช่วยในการมองว่าสถานการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นมีอุปสรรคและสิ่งที่จะช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น มีการอ้างอิงและเชื่อมโยงหลักจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขั้น

ที่ 5 การสรุปความคิดเห็นรวบยอดจากการวิเคราะห์โดยใช้เหตุและผล ความรู้ ทัศนคติ หรือข้อคิด และวิธีแก้ไขปัญหา หรือวิธีป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ซ้ำขึ้นอีก นักศึกษาสะท้อนความคิดเพื่อถอดบทเรียนด้วยการอภิปรายร่วมกันโดยยกตัวอย่างประเด็นที่จะสะท้อนคิดร่วมกันจากนั้นให้แต่ละกลุ่มยกประเด็นมาสะท้อนซึ่งต้องไม่ซ้ำกันในแต่ละกลุ่มและให้นักศึกษาสะท้อนคิดเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันในแต่ละกลุ่มการแก้ปัญหาร่วมกันโดยให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็นวนกันจนครบ และเปลี่ยนรูปแบบการสะท้อนคิดด้วยการจับคู่กับเพื่อนต่างกลุ่มเล่าประสบการณ์ของกลุ่มตนสลับกัน และขั้นที่ 6 การประยุกต์ใช้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาให้ผู้อื่นเข้าใจและได้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป

2.1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ปรับปรุงขั้นตอนของการจัดกิจกรรม เพิ่มรายละเอียดของขั้นการใช้คำถามเพื่อต้องการคำตอบรวมทั้งปรับการเลือกสถานการณ์ให้มีความสอดคล้องกับปัจจุบัน

2.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ พบว่าลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สามารถใช้ได้เหมาะสมมีการปรับกิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์สถานการณ์ไปสู่การนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรมสอดคล้องกับวิชาชีพครู

2.2 แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้แก่ 1) สถานการณ์ ข่าว การศึกษากรณีศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของวิชาชีพครูได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยข้าราชการครูและ จรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบจากปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแบ่งเป็น 4 ด้านโดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินเชิงปฏิบัติ โดยศึกษาแนวทางการประเมินนำมาปรับให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้านตามแนวคิดของเดรสเซล และเมย์ฮิว (Dressel, P.L. and Mayhew, L.B., 1957) ได้แก่ ความสามารถในการนิยามปัญหา ความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ความสามารถในการจำแนกข้อมูล ความสามารถในการกำหนด และเลือกสมมติฐาน และความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล

2.2.2 สร้างแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ลักษณะทั่วไปของแบบประเมิน วิธีการให้คะแนน และเกณฑ์การประเมิน โดยมีเกณฑ์การประเมิน 4 รายการ ครอบคลุมองค์ประกอบของคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้านและมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับได้แก่ ระดับควรปรับปรุง พอใช้ ดี และดีมาก โดยเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายว่า ค่าเฉลี่ย 3.26–4.00 คะแนนระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 2.51–3.25 คะแนนระดับดี ค่าเฉลี่ย 1.76–2.50 คะแนนระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ย 1.00–1.75 คะแนนระดับควรปรับปรุง

2.2.3 นำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยคุณภาพของแบบวัดมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 –1.00

2.2.4 นำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปทดลองใช้กับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ พบว่าต้องปรับภาษาเขียนในแบบ แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ปรับการเขียนข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นประเด็นปัญหา ข้อโต้แย้ง ข้อมูล บทความ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกจากสถานการณ์ และปรับระยะเวลาการทดสอบเพราะต้องใช้การคิดวิเคราะห์

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาความเป็นครูโดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ตามขั้นตอนเริ่มจากศึกษาเอกสาร หลักสูตร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอัตนัยจำนวน 10 ข้อ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้และระดับพฤติกรรมที่มุ่งวัด ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องIOC ของข้อคำถามคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพซึ่งมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67–1.00 คัดเลือกข้อสอบไว้จำนวน 6 ข้อ นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพ วิเคราะห์ค่าความยากง่าย(p) อยู่ระหว่าง 0.20–0.80 ค่าอำนาจจำแนก(r) เป็นรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.21–0.94 คำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability)โดยใช้สูตรอัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre experimental design) โดยแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน ดังนี้

3.1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด วิชา ESCI 5101 ความเป็นครู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง จำนวน 10 ชั่วโมง

3.3 หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักศึกษา ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนแล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนหลังเรียน และตอบแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.4 นำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยการค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยแปลผลคำตอบของนักศึกษาให้อยู่ในรูปของคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนแล้วนำคะแนนมาจำแนกเป็นระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4 ระดับได้แก่ ระดับควรปรับปรุง พอใช้ ดี และดีมาก หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (Srisa-at, B., 2002) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon signed rank test

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิด ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาโดยจำแนกตามองค์ประกอบของคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	$\bar{X}$	S.D.	ความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ความสามารถในการนิยามปัญหา	3.38	0.52	ดีมาก
ความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา	3.25	0.78	ดี
ความสามารถในการจำแนกข้อมูล	2.85	0.69	ดี
ความสามารถในการกำหนด และเลือกสมมติฐาน	2.97	0.84	ดี
ความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล	3.62	0.61	ดีมาก
รวม	**3.24**	**0.61**	**ดี**

จากตารางที่ 1 พบว่าความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนที่จำแนกตามองค์ประกอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ =3.24) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าความสามารถในการนิยามปัญหา ($\bar{X}$ =3.38) และความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลอยู่ในระดับดีมาก

($\overline{X}$ =3.62) ส่วนความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ($\overline{X}$ =3.25) ความสามารถในการกำหนด และเลือกสมมติฐาน ($\overline{X}$ =2.97, SD=0.84) อยู่ในระดับดี ตามลำดับ

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากการตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณข้อที่ 1 “1. สพฐ.ตั้งกรรมการสอบวินัยร้ายแรง ครูชายโรงเรียนแห่งหนึ่งในพื้นที่จ.นครปฐม หลังก่อเหตุอนาจารนักเรียนแลกเกรด พร้อมให้ออกจากราชการไว้ก่อนนอกจากนี้ยังถูกดำเนินคดีอาญาเพิ่ม ดังผลการวิเคราะห์ตัวอย่างการเขียนสะท้อนคิดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาจากคำถามข้อที่ 1 วิเคราะห์ตามองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบของคิดอย่างมีวิจารณญาณ	**ตัวอย่างคำตอบ**
ความสามารถในการนิยามปัญหา	นักเรียนร้องเรียนกล่าวหาว่าถูกครูชายกระทำอนาจาร ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ผลการสืบสวนข้อเท็จจริงพบว่ากรณีมีมูลเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย และครูก็ถูกดำเนินคดีอาญา ในการดำเนินการทางวินัยผลการสอบสวนได้ความว่าครูกระทำอนาจารโดยการกอด จับหน้าอก และจับของสงวนของนักเรียน และถูกลงโทษปลดออกจากราชการ กรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่อง กระทำอนาจารนักเรียนและกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตน
ความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา	จากการสืบค้นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ตามมาตรา 94 วรรคสามครูชายถูกลงโทษปลดออกจากราชการ กรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง
ความสามารถในการจำแนกข้อมูล	ครูชายมีความผิดในการกระทำอนาจารเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งเป็นศิษย์ที่อยู่ในความดูแล ผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนคดีอาญาครูชาย ถูกฟ้องเป็นจำเลยในข้อหากระทำอนาจาร
ความสามารถในการกำหนด และเลือกสมมติฐาน	ครูชายประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูในหมวด 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และผิดตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ส่วนคดีอาญาครูชายถูกฟ้องเป็นจำเลยในข้อหากระทำอนาจารเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งเป็นศิษย์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ตัวอย่างคำตอบ
	นักเรียนควรตระหนักว่าการกระทำของครูนอกจากจะเป็นความผิดทางวินัยและทางอาญาแล้ว ยังเป็นการผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูหมวด 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความ เจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ ซึ่งผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น "ครู" ที่สังคมยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคลไม่สมควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากตัวอย่างคำตอบ พบว่า นักศึกษาสามารถนำเสนอข้อมูลได้ชัดเจนและตรงประเด็น สามารถแสดงหลักฐานการสืบค้นได้เหมาะสมในการสนับสนุนข้อกล่าวอ้างคือสามารถใช้ข้อมูลหรือหลักฐานที่มีอยู่จากสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้และข้อมูลจากประสบการณ์หรือองค์ความรู้เดิมที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมในการสนับสนุนข้อกล่าวอ้างได้โดยเขียนแสดงหลักฐานคือ“พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ตามมาตรา 94 วรรคสามครูชายถูกลงโทษถูกลงโทษปลดออกจากราชการ กรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง” และการสืบค้นจรรยาบรรณวิชาชีพครูในหมวด 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการจึงสามารถสรุปได้ว่านักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมสะท้อนคิดมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับดี

2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดของของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

การทดสอบ	$\bar{X}$	SD	Wilcoxon signed rank test	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	15.18	1.40	-2.934	.000
คะแนนหลังเรียน	25.09	2.25		

* p ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงคการวิจัยไดดังนี้

1.ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดหลังเรียนอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ

พบว่าความสามารถในการนิยามปัญหา และความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลอยู่ในระดับดีมากสามารถอภิปรายได้ว่ากิจกรรมการสะท้อนคิดทั้ง 6 ขั้นตอน ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดพัฒนาการด้านการวิเคราะห์ผลของการปฏิบัติงานของตนเอง การวางแผน การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานซึ่งแนวคิดดังสอดคล้องกับกระบวนการคิดอย่างวิจารณญาณของเดรสเซล และเมย์ฮิว (Dressel, P.L. and Mayhew, L.B., 1957) โดยความสามารถในการนิยามปัญหาใช้การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงไปสู่ขั้นตอนที่ 5 ความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลเป็นองค์ประกอบที่ให้นักศึกษาได้สรุปขั้นตอนที่สะท้อนการเรียนรู้จากการใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการประเมินผลโดยเปิดโอกาสให้ทบทวนความรู้ ใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณวิธีการคิดต่างๆกับตนเองนำไปสู่การประเมินค่าของประสบการณ์ที่ได้รับจากแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและปรับกระบวนการคิด ได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจ สรุปเป็นข้อคิดเห็นโดยประเมินค่าเป็นหลักการที่เน้นความสำคัญของการสะท้อนความคิดจากการแสดงความคิดเห็นร่วมกันของผู้เรียนเปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองและจากการคิดวิเคราะห์ร่วมกับกลุ่มสู่การ ลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล นอกจากนี้การสะท้อนคิดยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และนำมาปรับใช้ในชีวิตจริงสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2010) ว่าการสะท้อนคิดเป็นการคิดขั้นสูงที่ควรฝึกให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยการนำหลักการสะท้อนคิดไปใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอนผู้สอนต้องดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเริ่มจากการเป็นผู้แนะนำ การใช้คำถามกระตุ้น การเสนอแนวทางแก้ไข การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์ เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำความเข้าใจกับปัญหาเพื่อให้ได้คำตอบจากการแก้ปัญหา คำตอบที่ได้อาจไม่ใช่คำตอบเดียว เพราะวิธีการสะท้อนคิดเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้จำกัดวิธีการคิดของผู้เรียน แต่ผู้สอนจะทำความเข้าใจกับแนวคิดหรือเหตุผลในการได้มาของคำตอบ และหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวผู้เรียนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงกระบวนการสร้างความรู้ที่อาศัยการมีส่วนร่วม และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น (Johns, C., 2017) ว่าการสะท้อนคิดว่าเป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองทบทวน และพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างรอบคอบทำให้บุคคลได้สะท้อนถึงการกระทำของตนช่วยให้เกิดการเรียนรู้และ ความเข้าใจจากประสบการณ์ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ ความกล้าที่จะประเมินตนเองในลักษณะการสะท้อนคิดและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง มุ่งเตรียมผู้เรียนด้วยสถานการณ์ปัญหาที่มีลักษณะเป็นปัญหาแบบเปิดที่มีความเป็นไปได้ที่จะสนองความต้องการ ความสนใจหรือความสามารถในการพัฒนาวิธีการคิดที่แตกต่างกันของแต่ละคน และขณะเดียวกันเป็นปัญหาที่สนับสนุนและกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ สืบเสาะหาแนวทางการแก้ปัญหาและสามารถสร้างปัญหาใหม่จากปัญหาดังกล่าว ด้วยประสบการณ์ในการแก้ปัญหาดังกล่าวผู้เรียนถูกคาดหวังให้เรียนรู้ไม่เพียงแต่ความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างเดียว แต่ที่สำคัญคือได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการสะท้อนคิดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของเชษฐา แก้วพรม (Kaewphrom, C., 2013) พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการเขียนบันทึกการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์เข้าใจตนเองกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเนื่องจากบันทึกสะท้อนคิดสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเอง (Self-assessment) ผ่านกระบวนการเขียนทบทวนปัญหาหรือสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้ผู้บันทึกพิจารณาตนเองและเกิดความเข้าใจในตนเองรู้ จุดเด่นจุดด้อยและความสามารถของตนเองเกิดการวางแผนการดำเนินการสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือเกิดกระบวนการแก้ปัญหากับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบดังนั้น หากมีการนำกิจกรรมสะท้อนคิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้นักศึกษาครูได้พัฒนาทักษะพัฒนาตนเอง ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการเขียนสื่อสาร ทักษะการคิด และ มุมมองต่อสิ่งรอบตัว เพราะนอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนในสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นระบบแล้วยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการสังเกต พิจารณาใคร่ครวญรู้เท่าทันความคิดของตนเองและฝึกการประเมินตนเอง ส่งผลให้สามารถเผชิญกับสภาพสถานการณ์ต่างๆ และนำเอาหลักการความรู้และประสบการณ์เดิมของตนมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (Ritthikup, W., 2017) พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเขียนบันทึกสะท้อนคิดตามแนวจิตตปัญญาศึกษาทำให้นิสิตครูได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ได้ทบทวนความคิดของตนเองต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีมุมมองด้านบวกตนเองและผู้อื่นมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาศิลปะการสอนและต่อวิชาชีพครู

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสะท้อนคิดส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ทักษะการระบุปัญหา การตั้งคำถาม การรวบรวมและจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การอธิบายและให้เหตุผล การสรุปความรวบยอด และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งทักษะเหล่านี้สอดคล้องกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังที่เลย์เดน (Leyden, D.P., 2011) อธิบายว่าในปัจจุบันบุคคลจำเป็นต้องมีการเลือกและประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจที่ดีที่สุดผ่านการพิจารณา วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล และหาคำตอบอันจะนำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขปัญหา ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเดรสเซล และเมย์ฮิว (Dressel, P.L. and Mayhew, L.B., 1957) ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยหลังจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีความสามารถในการลงสรุปอย่างสมเหตุสมผลอยู่ในระดับดีมาก เพราะการใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดนักศึกษาได้ศึกษากรณีศึกษา การลงข้อสรุปของการประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ ตลอดจนเนื้อหาเรื่องวินัยของครูที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู และได้ฝึกสรุปผลการจากสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองได้ และนำผลมาร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องความจำเป็นของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังที่กมล โพธิเย็น (Phothiyen., K., 2022) ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะสำคัญและจำเป็นในการอยู่รอดได้อย่างปลอดภัยในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจะต้องปลูกฝังและฝึกฝนให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องเลือกและตัดสินใจจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ รับเข้ามาในชีวิตประจำวันของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนคิดส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาความเป็นครู การฝึกฝนนักศึกษาให้สืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเป็นครูที่ดี ศึกษากรณีศึกษา ข่าว สถานการณ์ที่ปรากฏในสื่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตนของครูในสังคมปัจจุบันตลอดการรักษาวินัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกรณีศึกษา การคิดทบทวนรายละเอียดของเหตุการณ์ ระบุปัญหา นักศึกษาร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจากสถานการณ์ เป็นการทำความเข้าใจปัญหาภายใต้เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของสถานการณ์ปัญหาที่สืบค้นสำรวจจากสื่อแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยี มีกิจกรรมการประเมินผลกระทบของเหตุการณ์ การคิดเชื่อมโยง วิเคราะห์อภิปราย สรุปการเรียนรู้จากกรณีศึกษา ข่าว และร่วมอภิปรายการนำความรู้ที่ได้จากการอภิปรายไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพครูสอดคล้องกับแนวคิดของรัตติกร เหมือนนาดอน, ยุพาภรณ์ ติรไพรวงศ์, เจียมใจ ศรีชัยรัตนกูล และสันติ ยุทธยง (Mueannadon, R., Tirapraiwong, Y., Srichairatanakul, J. and Yuttayong, S., 2019) ว่าการนำกระบวนการสะท้อนคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความหมายของพฤติกรรม ทัศนคติ ของตนเองที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และมีการประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติซึ่งเหมาะกับการนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในทางปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการ สะท้อนคิด ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนได้มีการสะท้อนคิดเพื่อการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการเรียนของตนเอง ผู้สอนมีบทบาทในการชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นแนวทางเพื่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามกระบวนการชี้แนะเพื่อการสะท้อนคิดสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทรภรณ์ กาญจนารัตน์ (Kanchanarat, K., 2024) พบว่าผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ค่าร้อยละความก้าวหน้าของผลการเรียนรู้ภาพรวม เท่ากับร้อยละ 44.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของกัตตกมล พิศแลงาม (Pislae-ngam, K., 2019) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบของกิ๊บส์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวชิราภรณ์ นาทันใจ (Natanjai, W., 2022) พบว่าผลการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยใช้การสะท้อนคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เจตคติ การปฏิบัติ และทักษะทางพฤติกรรม ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่าในระหว่างจัดกิจกรรมการสะท้อนคิดทำให้นักศึกษาครูแสดงพฤติกรรมการคิด การใช้การโต้แย้ง และอธิบายความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยการสะท้อนคิด และส่งผลให้นักศึกษาเกิดพฤติกรรมตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ได้ผ่านสถานการณ์ข่าว กรณีศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (Khaemmanee, T., 2020) ที่กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของการ์ดเนอร์ (Gardner, H., 1983) ว่าในการออกแบบกิจกรรมให้มี

ความเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงจะช่วยการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์เดิมที่มีโดยผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการสืบค้นข้อมูล เพื่อค้นหาคำตอบของปัญหาในสิ่งที่สงสัยมีการเชื่อมโยงความคิดจากประสบการณ์เพื่อหาข้อสรุป และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ปัญหา และการหาคำตอบ ในสิ่งที่สงสัยอย่างเหมาะสมเป็นไปตามขั้นตอนและยังสามารถร่วมมือกันในการนำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้และอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล และได้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไปอันจะส่งผลให้เกิดความรู้ที่คงทน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรเตรียมความพร้อมด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนวงจรการสะท้อนของกิบส์อย่างต่อเนื่อง 6 ขั้นตอน เริ่มจากการบรรยายความรู้สึก การประเมิน การวิเคราะห์ การสรุปและ การวางแผนเพื่อนำไปใช้ฝึกให้นักศึกษาเกิดพัฒนาการในด้านการวิเคราะห์ผลของการปฏิบัติงานของตนเอง การวางแผน การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงาน กระตุ้นการสะท้อนคิดของนักศึกษาใช้คำถาม

2. ผู้สอนควรศึกษาแนวคิดและหลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสะท้อนคิดก่อน เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนชัดเจนโดยแต่ละขั้นตอนสามารถส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 องค์ประกอบได้แตกต่างกัน

3. ในการสืบค้นสถานการณ์เพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้ผู้สอนควรให้คำปรึกษาในการคัดเลือกให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกการสะท้อนคิดโดยการอภิปราย การเขียนบันทึกการสะท้อนคิดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสะท้อนคิดให้นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีวิจารณญาณในการคิดมากขึ้น ดังนั้นจึงควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสะท้อนคิดที่มีต่อความสามารถในการคิดรูปแบบอื่นๆ

2. ควรวิจัยการนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสะท้อนคิดไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาหรือรายวิชาอื่นๆ ช่วยให้ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้เนื้อหาและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

References

Dressel, P.L. and Mayhew, L.B. (1957). General Education : Explorations in Evaluation. (2nd ed). Washington D.C.: American Council on Education.

Gardner, H. (1983). Frames of Mind: A Theory of Multiple Intelligences. New York: Basic Books. Gibbs, G. (1988). Learning by doing: a guide to teaching and learning methods. Oxford: Further Education Unit.

Johns, C.(Ed.). (2017). Become a Reflective Practitioner. London: John Wiley & Sons.

Kaewphrom, C. (2013). Developing reflective skills of nursing students by writing learning records in Course on teaching and health counseling. Journal of Phrapokklao College of Nursing, Chanthaburi, 24(2),12–20.

Kanchanarat, K. (2024). Developing learning activities through reflection to promote self–awareness and academic achievement. of 3rd year undergraduate students, Phatthalung College of Dramatic Arts, Suan Sunandha Academic Journal of Education, 8(1), 38–52.

Khaemmanee, T. (2011). Analytical, synthetic, creative and critical thinking skills: Integration in learning management. Royal Institute Journal, 36(2), 188–204.

Khaemmanee, T. (2020). Teaching Science (24th edition). Bangkok: Chulalongkorn Publishing House, 15–16.

Leyden, D.P. (2011). Critical Thinking in Economics. North Carolina: Kona Publishing and Master of Education in Health and Physical Education. Faculty of Education, hulalongkorn. Media Group.

Ministry of Education. (2010). Workshop on developing integrated teaching and learning in schools. Small size according to the focus of OBEC. Bangkok: Office of Academic Affairs and Educational Standards.

Mueannadon, R., Tirapraiwong, Y., Srichairatanakul, J. and Yuttayong, S. (2019). Developing learning through reflection, Journal of Health and Nursing Research, 35(2), 13–25.

Natanjai, W. (2022). Results of health education learning management using reflection on achievement. Oxford Further Education Unit.

Pengsawat, W. (2009). Research and Development. Journal of Sakon Nakhon Rajabhat University, 1(2), 2–12.

Pislae–ngam, K. (2019). Results of learning management using reflective methods using Gibbs'cycle model. Phra Prajadhipok Klao Chanthaburi, 24(2), 12–20.

Phothiyen., K. (2022). How to teach students to think critically. Journal of Education, Silpakorn University, 20(2), 11–25.

Ritthikup, W. (2017). Results of teaching and learning using reflective journal writing activities according to Contemplative education in teaching arts subjects. Rajapruek Journal, 15(2), 27–34.

Sawangjit, S., Kanglee, K. and Klinchetu, N. (2019). The results of using the group process teaching model through reflection to enhance academic achievement and skills in critical thinking and problem solving. For nursing students Army Nursing College, Army Nursing Journal, 20(3), 333–342.

Sangraksa, N. and Thammaphipon, S. (2020). Reflection on learning: Perspective on building an organization. Small schools according to the OBEC focus areas, Bangkok: Office of Academic Affairs and Educational Standards.

Srisa-at, B. (2002). Basic research. (7th printing). Bangkok: Suviriyasan.

Ritthikup, W. (2017). Results of teaching and learning using reflective journal writing activities according to Contemplative education in teaching arts subjects. Rajapruek Journal, 15(2), 27–34.

Wangchob, S., Homkham, U., Bunket, N. and Sanguansat, K. (2020). Results of learning in Reflect using structured and freeform online mind maps that affect your ability to Critical thinking of undergraduate students with different learning styles. Graduate Journal Pitchayathasat College, 15(1), 181–193.

Wichainaet, K. (2014). Reflection: Teaching to enable nursing students to develop critical thinking. Judgment in nursing practice. Police Nursing Journal, 6(2), 188–199

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*

THE EFFECT OF BRAIN-BASED LEARNING MANGEMENT ON LEARNING ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN HEALTH AND PHYSICAL EDUCATION SUBJECT OF GRADE 3 STUDENTS*

สาธิตรา บางสมบุญ**
บัณฑิตา อินสมบัติ***

(วันที่รับบทความ: 15 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ: 21 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 23 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 /4 โรงเรียนเทศศบาลวัดวรนาถบรรพต จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา 3) แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระกัน และการทดสอบทีกรณีกลุ่มเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.87 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.04 เมื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.33 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่ากับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

* บทความวิจัย หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2567

** นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, Email; satitra.15@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, Email; bantita.i@nsru.ac.th

THE EFFECT OF BRAIN-BASED LEARNING MANGEMENT ON LEARNING ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN HEALTH AND PHYSICAL EDUCATION SUBJECT OF GRADE 3 STUDENTS *

SATITRA BANGSOMBUN**

BANTITA INSOMBAT***

(*Received: September 15, 2024; Revised: December 21, 2024; Accepted: December 23, 2024*)

ABSTRACT

The purposes of this research were to compare the learning achievement of Grade 3 students before and after learning management based on Brain-Based learning as well as the learning achievement of Grade 3 students after learning management based on Brain-Based learning with the criteria of 70 percent of full score, and study the satisfaction of the students toward learning in the Health and Physical Education subject. The sample was 24 Grade 3 students of the Watvoranadbanphot School, selected by Multi-stage sampling. The research instruments were: the lesson plans according to Brain-Based learning management, the Health and Physical Education subject achievement test, and a satisfaction evaluation form on the Health and Physical Education subject. The data were analyzed using the mean, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one sample. The research results revealed that the students' a mean score before the learning management was 13.25, a standard deviation equal to 1.87 and a mean score after learning was 27.33, with a standard deviation equal to 2.04, showing that the learning achievement after learning was higher than before with a statistically significant level at.05. Also, their mean score after learning was 27.33, showing that the learning achievement after learning was higher before with the criteria of 70 percent criterion at the level of .05 significance. In addition, the students' satisfaction with the learning management was at the highest level.

Keywords: Brain-Based Learning, Learning Achievement, Satisfaction

* Research Article from Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2024

** Student in Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, Email; Satitra.15@gmail.com

*** Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, Email; bantita.i@nsru.ac.th

บทนำ

เนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 8 โรงเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาในปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมามีคะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.00 ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนด (Nakhon Sawan Municipality, 2023, p. 18) ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาจึงไม่บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทางด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านบุคลิกภาพอื่น ๆ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวจะส่งผลต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม รวมทั้งปัญหาการขาดสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ จึงทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้ (Chuthai, N., 2016) จึงทำให้นักเรียนรู้สึกไม่อยากเรียน เบื่อหน่ายส่งผลต่อประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายมากขึ้นและสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียนกับแต่ละสถานการณ์ และแต่ละสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนต้องใช้วิธีสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายเข้ามาใช้บูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ครูผู้สอนจะต้องศึกษาถึงรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

การจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีมากมายและหลากหลายวิธี จึงพบว่าการจัดเรียนรู้ตามแนวคิดใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning: BBL) โดยเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำองค์ความรู้ของสมองเป็นพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญในการสร้างโอกาสการรับความรู้และเก็บความรู้ให้ได้มากที่สุด และจัดกิจกรรมที่ท้าทายให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวแบบผ่อนคลายและสนใจ รวมถึงจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทำซ้ำทบทวนบ่อย ทำให้ผู้เรียนสามารถเพิ่มพูนความเข้าใจและเก็บประเด็นสำคัญ เพื่อเพิ่มศักยภาพต่อผู้เรียนในการนาความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ (Pornkul, C., 2011, p. 38) จุดเด่นของการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักการของสมองกับการเรียนรู้สมองเกิดมาเพื่อเรียนรู้ รักที่จะเรียนรู้ และรู้วิธีเรียน เรียนรู้สิ่งที่ตัวเองฝึกฝน การฝึกทำให้เกิดความผิดพลาด การแก้ไขความผิดบกพร่อง การเรียนรู้จากสิ่งนั้น พยายามทาอีก และทำอีก ทำให้เกิดการเรียนรู้ การทำและเรียนรู้จากความผิดพลาดเป็นส่วนที่จำเป็น และเป็นธรรมชาติของการเรียนรู้เด็กเรียนรู้สิ่งที่ฝึกปฏิบัติ เพราะเมื่อฝึกหัด สมองสร้างเดนไดรต์และเชื่อมโยงเข้าด้วยกันนี่คือสิ่งที่ เรียกว่า การเรียนรู้ การเรียนรู้ต้องใช้ระยะเวลา เพราะจำเป็นต้องมีเวลาในการที่เดนไดรต์จะเจริญและเชื่อมโยงกัน การใช้เวลาในแต่ละคนไม่เท่ากันหากเด็กไม่ได้ใช้สมอง ก็จะสูญเสียเซลล์ส่วนนั้นไปเพราะเดนไดรต์และไซแนปส์สามารถ สร้างขึ้น

โดยการใช้งาน และสูญเสียไปถ้าไม่ได้ใช้งานอารมณ์มีผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้ การคิดและการจำของสมอง ความกลัว ไม่แน่ใจ และสงสัยตนเอง ฯลฯ กีดกันสมองจากการเรียน การคิด และจำ ความเชื่อมั่น ความสนใจ ฯลฯ ช่วยสมองให้เรียนรู้ คิด และจดจำได้ดี เด็กทุกคนย่อมเกิดมาเพื่อเรียนรู้ได้โดยธรรมชาติเหมือนกัน (Lertwicha, P.J., & Jaruphakorn, A., 2007, p. 30) ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นนอกจากจะมุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้เรียนที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในต่อการเรียน และครูผู้สอนที่ต้องการให้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรลุผลสำเร็จถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาที่เหมาะสมรวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจ ในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Nawikarn, S., 2007, p. 155)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้ตามคิดการใช้สมองเป็นฐานสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมุ่งหวังที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและความพึงพอใจต่อการเรียน ได้อีกวิธีหนึ่งอีกทั้ง ยังเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าสู่ยุคสังคมแห่งความรู้ในปัจจุบัน และสามารถนาความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจาวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

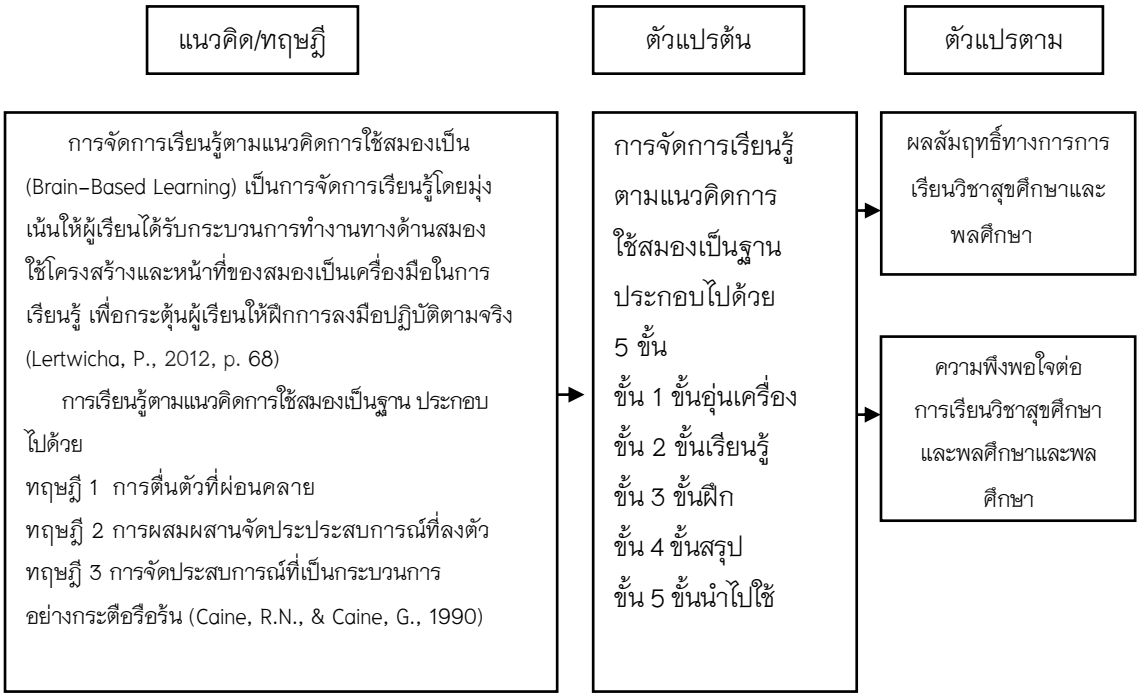
สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีหลักการ แนวคิด และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และต้องให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ใช้ทุกส่วนทั้งการคิด ความรู้สึกและการลงมือปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน (Lertwicha, P., 2012, p. 68) การเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ประกอบไปด้วย 1) การตื่นตัวที่ผ่อนคลาย 2) การผสมผสานจัดประประสบการณ์ที่ลงตัว 3) การจัดประสบการณ์ที่เป็นกระบวนการอย่างกระตือรือร้น (Caine, R.N., & Caine, G., 1990) ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Research) ใช้แผนแบบการวิจัยกลุ่มเดียวสอบก่อน-สอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนในสังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 18 ห้อง จำนวน นักเรียน 416 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทศบาลวัดวรนาถบรรพต สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 24 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้มาจาก การสุ่มแบบกลุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

2.1 สุ่มรายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลนครนครสวรรค์ ออกมา 1 โรงเรียน จากทั้งหมด 8 โรงเรียน ซึ่งผลปรากฏว่า ได้โรงเรียนเทศบาลวัดวรนาถบรรพต จำนวน 4 ห้องเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้มาจาก การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2.2 สุ่มห้องเรียนมา 1 ได้ห้องเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 24 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้มาจาก การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเป็นหน่วยการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง จากผลการประเมินของผู้เชียวชาญค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 แผน มีค่าเท่ากับ 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.18 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด เลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยสร้างแบบทดสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับแบบทดสอบ หลังการหาคุณภาพเครื่องมือแล้วสามารถนำข้อสอบไปใช้ได้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบแต่ละข้อมีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำแบบทดสอบที่มีความตรงเชิงเนื้อหา ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ผ่านการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

มาแล้ว นำคะแนนของนักเรียนมาวิเคราะห์มีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.57 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.73 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73

3. แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดประเมินผล จำนวน 15 ข้อ จากผลการประเมินของผู้เชียวชาญ มีค่าความเที่ยงตรง 1.00 ทุกข้อ และนำแบบวัดความพึงพอใจไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ผ่านการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษามาแล้ว มาวิเคราะห์เพื่อค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α–Coefficient) Cronbach ของครอนบาค และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre experimental design) โดยแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 30 ข้อ เวลา 60 นาที ตรวจให้คะแนนและบันทึกไว้เป็นคะแนนการสอบก่อนเรียน เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 12 ชั่วโมง

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน

4. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา แล้วบันทึกไว้ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน โดยนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน มาบันทึกลงในตาราง เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อ

ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ตามสมมติฐานข้อ 1 โดยใช้สูตรการหาค่า ที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระแก่กัน (t-test for dependent samples)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยนำคะแนนหลังเรียนของนักเรียน มาบันทึกลงในตาราง เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทดสอบความแตกต่างคะแนนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ตามสมมติฐานข้อ 2 โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มเดียว (One sample t-test)

3. การศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน โดยนำผลที่ได้จากการตอบแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลัง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	24	30	13.25	1.87	23	338	4,854	34.14*
หลังเรียน	24	30	27.33	2.04				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05, $t_{(.05,23)} = 1.7139$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.87 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.04 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและที่หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	24	30	13.25	1.87	23	338	4,854	34.14*
หลังเรียน	24	30	27.33	2.04				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05, $t_{(.05,23)}$ = 1.7139

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.87 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.04 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อที่ 2

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน รวม 4 ด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.89	0.32	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน	4.85	0.35	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.85	0.35	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.85	0.35	มากที่สุด
รวม	4.86	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์รวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.86) เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ คือ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งคะแนนเฉลี่ยรวมที่ได้มีความพึงพอใจอยู่ใน

ระดับมาก พิจารณาคะแนนเฉลี่ยเป็นด้าน จะเห็นได้ว่า ด้านที่ 1 ด้านเนื้อหา ($\overline{X}$ = 4.89) และ รองลงมา มีคะแนนที่เท่ากันทั้ง 3 ด้าน ($\overline{X}$ = 4.85)

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานพิจารณาเป็นรายข้อ

รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่าย	4.83	0.38	มากที่สุด
2. เนื้อหาที่เรียนมีความหลากหลาย	4.88	0.34	มากที่สุด
3. เนื้อหาที่เรียนมีความชัดเจน	4.96	0.20	มากที่สุด
4. เนื้อหาเรียนแล้วสนุก	4.88	0.34	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน			
5. กิจกรรมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จัดคิด	4.79	0.41	มากที่สุด
6. กิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและอยากเรียนรู้	4.88	0.34	มากที่สุด
7. มีความพึงพอใจวิธีการสอนของคุณครู	4.96	0.20	มากที่สุด
8. พึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล	4.79	0.41	มากที่สุด
9. กิจกรรมหน้าสนใจ มีความหลากหลายในทุก ๆ กิจกรรม	4.83	0.38	มากที่สุด
ด้านสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน			
10. นักเรียนชอบสื่อมีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	4.92	0.28	มากที่สุด
11. สื่อภาพ ใบความรู้ การ์ตูน วิดีโอ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลาย	4.88	0.34	มากที่สุด
12. สื่อทำให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น	4.75	0.44	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล			
13. นักเรียนชอบทำแบบฝึกทักษะหลาย ๆ กิจกรรม	4.92	0.28	มากที่สุด
14. นักเรียนมีความพึงพอใจในคะแนนที่ได้รับ	4.88	0.34	มากที่สุด
15. นักเรียนทราบเกณฑ์ประเมินผลล่วงหน้า	4.75	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.84	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เนื้อหาที่เรียนมีความชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.96) และ รองลงมา มีคะแนนที่เท่ากันทั้ง 2 ด้านนักเรียนชอบสื่อมีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ($\overline{X}$ = 4.92) และ นักเรียนชอบทำแบบฝึกทักษะหลาย ๆ กิจกรรม ($\overline{X}$ = 4.92) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในเรื่องที่เรียนมากขึ้น และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่หลากหลายในทุกด้าน ทั้งการใช้ความคิด และได้เคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกาย ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน สนใจเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น โดยสมองเรียนรู้จากการลงมือทำ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถจดจำสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นธรรมชาติ จึงเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (Caine, R.N., & Caine, G., 1990, p. 66–70) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานของอดิพันธุ์ ประสิทธิ์ (Prasit, A., 2017) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ พลศึกษาโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภายในกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนแตกต่างกับก่อนเรียนในด้านความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพทางกายด้านความเร็ว พลังและความอ่อนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น รัตน์วิสาณ งามสม (Ngamsom, R., 2017) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร หลังการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ อริสรา ดีน้อย (Deenoi, A., 2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 18.26 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 4.27และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.07 โดยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน มีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ท้าทายในด้านของความคิดในด้านต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักคิดทำเป็น รู้จักแก้ปัญหาได้ และฝึกปฏิบัติในการลงมือทำอย่างสม่ำเสมอ เน้นย้ำ ลองผิด ลองถูกในกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับเด็กแต่ละวัย เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่และเป็นการ เรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เด็กสามารถฝึกทักษะในด้านความคิด จินตนาการ การสร้างสรรค์งานต่าง ๆ ด้วยตนเอง รวมทั้งเพิ่มพัฒนาการในเรื่องของภาษา การเคลื่อนไหว และการควบคุมอารมณ์ของตนเองอีกด้วย (Lertwicha, P.J., & Jaruphakorn, A., 2007, p. 12) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยากาญจน์ อินทร์พิทักษ์ (Inpitak, K., 2019) การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็น ฐาน เรื่อง การเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีความสามารถการเขียนคำภาษาไทย โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 83.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 นอกจากนั้น อริสรา ดีน้อย (Deenoi, A., 2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.07 โดยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นพมาศ เดชกำจร (Dechkamchon, N., 2023) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้การเป่าขลุ่ยเพียงออตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) ร่วมกับคิวอาร์โค้ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การเป่าขลุ่ยเพียงออตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับคิวอาร์โค้ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นมี 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียมพร้อมชั้นเรียนรู้ ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นสรุปความรู้ และชั้นประยุกต์ใช้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้การเป่าขลุ่ยเพียงออมีค่าเท่ากับร้อยละ 87.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.96 เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะนักเรียนทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนุกและความสนใจก่อนนำเข้าสู่บทเรียน จัดทำเนื้อหาให้เข้าใจง่าย จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นและหลากหลาย สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหาสื่อที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้นักเรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภพล มงคลเจริญพันธ์ (Mongkhoncharoenphan, S., 2019) ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตพณิชยการ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ นพมาศ เดชกำจร (Dechkamchon, N., 2023) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้การเป่าขลุ่ยเพียงออตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) ร่วมกับคิวอาร์โค้ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด และรัตนาภรณ์ บุราญรมย์, และวายุ กาญจนศร (Buranrom, R., & Kanchanasorn, W., 2023) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning: BBL) ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) วิชาสุขศึกษา เรื่องระบบอวัยวะที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของร่างกาย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบ ว่า นักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ครูต้องเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และต้องค่อยช่วยให้คำปรึกษาและคำแนะนำกับนักเรียนตลอดเวลา เพื่อนักเรียนจะได้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพ

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ครูผู้สอนอาจจะต้องจัดการเรียนการสอนเสริมเพิ่มเติม และชดเชยเวลา หรือหาสื่อหลากหลายให้ทันสมัย เพื่อให้นักเรียนมีแรงผลักดันในการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ครูผู้สอนอาจจะเพิ่มกิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเรียนรู้ให้เกิดความคิด แก้ปัญหาจากสิ่งรอบตัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ควรมีการจัดทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนในวิชาอื่น ๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานด้วย เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะให้ครบทุกด้านและเต็มศักยภาพ

2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเป็นวิธีการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ค้นคว้าหา คำตอบด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้และสามารถจดจำเนื้อหาได้นาน ดังนั้นจึงควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ และ ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน

References

Buranrom, R., & Kanchanasorn, W. (2023). *The Effects of the Brain–Based Learning on Learning Achievement and Analytical Thinking in Topic Organ Systems and Body Growth of Grade4 Students at Ban Nong Yang School.* Curriculum and Instruction students (Special subject group Health and Physical Education) Faculty of Education Khon Kaen University.

Caine, R.N., & Caine, G. (1990). Understanding a Brain Based Approach to Learning and Teaching. *Educational Leadership, 48*(2), 66–70.

Chuthai, N. (2016). *Individual differences.* Available on http://nuttapong.wikispaces.com/.

Dechkamchon, N. (2023). *Learning management of flute playing based on brain–based learning (BBL) with QR code for Mathayom 2 students.* [Master of Education]. Uttaradit Rajabhat University.

Deenoi, A. (2022). *The Effect of Brain – Based Learning Management on Learning Achievement and Satisfaction toward Learningon Mathematics Subject of Prathomsuksa 2 Students.* [Master of Education]. Nakhon Sawan Rajabhat University.

Inpitak, K. (2019). *The Development of Reading and Writing in Thai Words of Pratomsuksa 2 Students through Brain–Based Learning Activities.* [Master of Education]. Mahasarakham University.

Lertwicha, P.J., & Jaruphakorn, A. (2007). *brain learns.* (2nd printing). Bangkok: Institute for the Promotion of Genius and Innovation in Learning.

Lertwicha, P. (2012). *How does the brain learn?.* Bangkok: Saladaeng.

Mongkhoncharoenphan, S. (2019). *Brain based learning Dusit Commercial College.* Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.

Nawikarn, S. (2007). *Management and organizational behavior.* Bangkok: Business activities.

Ngamsom, R. (2017). *A study of learning Management using brain–based learning Todevelop English speaking skill for prathomsuksa three Students.* Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University.

Pornkul, C. (2011). *Teaching the theoretical thinking process and its application.* (2nd printing). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Prasit, A. (2017). *Development of a brain–based physical education learning management model to develop academic achievement of lower secondary school students.* [Doctoral of Education]. Srinakharinwirot University.

Sasithorn, W. (2013). *Learning Management.* Bangkok: Publisher Odeon Store.

การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม ONSITE สู่ ONLINE ที่เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสในยุคดิจิทัล*

A DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD TEACHERS' COMPETENCIES BY CHANGING ON-SITE LEARNING ACTIVITIES TO ONLINE TO TURN CRISIS INTO OPPORTUNITIES IN THE DIGITAL AGE.*

สรวงพร กุศลส่ง**

(วันที่รับบทความ: 2 ตุลาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 18 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 21 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับปฐมวัย 2) เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยต่อการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 150 คนและผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับปฐมวัยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online พบว่า

1. ครูให้ความสำคัญกับ ทักษะ Skill การดำเนินการเรียนรู้แบบออนไซต์ การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) ได้ใช้เทคโนโลยี YouTube ครูสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล เพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ การผลิตสื่อระดับปฐมวัยในเรื่องการสร้างใบงานออนไลน์

2. ผลการประเมินสมรรถนะของครูปฐมวัยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ทักษะเทคโนโลยีของครูปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 10.80 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 13.43 ผลการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัลในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย, ยุคดิจิทัล, กิจกรรมการเรียนรู้, ออนไซต์ สู่ ออนไลน์

---

* บทความวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

** รองศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, Email; sroungporn.kus@pcru.ac.th

A DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD TEACHERS' COMPETENCIES BY CHANGING ON-SITE LEARNING ACTIVITIES TO ONLINE TO TURN CRISIS INTO OPPORTUNITIES IN THE DIGITAL AGE.*

SROUNGPORN KUSOLSONG**

(*Received: October 2, 2024; Revised: December 18, 2024; Accepted: December 21, 2024)*

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the learning management conditions of early childhood educational institutions, develop the competencies of early childhood teachers, and evaluate the satisfaction of early childhood teachers regarding the transition of activities from on-site to online. The sample consisted of 150 early childhood teachers in Phetchabun Province and 20 participants in the learning activities. The research instruments included an interview schedule, a questionnaire, and an evaluation form. The statistical methods used for data analysis were mean, standard deviation, percentage, and t-test. The research findings revealed that the teachers prioritized on-site learning skills while organizing on-line learning activities utilizing YouTube technology. Additionally, teachers were interested in developing their technological and digital skills to enhance learning management and produce educational media for early childhood education, particularly in creating online worksheets. The results of the evaluation showed that early childhood teachers' overall competencies were at a high level. The comparison of technological skill learning among early childhood teachers showed that the average score before participating in the activities was 10.80, while the average score after the activities increased to 13.43. This development was statistically significant at the 0.05 level. Also, the results of the evaluation indicated that the overall teachers' satisfaction towards the activity management was at the highest level.

Keywords: Enhancing the Competencies of Early Childhood Teachers, Digital age, Learning Activities, Onsite to Online.

* Research Article, Faculty of Education Phetchabun Rajabhat University

** Associate Professor, Faculty of Education Rajabhat University, Email; sroungporn.kus@pcru.ac.th

บทนำ

การขับเคลื่อนการพัฒนาบุคลากรและระบบการศึกษาของประเทศภายใต้วิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปีพ.ศ. 2560–2579) การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง จะส่งผลให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้าไปอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีอันจะนำไปสู่ “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” (Office of the Education Council, 2017) ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเราสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้กับทุกสังคม โดยการแสวงหาความรู้ใหม่ๆหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วนำมาประยุกต์เพื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและสังคม การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัย การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายคือผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมาตรฐานที่สำคัญเพื่อส่งเสริมครูอย่างแท้จริง คือ “ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน (Ministry of Education, 2017)

การพัฒนาครูเป็นหน้าที่องค์กรกลางด้านนโยบายและส่งเสริมการพัฒนาครูสถานศึกษาส่งเสริมตามความต้องการพัฒนาที่แท้จริงของครูความเสมอภาคในโอกาสได้รับการพัฒนาระหว่างครูในเมืองและครูในชนบท ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ และครูในโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดเล็ก โดยเฉพาะนวัตกรรมการพัฒนาที่หลากหลายที่ให้ความสำคัญว่าครูคือผู้เรียน (Teachers as Learners) ที่ต้องแสวงหาและได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนการตั้งคำถาม ทักษะการออกแบบการเรียนรู้แบบ Active learning ทักษะการจัดกิจกรรม ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนและเพื่อนครู การกระตุ้นให้ครูมีความพร้อมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (Office of the Education Council, 2017) โดยการพัฒนาครูและทักษะที่จำเป็นในด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโลกดิจิทัล โดยครูต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาศักยภาพ และสมรรถนะของตนเอง เพราะธรรมชาติของการสอนแบบออนไลน์สิ่งที่พบคือ ครูต้องเรียนรู้ใหม่และพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้ของตัวเอง ต้องเรียนรู้โปรแกรมออนไลน์ในเวลาอันสั้นและต้องทำงานเป็นทีม ครูต้องใช้ทักษะในการสืบค้นข้อมูล การออกแบบสื่อการสอน การประยุกต์ใช้นวัตกรรมที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการออกแบบการเรียนรู้เป็นเชิงประสบการณ์ด้วยการเชื่อมโยงเทคโนโลยีมาพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ได้ด้วยการเสริมสร้างความรู้และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดย (Kongsap, A., 2020) 1) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน 2) ความร่วมมือจากผู้ปกครอง 3) มีประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกันได้หลายวิชา 4) ฝึกให้นักเรียนเป็น Self-Directed Learner คือนักเรียนต้องมีวินัยในตัวเอง 5) สร้างแรงบันดาลใจ ให้นักเรียนเกิดความใคร่รู้ได้ด้วยตนเอง สิ่งที่สำคัญเพื่อการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนจาก Onsite สู่ Online ให้ประสบความสำเร็จได้ต้องมีการวางแผนที่ดีเพื่อการเตรียมความพร้อมของครูกับ

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องคำนึงถึงความต้องการของครู นักเรียนและผู้ปกครอง โดยเตรียมความพร้อมของครู โดยการอบรมการใช้ระบบเครือข่าย จัดเตรียมสถานที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนผ่านระบบเครือข่ายในสถานศึกษา จัดหาวัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่าย (Thammachat, P. and Kerdtip, C., 2021) โดยสิ่งที่ครูอยากให้โรงเรียนและภาครัฐสนับสนุนมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 2) งบประมาณสำหรับจัดทำบทเรียนออนไลน์ 3) การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานสำหรับอินเทอร์เน็ตบ้านความเร็วสูง และอุปกรณ์สื่อสารสำหรับนักเรียนทุกคน (Suwan, S., et al., 2020)

การจัดการเรียนการสอน Onsite สู่ Online ใช้เทคโนโลยีกับการจัดการเรียนรู้เป็นความท้าทายของการพัฒนาครู การที่ครูยังไม่สามารถเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเหตุนี้ประเทศที่กำลังปฏิรูปการศึกษาที่จะต้องหากลยุทธ์เพื่อเตรียมเยาวชนของชาติและผู้นำให้ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพข้อมูลจาก UNESCO (Villegas-Reimers E., 2003) ได้แสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาการผลิตครูยังล้าหลังในการเตรียมความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีให้กับผู้ที่กำลังจะเป็นครูในอนาคตทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีประสบการณ์ การสอนต่างก็รู้สึกว่าตนเองยังไม่มีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้พบว่าในบางโรงเรียนถึงแม้จะมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆ พร้อมแต่การอบรมครูยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้แตกต่างจากสังคมอื่นที่คาดหวังให้มีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในชั้นเรียนอย่างจริงจัง โดยมีการกดดันให้ครูต้องแสวงหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะของตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน (Jeenawathana, A., 2016) การจัดการเรียนการสอนยุคใหม่การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพเป็นแนวทางการพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ครูที่สำคัญ ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่สำหรับครูบางส่วนที่ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติหน้าที่เป็นภาระสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัดที่ต้องเร่งการพัฒนาครูให้ตรงกับความต้องการของครู (Thanabunnipat, P., 2020)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้านเทคโนโลยีมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online โดยการนำวิธีการจัดกิจกรรมแบบที่เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และการนำการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมาพัฒนาเป็นบทเรียน โดยนำเทคโนโลยีมาพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพราะในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันให้ความสำคัญในการนำเทคนิควิธีการออกแบบการจัดกิจกรรมโดยใช้ ICT เป็นฐานการเรียนรู้ โดยครูปฐมวัยต้องมีสมรรถนะในด้านดิจิทัลมาออกแบบการจัดกิจกรรมบูรณาการทั้งแบบ Onsite และ Online เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาสังคมในปัจจุบันที่ครูปฐมวัยจะต้องได้เรียนรู้ความทันสมัยของการออกแบบการจัดกิจกรรม และเป็นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานต่อไปที่สำคัญสำหรับครูปฐมวัยในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

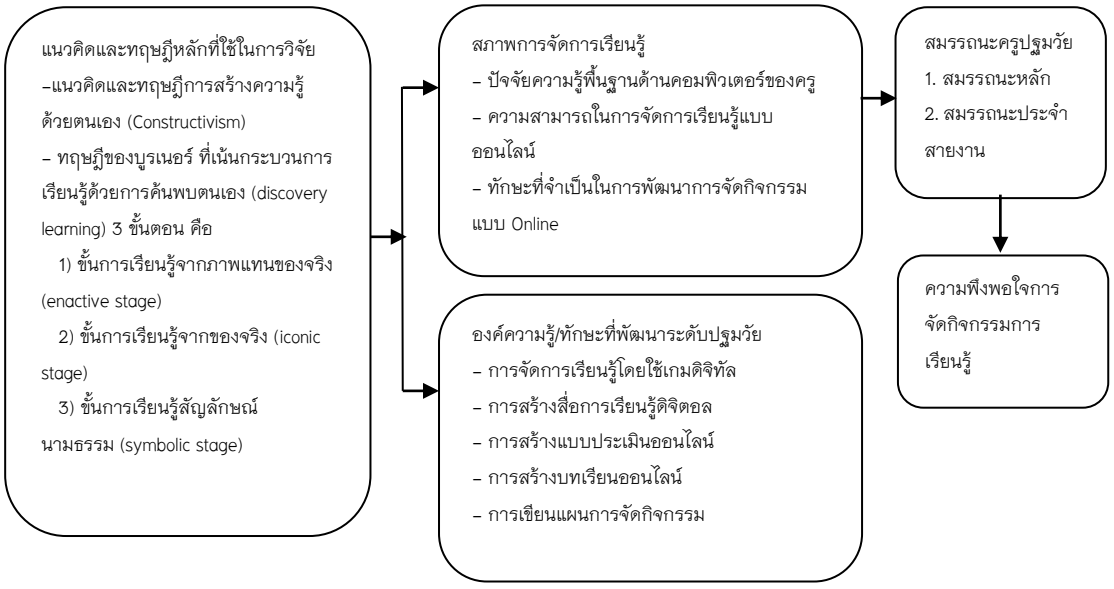
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยต่อการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

สมมติฐานการวิจัย

สมรรถนะของครูปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัลมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสูงขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีของบูรเนอร์ (Bruner, 1968) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบตนเอง (discovery learning) มาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม ONSITE สู่ ONLINE ในยุคดิจิทัล ได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ดำเนินการตามกระบวนการของวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยในกลุ่มโรงเรียนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และศูนย์เด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 634 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยในกลุ่มโรงเรียนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1–3 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 150 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ วิธีการจัด และการออกแบบกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยยุคดิจิทัลและข้อสรุปนำไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 2) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากครูผู้สอนระดับปฐมวัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1,2,3 จำนวน 150 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: โดยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล แบ่งเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 2.1 การออกแบบการจัดกิจกรรมตามความต้องการและความจำเป็นของครูปฐมวัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูระดับปฐมวัยที่นำมาสุ่มเลือกจากโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 40 คน และมีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนของการออกแบบกิจกรรมคือ ร่างการจัดกิจกรรมตามความต้องการและความจำเป็นของครูปฐมวัย แผนการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เอกสารประกอบการอบรม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิทยากรให้ความรู้จำนวน 3 ท่าน จำนวน 6 วัน การนิเทศติดตาม 2 ครั้ง ประกอบด้วย 1) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เช่น เกมโค้ดดิ้ง หนังสือนิทานดิจิตอล สื่อส่งเสริมทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมดิจิทัล การสร้างแบบประเมินออนไลน์ 3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การระดมความคิด และการสะท้อนคิด (AAR)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความสอดคล้องและความเหมาะสมของค่า IOC และค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2.2 การทดลองการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ตามแผนการดำเนินกิจกรรม

1.กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1,2, 3 จำนวน 20 คน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่สามารถนำสื่อการจัดกิจกรรมที่ออกแบบและสร้างสื่อเทคโนโลยีไปใช้การจัดการเรียนรู้กับเด็กปฐมวัยด้วยเกมโคดดิ้ง การสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลระดับปฐมวัยที่บูรณาการกับ 6 กิจกรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินสมรรถนะครูปฐมวัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ด้าน รวม 60 ข้อ 2) แบบทดสอบวัดความรู้และสมรรถนะด้านเทคโนโลยี เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทดสอบวัดความรู้และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของครูปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ได้ออกแบบไว้โดยนำไปทดลองในชั้นเรียนเป็นระยะเวลา 5 วัน ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 การจัดการเรียนรู้ 6 กิจกรรมหลักใน 1 วัน และกิจกรรมที่ 2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมดิจิทัลการสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิตอล การสร้างแบบประเมินออนไลน์ โดยผู้วิจัยนิเทศและเก็บข้อมูลระหว่างการทดลองการนำเสนอผลงานด้านดิจิทัลในชั้นเรียน และการบูรณาการระหว่างการจัดกิจกรรมออนไซต์ และออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ และการทดสอบ t-test

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยต่อการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูระดับปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1,2,3 จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: แบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูระดับปฐมวัยที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งแบบ Onsite และ Online ในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจดังนี้ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

สภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ของครูระดับปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล	ความถี่	ค่าร้อยละ
1. สมรรถนะ (Competency) ที่สำคัญในการพัฒนาครูคือด้านทักษะ Skill	93	62
2. การดำเนินการเรียนรู้แบบออนไซต์ (Onsite) ไปใช้คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและกิจกรรมเสริมประสบการณ์	141	94
3. มีการจัดกิจกรรมที่การบูรณาการนวัตกรรมปฐมวัย	102	68
4. การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) การใช้เทคโนโลยีที่นำมาพัฒนาบทเรียน เช่น YouTube	147	98
5. รูปแบบการจัดกิจกรรมที่นำมาสร้างบทเรียนออนไลน์คือ การจัดกิจกรรมเพลง ดนตรี และเคลื่อนไหวจังหวะ	114	76
6. มีการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1– 3 ครั้ง/สัปดาห์	75	50
7. ปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์คือระบบสัญญาณ WIFI ไม่ดี	93	62
8. กิจกรรมที่ไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์คือกิจกรรมกลางแจ้ง	69	46
9. มีการใช้เทคโนโลยี และดิจิทัล มาสร้างใบงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	93	62

จากตารางที่ 1 แสดงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยดังนี้ 1) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) ที่ครูให้ความสำคัญคือทักษะ Skill ร้อยละ 62 2) การดำเนินการ

เรียนรู้แบบออนไซต์ (Onsite) คือกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ร้อยละ 94

สำหรับผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล กับผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอาจารย์มหาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กองค์กรบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก ครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านกกไทร โรงเรียนบ้านโตก โรงเรียนบ้านสะเดียง โรงเรียนบ้านป่าแดง และโรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ จำนวน 7 คน สรุปได้ดังนี้

1.1 ครูปฐมวัยจะมีประสบการณ์น้อยในด้านการใช้เทคโนโลยี ควรมีการส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครูปฐมวัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

1.1.1 ครูปฐมวัยควรมีความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุม 6 กิจกรรมหลัก ใน 1 วัน และสมรรถนะด้านเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยออกแบบกิจกรรมไว้ล่วงหน้าเป็นลำดับขั้นตอน จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้พร้อม

1.1.2 การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และมีรายละเอียดมาก มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หากครูปฐมวัยตระหนักในผลของการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กครูปฐมวัยจึงต้องมีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่21 ด้านเทคโนโลยี และด้านการคิด

1.1.3 การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ควรออกแบบกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัย เน้นความสนุกสนาน เช่น การใช้เกม ปริศนาคำทาย นิทาน เพลง ควบคู่กับเนื้อหาสาระ ของหน่วย การเรียนรู้ อาจมีกิจกรรมให้เด็กทำร่วมกับผู้ปกครองและใช้อุปกรณ์ในบ้านเป็นสื่อการเรียนรู้

1.2 จากการสอบถามครูปฐมวัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้ทักษะเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล เกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ Active learning จากครูปฐมวัยของแนวทางการการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ศึกษาจากเอกสาร หลักการ แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของรูปแบบ บทบาทครู บทบาทผู้เรียน ที่ใช้การบูรณาการทักษะยุคดิจิทัล 4 กระบวนการ คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู และสถานศึกษา 2) กระบวนการการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 3) การพัฒนานวัตกรรมปฐมวัยศึกษาที่บูรณาการ การใช้เทคโนโลยีกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการความรู้แก่เด็ก 4) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC : Professional Learning Community) และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมยุคดิจิทัล การวัดและประเมินผลด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม ONSITE สู่ ONLINE ในยุคดิจิทัล

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินสมรรถนะครูปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูผู้สอน จำนวน 150 คน ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: แสดงผลประเมินสมรรถนะของครูผู้สอน ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน 6 สมรรถนะ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.สมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	3.99	0.11	มาก
2. สมรรถนะการบริการที่ดี	4.05	0.29	มาก
3. สมรรถนะการพัฒนาตนเอง	4.13	0.34	มาก
4. สมรรถนะการทำงานเป็นทีม	4.03	0.16	มาก
5. สมรรถนะจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.09	0.28	มาก
ภาพรวม	**4.06**	**0.39**	**มาก**
1. สมรรถนะการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.18	0.38	มาก
2. สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน	4.16	0.37	มาก
3. สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.29	0.45	มาก
4. สมรรถนะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.29	0.45	มาก
5. สมรรถนะภาวะผู้นำครู	4.10	0.30	มาก
6. สมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.05	0.29	มาก
ภาพรวม	**4.18**	**0.49**	**มาก**

จากตารางที่ 2 แสดงว่าการประเมินสมรรถนะของครูผู้สอนประกอบด้วยสมรรถนะ 5 สมรรถนะ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการศึกษา พบว่าสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สมรรถนะการบริการที่ดีอยู่ในระดับมาก สมรรถนะการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก สมรรถนะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก สมรรถนะจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก และสมรรถนะประจำสายงาน 6 สมรรถนะ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการศึกษา พบว่าสมรรถนะการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก สมรรถนะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก สมรรถนะภาวะผู้นำครูอยู่ในระดับมาก และสมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

จากนั้นดำเนินการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของครูปฐมวัยอบรมพัฒนาครูปฐมวัย จำนวน 40 คน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 กระบวนการคือ 1) การพัฒนาเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แบบปกติ และการเขียนแผนแบบบูรณาการ จัดกิจกรรมโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย 2) การพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคโนโลยีเป็นฐานในการออกแบบสื่อการจัดกิจกรรม เช่นเกมโค้ดดิ้ง หนังสือนิทานดิจิตอล สื่อส่งเสริมทักษะการคิด การจัดการ

เรียนรู้โดยใช้เกมดิจิทัล การสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิตอล การสร้างแบบประเมินออนไลน์ 3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC : Professional Learning Community)การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยการประชุม วางแผน ออกแบบกิจกรรมร่วมกัน 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอการระดมความคิด และการสะท้อนคิด (AAR) จากนั้นทำการเปรียบเทียบความรู้และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของครูปฐมวัยที่เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการอบรม ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ผลการเปรียบเทียบความรู้และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของครูปฐมวัยที่เข้ารับการอบรม ตารางทดสอบก่อน และทดสอบหลัง

คะแนน	N	$\overline{X}$	S.D.	t	df	P
Pretest	20	10.80	2.28	7.78	39	.000
Posttest	20	13.43	2.02			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านทักษะเทคโนโลยีของครูปฐมวัยที่เข้ารับการอบรม ก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ย 10.80 หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย 13.43 ผลการพัฒนาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของครูปฐมวัยต่อการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยต่อการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4: ความพึงพอใจต่อการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล

รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านวิทยากร	4.87	0.34	มากที่สุด
2. ด้านขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล	4.87	0.34	มากที่สุด
3. ด้านดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.80	0.40	มากที่สุด
4. ด้านองค์ความรู้ที่ได้รับ	4.87	0.34	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.85**	**0.36**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =

4.85) และรายด้านพบว่า ด้านวิทยากร มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.87) 2) ด้านขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ =4.87) 3) ด้านดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ =4.80) 4) ด้านองค์ความรู้ที่ได้รับ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.87)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร และแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพครูปฐมวัย รูปแบบการบูรณาการการจัดกิจกรรมโดยใช้ ICT เป็นฐานการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมดิจิทัลการสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิตอล การสร้างแบบประเมินออนไลน์ การเขียนแผนการจัดกิจกรรม ที่บูรณาการกับ 6 กิจกรรมหลักของครู พบว่า 1) ครูต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบกิจกรรม การสร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจทำให้เด็กเข้าใจได้ง่าย 2) ครูจะต้องเป็นผู้นำการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาครบทุกพัฒนาการ 3) ครูต้องจัดทำสื่อออนไลน์ที่บูรณาการกับกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ เสริมประสบการณ์ เกมการศึกษา 4) ครูควรพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมในด้านการใช้เทคโนโลยี 5) ครูสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นำเทคโนโลยีมาใช้จัดทำสื่อการสอนออนไลน์ เช่น Live Worksheets และ canva 6) ครูต้องสร้างความสนใจของเด็ก 7) ครูสามารถสร้างสื่อที่นำมาประยุกต์ใช้คือคลิป วีดีโอ สื่อมัลติมีเดีย การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นต้น นอกจากนี้ครูปฐมวัยจะมีประสบการณ์น้อยในด้านการใช้เทคโนโลยีควรมีการส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครูปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ครูปฐมวัยจึงต้องมีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านเทคโนโลยี เช่น การใช้เกม ปริศนาคำทาย นิทาน เพลง ควบคู่กับเนื้อหาสาระของหน่วย การเรียนรู้ อาจมีกิจกรรมให้เด็กทำร่วมกับผู้ปกครองและใช้อุปกรณ์ในบ้านเป็นสื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับ ภควรรณ อยู่เย็น (Yooyen, P., 2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลของโรงเรียนบ้านห้วยไผ่อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล โดยพัฒนาสมรรถนะครู ด้านดิจิทัล และศึกษาผลการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลในกลุ่มเป้าหมายที่ใช้คือครูผู้สอนโรงเรียนบ้านห้วยไผ่ จำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินแบบทดสอบ แบบสังเกต แบบประเมินชิ้นงาน แบบสอบถามความพึงพอใจ และแนวทางการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาว่าผลการประเมินแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลเป็นรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ของครู พบว่าผู้เข้าอบรมทุกคนมีความก้าวหน้าในเรื่องสมรรถนะครูด้านดิจิทัลจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมเท่ากับ 10.67คะแนน คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมเท่ากับ 15.08 คะแนน คะแนนความก้าวหน้าเท่ากับ 4.25 โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 21.25 ผลการสังเกตพฤติกรรม

ครู พบว่าความพึงพอใจที่มีต่อแผนการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ ครูตัส (Krutus, 2000) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้แบบออนไลน์หรือ E-Learning เป็นการศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) หรืออินทราเน็ต (Intranet) ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และมัลติมีเดียอื่นๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser โดยผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนสามารถติดต่อปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างกันได้เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย เช่น (E-Mail, Web-Board, Chat, Social Network) การเรียนรู้แบบออนไลน์จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคนเรียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่

2. การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล แบ่งเป็น 2 ระยะคือ

2.1 การออกแบบการจัดกิจกรรมตามความต้องการและความจำเป็นของครูปฐมวัยด้วยกระบวนการ Onsite สู่ Online มีประเด็นอภิปรายดังนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง และออกแบบกิจกรรมในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในสถานศึกษาตามกรอบของการบูรณาการการจัดกิจกรรมโดยกำหนดครูปฐมวันที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมพัฒนาตนเองด้านดิจิทัลที่เป็นเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 20 คน อบรม 4 กระบวนการคือ 1) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น เกมโค้ดดิ้ง หนังสือนิทานดิจิตอล สื่อส่งเสริมทักษะการคิด การสร้างแบบประเมินออนไลน์ 3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอ การระดมความคิดและการสะท้อนคิด (AAR) พบว่าครูมีความสนใจในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ พัชรา คงเหมาะ (Khongmhor, P., 2017) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาห้องเรียนออนไลน์สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นสำหรับผู้สอนในการใช้ห้องเรียนออนไลน์คือการไม่มีเวลาในการจัดทำและการปรับปรุงเนื้อหาของบทเรียน มีจำนวนภาระงานสอนที่มาก มีงานอื่นที่สำคัญกว่าจะต้องกระทำ ขาดแรงจูงใจในการใช้งานรวมถึงความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน แนวทางในการพัฒนาห้องเรียนออนไลน์คือ ควรส่งเสริมการใช้งานให้มากขึ้นควรกำหนดนโยบายการใช้งานห้องเรียนออนไลน์ในการเรียนการสอน กำหนดตัวชี้วัดด้านการจัดการเรียนการสอน มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจและมีการติดตามประเมินผลการเข้าใช้งานห้องเรียนออนไลน์ สอดคล้องกับที่ ชนิพรรณ จาติเสถียร, กันตวรรณ มีสมสาร และอภิรดี ไชยกาล (Jatisathien, C., Mesamarn, K. & Chaiyakan, A., 2017) กล่าวว่าสื่อเทคโนโลยีนับว่ามีอิทธิพล และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กถ้าจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ควรพิจารณาว่าจะใช้ทำอะไร ใช้อย่างไร ใช้เพียงใด ซึ่งเทคนิคการเลือก และการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งท้าทายสำหรับครู และผู้ปกครองในการใช้เทคนิคการสื่อสารระหว่างการใช้เทคโนโลยี มีเครื่องมือประกอบการจัดกิจกรรม การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับอายุ และพัฒนาการประกอบกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ระหว่างการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่นการอ่านข้อความ หรือภาพในจอร่วมกัน ซึ่งสื่อหรือเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ของเด็กจะดีที่สุดเมื่อได้รับการสนับสนุนให้เด็กทดลองกับของจริงการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นเด็ก

สามารถเรียนรู้การใช้เครื่องมือที่มีประโยชน์ และมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตเพราะปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งสารสนเทศที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก (Anawatsiriwong, T. and Anawatsiriwong, P., 2018)

2.2 การทดลองการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ตามแผนการดำเนินกิจกรรมโครงการในสถานศึกษาของครูปฐมวัยที่นำสื่อ และกิจกรรมจากการอบรมพัฒนาครูปฐมวัย จำนวน 20 คน ที่ประกอบด้วยเนื้อหา 4 กระบวนการคือ 1) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และบูรณาการใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน 2) การพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น เกมโค้ดดิ้ง หนังสือนิทานดิจิตอล สื่อส่งเสริมทักษะการคิด การสร้างแบบประเมินออนไลน์ 3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนคิด (AAR) และ 4) การสร้างและออกแบบกิจกรรม ดังนี้กิจกรรมที่ 1 การจัดการเรียนรู้ 6 กิจกรรม กิจกรรมที่ 2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี กิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้การตัดต่อ VDO เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมแบบออนไลน์ กิจกรรมที่ 4 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ (PLC Online) และกระบวนการ AAR ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมอบรมครูปฐมวัย 1) ครูได้การพัฒนาการการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ICT เป็นฐานในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมโดยใช้เกมดิจิทัล การสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิตอล การสร้างแบบประเมินออนไลน์ และเทคนิคการเรียนรู้ของครู 2) ครูได้ผลิตสื่อแบบออนไลน์ระดับปฐมวัย สอดคล้องกับ ฐปนี ชัยเสนา, อรพรรณ บุตกะตัญญู (Chaisena, T. and Butkatunyoo, O., 2022) ได้กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นเท่าการเรียนรู้ที่มีการลงมือปฏิบัติ ในสถานการณ์แบบนี้ครูจะจัดการเรียนการสอนให้เด็กปฐมวัยโดยร่วมมือกับพ่อแม่อย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดคือ 1. เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เด็กชอบเรียนรู้ผ่านการเล่น เรียนรู้จากประสบการณ์จริง 2. ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมต้องพัฒนาควบคู่กันไป ครูควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้โอกาสนี้เล่นบทบาทสมมติกับเด็ก 3. ตั้งเป้าหมายสิ่งที่อยากให้เด็กเรียนรู้ และกำหนดระยะเวลา 4. ครูต้องสื่อสารให้ความรู้กับผู้ปกครองเป็นระยะ 5. ติดตามประเมินพัฒนาการเด็ก โดยให้ผู้ปกครองช่วยจดบันทึก เด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด 6. ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ครูใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารกับเด็ก สร้างปฏิสัมพันธ์ เช่น ฟังนิทาน ออกกำลังกาย ทำสิ่งประดิษฐ์ โดยมีผู้ปกครองคอยให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครองรวมไปถึงชุมชนในการจัดการทรัพยากร สภาพแวดล้อม ทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อสร้างภาวะที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. การประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยต่อการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัล ได้พัฒนาขึ้นหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ พบว่า 1) ด้านวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.87, SD=0.34) 2) ด้านขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรม Onsite สู่ Online ในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.87, SD=0.34) 3) ด้านดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.80, SD=0.4.) 4) ด้านองค์ความรู้ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.87, SD=0.34)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่บูรณาการกับกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม โดยการพัฒนาสื่อการสอน แบบประเมินการเรียนรู้ และนวัตกรรม เพื่อมาเป็นแนวทางใน

การพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมทั้งแบบ Onsite และ Online ตามความจำเป็นและบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ ทูเวเนล (Thouvenelle, 2002) ได้กล่าวถึง การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมควรเน้นการใช้กิจกรรมวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรมก่อนแล้วจึงพัฒนาประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้นำประสบการณ์ที่มีอยู่นั้นมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมและควรมีการจัดแสดงผลงานที่สร้างจากคอมพิวเตอร์ให้เหมือนกับการจัดแสดงจากการใช้สื่ออื่นๆ ซึ่ง สวิค (Swick, 1989) ได้เสนอแนวทางในการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในชั้นเรียนไว้ ดังนี้ 1. บูรณาการคอมพิวเตอร์ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก 2. ทำให้คอมพิวเตอร์เป็นเหมือนศูนย์การเรียนอื่นๆ ที่อยู่ในห้องเรียน 3. ให้กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ซึ่ง สุพรรณี คะหาวงศ์ (Kahawong, S., 2022) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กล่าวว่าการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูทุกคนได้พัฒนาตนเองและมีความรู้ความเข้าใจเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายให้ครูทุกคนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อแก้ไขและส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการกระตุ้นให้ครูพัฒนางานและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งเสริมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีต่างๆ มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อีกทั้งครูควรมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเองนำความรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ได้จากการอบรม สื่อออนไลน์ทุกช่องทางมาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานด้านนวัตกรรมนั้น ซึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญของความเป็นครูและบ่งบอกถึงระดับความสามารถคือ สมรรถนะการพัฒนาสมรรถนะของครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกปัจจุบันที่กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ มุ่งการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย และทักษะด้านเทคโนโลยีของครูปฐมวัยในการจัดการเรียนรู้ในเรื่องการสร้างสื่อและการตัดต่อวีดีโอ ครูจึงควรมีข้อมูล เช่น ภาพถ่าย คลิปวีดีโอในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อนำมาออกแบบการจัดกิจกรรมที่บูรณาการในการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรม มีการประยุกต์นวัตกรรมปฐมวัยมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ครูปฐมวัยควรออกแบบการจัดกิจกรรมที่บูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นการออกแบบสื่อ นวัตกรรมที่เน้นทักษะพื้นฐานของเด็กด้วยการใช้โปรแกรมที่ง่ายและเข้าใจง่ายเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ด้านการพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมโดยใช้ ICT เป็นฐานการเรียนรู้

2. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เช่น ทักษะทางภาษา ทางคณิตศาสตร์ ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้ ICT เป็นฐานในการสร้างสื่อการเรียนรู้

References

Anawatsiriwong, T. and Anawatsiriwong, P. (2018). *MIDL for Kids.* Bangkok: Superior Printing House.

Chaisena, T. and Butkatunyoo, O. (2022). The Development of Young Children's Career Awareness by Using Provision of Project-Based Learning. *An Online Journal of Education, 17*(1), 1-13.

Jatisathien, C., Mesamarn, K. & Chaiyakan, A. (2017). *Holistic Development of Early Childhood.* Bangkok: Plus Press.

Jeenawathana, A. (2016). Self-Development of Professional Teacher. *Veridian E-Journal, Silpakorn University,* 9(2), 1379-1395.

Kahawong, S. (2022). *Needs And Guidelines Development for Early Childhood Teacher's Competency of School Under Local Administrative Organization Kamphaeng Phet.* [Master of Education]. Program in Educational Administration, Naresuan University.

Khongmhor, P. (2017). *The guiding paradigm in online classroom development for RMUTT lecturer.* Available on www.research.rmutt.ac.th/?p=16207.

Kongsap, A. (2020). *The Core Principles of Online Teaching in the COVID-19 Era.* Available on https://www.the101.world/future-of-thaieducation-after-covid19/.

Krutus. (2000). *e-Learning.* Available on http://www.nectec.or.th/courseware/cai/0018.html.

Ministry of Education. (2017). *Educational News: Teaching and Learning in the Digital Era.* Available on https://www.moe.go.th/moe/th/news.

Office of the Education Council. (2017). *Guidelines for reforming Thai education to enter the Thailand 4.0 era.* Bangkok: Office of the Secretary of the National Education Council.

_____. (2020). *Guidelines for Developing Learning Resources in the Digital Era Suitable for Early Childhood Learners.* Bangkok: Office of the Secretary of the National Education Council.

Suwan, S., et al. (2020). Readiness to Implement Online Learning Management under the Covid-19 Pandemics. *Journal of Education and Human Development Sciences, 4*(1), 44-61.

Swick. (1989). Appropriate uses of computer with young children. *Educational Technology,* 29(January), 7-13.

Thammachat, P. and Kerdtip, C. (2021). Review ONSITE Lessons to ONSITE with the Nondirectional Teacher Development in the era of the COVID-19 Crisis. *Journal of MCU Nakhondhat, 8*(12), 18-39.

Thanabunnipat, P. (2020). *Information Technology Competence of Thai Teachers in the 21st Century.* Available on https: //researchcafe.org/communications-technology-competencies-for-thai-teachers-in-the-21stcentury/.

Thouvenelle. (2002). *Do computers belong in early childhood settings? Excelligence Learning Cooperation*. Available on http://www.earlychildhood.com/Articles/index. cfm?FuseAction=Article & A=23

Villegas-Reimers E. (2003). *Teacher professional development: An international review of the literature*. Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning.

Yooyen, P. (2020). *Digital Literacy Development for Teachers at Ban Huay Phaischool, Chai Prakarn District, Chiang Mai Province.* [Master of Education]. Program in Educational Administration, Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University.

แนวทางการพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุในอนาคต : จังหวัดนครสวรรค์*

GUIDELINES FOR DEVELOPING WORK SKILLS TO CREATE INCOME GUARANTEES FOR THE ELDERLY IN THE FUTURE: NAKHON SAWAN PROVINCE*

สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา**

(วันที่รับบทความ: 15 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ: 8 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 16 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการทำงานของผู้สูงอายุตามความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้างในจังหวัดนครสวรรค์ 2) หาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุในอนาคต เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กรรมการผู้จัดการหรือตัวแทนสถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุเข้าทำงาน จำนวน 30 คน คัดเลือกจากสถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ และการสนทนากลุ่ม จากตัวแทนสถานประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน คัดเลือกแบบแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในการดำเนินการกับการจ้างผู้สูงอายุเข้าทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. ทักษะการทำงานของผู้สูงอายุตามความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้างในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ (1) ทักษะด้านเทคโนโลยี (2) ทักษะด้านการบริการ (3) ทักษะด้านวิชาชีพต่าง ๆ และ (4) ทักษะด้านการถ่ายทอดประสบการณ์

2. แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุในอนาคต ได้แก่ (1) สถานประกอบการหรือนายจ้าง เป็นผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรม (2) หน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา จัดโครงการอบรมให้กับผู้สูงอายุในทักษะที่จำเป็น และ (3) ผู้สูงอายุ ศึกษาเพิ่มเติมพัฒนาทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ทักษะการทำงาน, หลักประกันรายได้, แรงงานผู้สูงอายุ

---

* เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและปรับปรุงทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุในอนาคต : จังหวัดนครสวรรค์

** รองศาสตราจารย์, อาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ Email; suwanna.k@nsru.ac.th

GUIDELINES FOR DEVELOPING WORK SKILLS TO CREATE INCOME GUARANTEES FOR THE ELDERLY IN THE FUTURE: NAKHON SAWAN PROVINCE*

SUWANNA KHUNDILOKNATTAWASA**

(*Received: September 15, 2024; Revised: December 8, 2024; Accepted: December 16, 2024)*

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the work skills of the elderly according to the needs of business establishments or employers in Nakhon Sawan Province and develop guidelines for developing and improving work skills to create income guarantees for the elderly in the future. The data were collected through in-depth interviews with 30 key informants, including managers or representatives of business establishments employing the elderly, selected from business establishments employing the elderly. The data were also collected through a focus group discussion with 20 representatives of business establishments, experts, and related agencies, selected by purposive sampling from those with knowledge, expertise, and experience in hiring the elderly. Data were analyzed using content analysis. The research results revealed that the work skills of the elderly according to the needs of business establishments or employers in NakhonSawan Province consisted of technological skills, service skills, various professional skills, and experience transfer skills. As for the guidelines for developing and improving work skills to create income guarantees for the elderly in the future, business establishments or employers should organize training; government agencies and educational institutions should organize training projects for the elderly on necessary skills; and the elderly should study further to develop various skills on their own.

Keywords: Guidelines for Developing, Work skills, Income guarantee, Elderly workers

* It is part of the research on Developing and Improving Working Skills to Create Income Security for the elderly In the Future: Nakhon SawanProvince

** Associate Professor, Lecturer in Political Science Nakhon Sawan Rajabhat University Email; suwanna.k@nsru.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยปัจจุบันสถิติผู้สูงอายุไทย ปี พ.ศ.2565 พบว่าประชากรที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ 18.3 ของจำนวน ประชากรทั้งหมด (Department of Older Persons Affairs, 2022) ทำให้อัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อประชากรวัยทำงานเพิ่มขึ้นหรือกล่าวได้ว่าครอบครัวหรือลูกหลานต้องรับภาระเพิ่มขึ้น สำหรับผู้สูงอายุบางส่วนที่ไม่มีครอบครัวหรือลูกหลานดูแลจำเป็นต้องพึ่งพาสวัสดิการหรืองบประมาณของภาครัฐ (Kasikorn Research Center, 2021) การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อีกทั้งยังส่งผลต่องบประมาณของภาครัฐที่ใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมในภาพรวมด้านต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานการมีรายได้ ความมั่นคงทางสังคม บริการสังคม และนันทนาการ ประเทศไทยต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับประเด็นท้าทาย และกำหนดมาตรการรองรับสังคมสูงวัย ทั้งในระดับสมบูรณ์และระดับสุดยอด ทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพและสังคม ให้มีความครอบคลุมทั้งในปัจจุบันและอนาคตระยะยาว (Sriphakdee, 2022)

การเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเพื่อลดภาระให้กับลูกหลานและลดการพึ่งพางบประมาณของรัฐ เพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ และหากพิจารณาอย่างรอบด้านแล้วจะพบว่ากลุ่มแรงงานผู้สูงอายุ คือกลุ่มแรงงานของผู้มีการสะสมประสบการณ์ทำงานผ่านกระบวนการเรียนรู้มาตลอดช่วงอายุงาน จึงถือเป็นกลุ่มแรงงานที่ยังคงมีศักยภาพมีความพร้อมที่จะทำงานได้ต่อไป โดยข้อดีของแรงงานผู้สูงอายุนอกจากการ มีประสบการณ์ทำงานที่ดีแล้วยังมีความสุขุมรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนเมื่อเทียบกับกลุ่มแรงงานวัยหนุ่มสาว นอกจากนี้การจ้างแรงงานผู้สูงอายุยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พนักงานเกิดความรักความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้องค์กรลดค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อรักษาพนักงานและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้พนักงานทุ่มเทให้กับองค์กรได้อีกด้วย (Wutthiwatchaikaew, 2016) สอดคล้องกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (Office of the Health Promotion Fund, 2018) ที่กล่าวถึงข้อดีของการต่ออายุงานวัยเกษียณว่านอกจากกลุ่มแรงงานสูงอายุจะมีความพร้อมด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิแล้ว ยังเป็นผู้มีประสบการณ์ที่สามารถถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลังได้ จึงถือเป็นประโยชน์ที่เกิดกับองค์กรที่ได้แรงงานที่มีทักษะมีประสบการณ์ และทำให้องค์กรไม่ต้องสร้างคนใหม่เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายได้ด้วย รวมถึงเป็นการช่วยเหลือสังคมผู้สูงอายุให้มีงานทำมีรายได้พึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องเป็นภาระของสังคมหรือของรัฐบาลเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภาวะสังคมสูงวัย จึงควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยจากแนวคิดพฤฒพลัง (Active Ageing) องค์ประกอบสำคัญของการเป็น Active Ageing 3 ประการ คือ การมีสุขภาพดีมี หลักประกันและความมั่นคงในชีวิต รวมถึงมีส่วนร่วมและมีคุณค่าทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์มีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางรายได้ และสามารถแก้ปัญหาภาวะขาดแคลนแรงงานของประเทศ

และลดภาระพึ่งพิงสวัสดิการจากภาครัฐได้ปัจจุบัน ประเทศไทยก็มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ โดยกระทรวงแรงงานได้จัดทำแนวปฏิบัติสำหรับสถานประกอบการที่จ้างงานผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จะต้องให้ค่าตอบแทนขั้นต่ำ 45 บาทต่อชั่วโมง ระยะเวลาการทำงานต่อวันไม่เกิน 7 ชั่วโมงต่อวัน และลักษณะงานต้องปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับสถานประกอบการที่มีค่าใช้จ่ายจ้างงานผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีและในส่วน ของบริษัทเอกชนที่มีนโยบายจ้างงานผู้สูงอายุจะต้องปรับเปลี่ยนลักษณะงาน และระยะเวลาการทำงานให้เหมาะสม (Paitoonpong, 2020)

ผลการศึกษาการทำงานของผู้สูงอายุในปี 2562 พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำงานในภาคนอกระบบ และแนวโน้มการประกอบอาชีพไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก โดยประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านเกษตร รองลงมาประมาณเกือบ 1 ใน 4 คือผู้ที่เป็นพนักงานบริการและผู้จำหน่ายสินค้าสอดคล้องกับข้อมูลที่พบว่า ตลอด 10 ปีที่ผ่านมาสถานภาพการทำงานของผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 80 เป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง รวมถึงเป็นผู้ที่ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง มีเพียงผู้สูงอายุร้อยละ 10 เท่านั้นที่ทำงานเป็นลูกจ้าง ในระบบทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (National Statistical Office, 2020) ขณะที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจเมื่อปี 2563 พบว่าแรงงานสูงอายุ เป็นแรงงานในระบบประมาณ 600,000 คน เพียงร้อยละ 3.5 จากผู้มีงานทำในระบบทั้งหมดแต่กลุ่มผู้สูงอายุที่ทำงานเป็นแรงงานนอกระบบมีสูงถึงประมาณ 4,000,000 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 จากผู้มีงานทำนอกระบบทั้งหมดและได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาทักษะแรงงานผู้สูงอายุในระยะ 5–10 ปี โดยทักษะที่จำเป็นของแรงงานในภาพรวมในอนาคต ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านข้อมูลสื่อและการใช้เทคโนโลยีทักษะการใช้ชีวิตและทักษะในอาชีพ ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุเองต้องมีการเตรียมตัวและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถมีโอกาสทำงานได้ตามความต้องการของตนเอง และมีความจำเป็นต้องศึกษาความต้องการขององค์กรหรือนายจ้างว่า ต้องการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีทักษะแบบใด ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุรวมถึงผู้ที่อยู่ในวัยใกล้เกษียณสามารถพัฒนาหรือเติมเป็นทักษะนั้นได้ (Thai Elderly Research and Development Institute Foundation, 2021)

นอกจากนี้รูปแบบการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนของไทยในบริษัทเอกชนที่มีการรับผู้สูงอายุเข้าทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่บริษัทจะจ้างงานผู้สูงอายุในตำแหน่งที่เน้นการใช้ทักษะการบริการ การสื่อสาร การประสานงาน มากกว่าตำแหน่งงานที่ใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น ตำแหน่งดูแล แนะนำลูกค้า พนักงานบริการลูกค้า ซึ่งตำแหน่งงานนี้เป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดลูกค้าหรือผู้มารับบริการ จำเป็นต้องมีการสื่อสาร การประสานงานกับส่วนงานต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง ทำให้บริษัทมีความต้องการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ ใจรักงานบริการมาทำงานในตำแหน่งเหล่านี้แต่ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุเองต้องมีการเตรียมตัวและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถมีโอกาสทำงานได้ตามความต้องการของตนเอง โดยทักษะที่สำคัญที่ผู้สูงอายุต้องเตรียมพร้อมได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น งานฝีมือ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ทักษะด้านวิชาชีพต่าง ๆ ที่จำเป็นรวมถึงต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในอาชีพนั้น ๆ

ค่อนข้างสูง เช่น งานด้านบัญชีและการเงิน นอกจากนี้งานด้านการลงทุนก็เป็นอีกงานหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะการวิเคราะห์และความรู้ที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการเล่นหุ้น รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ หากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้และคิดวิเคราะห์ที่ดีจะได้เปรียบเทียบเช่นกัน โดยทักษะเหล่านี้จะต้องมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ก่อนวัยสูงอายุเพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสความสำเร็จในธุรกิจที่สนใจทำภายหลังเกษียณ (Thai Elderly Research and Development Institute Foundation, 2021)

จังหวัดนครสวรรค์ ในปี พ.ศ. 2566 จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่จะมีแนวโน้มสูงขึ้น ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง และประชากรวัยสูงอายุมีแนวโน้มมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่านครสวรรค์กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยที่เพิ่มขึ้น ข้อมูลจำนวนและร้อยละผู้สูงอายุจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ ปี พ.ศ. 2556 – 2566 พบว่า จำนวนผู้สูงอายุเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย และจังหวัดนครสวรรค์มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 17.81 ในปี พ.ศ. 2556 เป็นร้อยละ 25.81 ในปี พ.ศ. 2566 เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2566 พบว่า จังหวัดนครสวรรค์ มีผู้สูงอายุจำนวน 240,007 คน ซึ่งเป็นอันดับที่ 17 ของประเทศ และอันดับที่ 3 ของภาคเหนือ คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า จากจำนวนผู้สูงอายุ 232,784 คน ในปี พ.ศ. 2565 มีผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวจำนวน 30,033 คน (ร้อยละ 12.90) ผู้สูงอายุที่ต้องดูแลกันเองจำนวน 15,681 คน (ร้อยละ 6.73) นอกจากนี้ พบว่ามีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งที่ไม่มีอาชีพ (27,385 คน หรือร้อยละ 11.76) ขณะที่ผู้สูงอายุที่อยู่ในระบบประกันสังคม (มาตรา 33 39 หรือ 40) มีเพียง 387 คน (Nakhon Sawan Provincial Statistical Office, 2023)

จังหวัดนครสวรรค์มีอัตราส่วนจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการลดลงภาวะเจริญพันธุ์ และในเวลาเดียวกันคนไทยก็มีอายุยืนยาวขึ้นเรื่อย ๆ สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจหลายประการ เช่น ประชากรวัยแรงงานลดลง การออมลดลง และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดลงสิ่งที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงคือ ผู้สูงอายุจะมีปัญหาด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพจิตใจและอารมณ์ ด้านที่อยู่อาศัยตลอดจนปัญหาในการปรับตัว ดังนั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วัยเกษียณ จากประเด็นด้านผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามสภาพของ จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและเตรียมความพร้อมแนวทางในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ รวมถึงผู้ดูแลครอบครัวในกลุ่มผู้สูงอายุติดสังคม จังหวัดควรมีการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมโอกาสการจ้างงานและเพิ่มความยืดหยุ่นในการจ้างงาน จากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย สาเหตุหลักที่ผู้สูงอายุไม่ทำงานคือ "ชราภาพ" สังเกตได้ว่า ส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ผู้สูงอายุไม่ทำงานอาจเกิดจากค่านิยมในสังคมไทยที่เมื่อชราภาพแล้วต้องหยุดทำงาน บุตร หลานต้องเลี้ยงดู ประกอบกับโครงสร้างการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่สนับสนุนการจ้างงานในผู้สูงอายุอย่างแพร่หลาย ในจังหวัดนครสวรรค์มีจำนวนกลุ่มผู้สูงอายุติดสังคมจำนวนมาก ซึ่งผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ถือว่ามีศักยภาพที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจของจังหวัดและเป็นกลุ่มที่มีภูมิความรู้ที่จะช่วยพัฒนา สังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับจังหวัดได้ (Office of Social Development and Human Security, Nakhon Sawan Province, 2022)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อนำไปสู่การเตรียมพร้อมด้านทักษะ และความรู้สำหรับการทำงานให้กับผู้สูงอายุ และผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อให้ประเทศไทยพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดสังคมที่อยู่ร่วมกับความแตกต่างในช่วงวัยได้อย่างมีความสุข ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและสนใจทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและปรับปรุงทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุในอนาคต : จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุในอนาคต รวมทั้งเป็นการนำศักยภาพผู้สูงอายุมาสร้างประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศ และเป็นประโยชน์ต่อทั้งภาคเอกชนที่ขาดแคลนแรงงาน นอกจากนี้ทางภาครัฐได้รับประโยชน์จากการประหยัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจ่ายเงินสวัสดิการให้แก่ประชาชนผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป และยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้

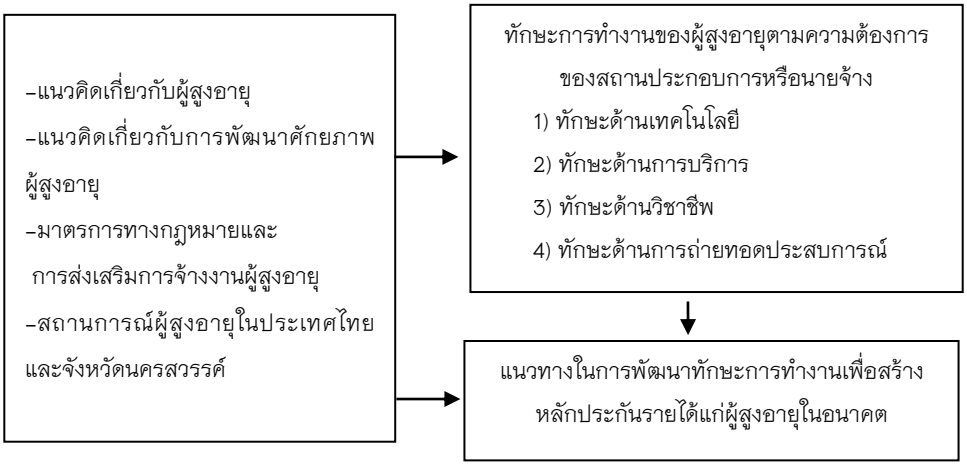
วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาทักษะการทำงานของผู้สูงอายุตามความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้างในจังหวัดนครสวรรค์

2.เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยทำการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะผู้สูงอายุ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุแล้ว ได้นำเอาแนวคิดต่าง ๆ ประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ (Muangsakun, 2015) แนวคิดการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (Network Potential Development and Promotion Group, Elderly Potential Promotion Division, 2021) เพื่อพัฒนาตนเองของแรงงานผู้สูงอายุให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งการทำงานในยุคปัจจุบัน การคุ้มครองการทำงานของผู้สูงอายุและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ (Department of Older Persons Affairs, Ministry of Social Development and Human Security, 2018) และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการทำงานที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้สูงอายุ (Sittilapakarn, 2023; Chachawan, Kwan-u, and Terat, 2021; Niratsai, 2018) โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ตัวแทน/ผู้แทนสถานประกอบการที่มีการจ้างผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย หัวหน้างานฝ่ายบุคคล, ผู้บริหารและนายจ้างสถานประกอบการ ของสถานประกอบการขนาดใหญ่ สถานประกอบการขนาดกลาง สถานประกอบการขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้น 30 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครสวรรค์, นักวิชาการแรงงานชำนาญการ แรงงานจังหวัดนครสวรรค์, นักวิชาการแรงงานชำนาญการ จัดหางานจังหวัดนครสวรรค์, หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 8 นครสวรรค์, ฝ่ายบุคคลสถานประกอบการที่มีการจ้างผู้สูงอายุเข้าทำงาน (โฮมโปร บิ๊กซี โลตัส แม็คโคร บ.ซีพีออล จำกัด (มหาชน) ฯลฯ) และนักวิชาการด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการและนักวิชาการแรงงาน จำนวน 20 คน สำหรับ เกณฑ์การคัดเลือก หน่วยงานหรือสถานประกอบการจะเป็นผู้ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นสถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุ มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี, หัวหน้างานฝ่ายบุคคล, นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่มีประสบการณ์ในหน้าที่ที่รับผิดชอบมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี, เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยสถานประกอบการและหน่วยงานต้นสังกัดจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก

2.เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีประเด็นคำถาม โดยผ่านการประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการ จากผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านนโยบาย และด้านการจ้างงาน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผลการประเมินคา Item–Objective Congruence (IOC) มีค่าระหว่าง 0.6 – 1.0

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือประสานขอความรวมมือสถานประกอบการที่มีการจ้างผู้สูงอายุทำงานเพื่อขอสัมภาษณ์ และหนังสือประสานขอความร่วมมือส่งบุคลากรเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

3.2 ลงพื้นที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้ประสานงานไว้แล้ว สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นจะมีการนัดหมายวันเวลาสถานที่ เพื่อผู้วิจัยจะได้เดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองยังที่ผู้ให้ข้อมูลกำหนด และดำเนินการสนทนากลุ่ม ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยเลือกวิธีใช้ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยบรรยายเป็นเนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความและการพิจารณาเนื้อหาโดยผู้วิจัย ไม่มีอคติหรือความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปพัวพันเทคนิคนี้จะทำให้เนื้อหาสาระเพื่อตอบคำถามปัญหาวิจัยได้เที่ยงตรงมากที่สุด (Babbie, 2001; Cooper & Schindler, 2001) จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation method) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทดสอบข้อมูลการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายกลุ่ม ได้แก่ ตำแหน่งผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน หัวหน้างานฝ่ายบุคคล, ผู้บริหารและนายจ้างสถานประกอบการ และขนาดของสถานประกอบการ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานที่และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาทักษะการทำงานของผู้สูงอายุตามความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้างในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าทักษะที่สถานประกอบการหรือนายจ้างต้องการมีดังนี้

1.1 ทักษะด้านเทคโนโลยี จากการค้นพบปรากฏว่าสถานประกอบการทุกแห่งในจังหวัดนครสวรรค์ยืนยันเป็นแนวทางเดียวกันว่าศักยภาพที่ผู้สูงอายุจำเป็นตองมีเป็นอันดับแรกเพราะทุกสถานประกอบการจะมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นผู้สูงอายุต้องปรับตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะการทำงานที่ตองอาศัยเทคโนโลยีจะขยายตัวและเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุตองมีความรูและทักษะในการทำงานร่วมกับเครื่องจักรหรือเทคโนโลยีให้ได้ นอกจากนี้ผู้สูงอายุกลุมที่ตองการทำงานอิสระ หากมีทักษะด้านเทคโนโลยีก็นาจะเป็นปัจจัยเอื้อสำคัญที่ทำใหมีศักยภาพในการแขงขันเพิ่มมากขึ้น แรงงานสูงอายุควรเริ่มทำความรู้จักและคุ้นเคยกับเทคโนโลยีให้มากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะจะปฏิเสธไม่ได้ว่าโลกทุกวันนี้มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีประจำวันและ

การทำงานมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างน้อยก็เริ่มทำความรู้จัก Smart Phone ฝึกใช้คอมพิวเตอร์ หรือใครที่ทำงานสายเทคโนโลยีมาอยู่แล้ว ก็เรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะการเรียนรู้เทคโนโลยีก็ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องอายุเช่นกัน

1.2 ทักษะด้านการบริการ เป็นอีกทักษะหนึ่งที่สถานประกอบการหรือนายจ้างจะใช้เป็นจุดแข็งในการทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการในสถานประกอบการอีกครั้ง และในปัจจุบันลักษณะของงานด้านการบริการมีการแข่งขันกันสูงมากที่ไหนให้การบริการที่ดีแก่ลูกค้าก็จะได้รับการยอมรับและเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่องทำให้ทุกสถานประกอบการจำเป็นต้องมีการแข่งขันด้านการบริการ จุดเดนที่สำคัญของการจ้างงานผู้สูงอายุ เนื่องจากทักษะนี้ไม่ถูกจำกัดด้วยอายุ แต่เนนในเรื่องทักษะสวนบุคคลที่ทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้หรือที่เรียกรวม ๆ วา Soft Skills โดยผู้สูงอายุได้รับการยอมรับเรื่องการบริหารจัดการอารมณ ความใจเย็น มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตยรับผิดชอบตอหนาที่ มีการสื่อสารที่ดี ต่างกับแรงงานที่มีอายุน้อยกว่าที่มีความว่องไวแต่ขาดความละเอียดรอบครอบ ใจร้อนไม่สามารถระงับอารมณ์ได้ทำให้บางครั้งมีการโต้เถียงกับลูกค้าโดยไม่จำเป็น ดังนั้นหากผู้สูงอายุมีการเตรียมความพรอมในทักษะต่าง ๆ เหลานี้ ก็ย่อมเป็นที่ตองการขององคกรที่มีพันธกิจในด้านการบริการ ไม่วาจะเป็นงานขาย งานบริการลูกคา งานด้านการประสานงานติดตอสื่อสาร พนักงานจัดวางสินค้า ตำแหน่งบริการลูกค้า ณ จุดบริการลูกค้า ฯลฯ

1.3 ทักษะด้านวิชาชีพ เป็นทักษะอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุยิ่งผู้สูงอายุมีประสบการณ์มีความเชี่ยวชาญในอาชีพนั้น ๆ ย่อมทำให้เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้างที่ต้องการจ้างมาทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เนื่องจากองค์ความรู้ต่าง ๆ จะต้องอาศัยความรู ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในอาชีพที่ผ่านมานั้น ๆ คอนขางสูง เป็นลักษณะของงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเมื่อพ้นจากงานเนื่องจากเกษียณอายุมาแล้วหน่วยงานเดิมหรือหน่วยงานใหม่ต้องการให้มาช่วยทำงานในด้านนั้น ๆ เชน งานด้านบัญชีและการเงิน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ยิ่งมีอายุมากขึ้นยิ่งมีความสามารถ ศักยภาพเป็นที่ยอมรับความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าปจจุบันผู้ที่เกษียณงานนี้ออกมารับงานคอนขางมาก โดยเฉพาะสถานประกอบการใหม่ ๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์

1.4 ทักษะด้านการถ่ายทอดประสบการณ์ สืบเนื่องจากเมื่อสถานประกอบการหรือนายจ้าง ทำการจ้างผู้สูงอายุที่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในงานที่ตนเองปฏิบัติจำเป็นต้องการให้ผู้สูงอายุมาถ่ายทอดประสบการณ์ เทคนิคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในสถานประกอบการนั้น ๆ หากปรากฏว่าผู้สูงอายุที่มากด้วยความรู้ความสามารถประสบการณ์แต่ไม่มีทักษะด้านการถ่ายทอดประสบการณ์องค์ความรู้ที่มีก็สูญเปล่าประโยชน์ การจ้างงานก็ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้มาพัฒนางานในด้านนั้น ๆ ทักษะนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ประสบการณ์ที่มีอยู่ในตนเองให้กับรุ่นต่อ ๆ ไปได้เรียนรู้และจดจำ

2.แนวทางในการพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุในอนาคต

2.1 การพัฒนาทักษะการทำงานสำหรับผู้สูงอายุ มีด้วยกัน 3 แนวทางดังต่อไปนี้

2.1.1 สถานประกอบการหรือนายจ้าง เป็นผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุเพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับและพร้อมที่จะทำงานต่อหลังจากเกษียณอายุ ลักษณะของการฝึกอบรมเหล่านี้จะเป็นการนำถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีการพัฒนามาถ่ายทอดให้เกิดความรู้ความชำนาญ

2.1.2 หน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาทักษะการทำงานให้กับผู้สูงอายุ โดยรูปแบบของการพัฒนาเป็นการร่วมมือกันในการจัดการฝึกอบรมอบรมพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้กับผู้สูงอายุเพื่อรองรับการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพภายหลังจากที่เกษียณจากการจ้างงาน โดยมีหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการจัดการอบรมตามที่สถานประกอบการหรือนายจ้างต้องการ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สมัครใจเข้ามารับการฝึกอบรมในโครงการต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจเพื่อให้เกิดทักษะความรู้ความชำนาญในด้านนั้น ๆ มากยิ่งขึ้นได้ฝึกฝนจนเกิดความรู้ความชำนาญ สามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพได้ ซึ่งหลักสูตรต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้นเมื่อผู้สูงอายุผ่านการฝึกอบรมแล้วจะได้รับการรับรองว่ามีทักษะเพียงพอในด้านนั้น ๆ เมื่อสถานประกอบการหรือนายจ้างเปิดรับสมัครตำแหน่งงานที่ตรงกับทักษะที่ฝึกอบรมมาก็จะได้รับการจ้างงานได้ในอนาคต

2.1.3 ผู้สูงอายุ เป็นคนที่พัฒนาทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเอง เนื่องจากในปัจจุบันการศึกษาเพิ่มเติมพัฒนาทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองนั้นสามารถทำได้ เนื่องจากปัจจุบันมีการเปิดหลักสูตรต่าง ๆ ในระบบออนไลน์ ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเข้าไปสมัครเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อเรียนจบแล้วมีใบประกาศนียบัตรรับรองให้ด้วย นอกจากนี้ในสื่อสังคมออนไลน์ก็มีช่องทางให้เรียนรู้เพิ่มเติมได้อีกมากมาย หากผู้สูงอายุต้องการศึกษาประเด็นใดเพิ่มเติมก็สามารถค้นหาและเข้าไปศึกษาเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

2.2 การสร้างหลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ

ที่ผ่านมาพบว่า ประเทศไทยมีการกำหนดแนวทางการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ผ่านมาเน้นสร้างหลักประกันรายได้ยามชราภาพผ่านการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ควบคู่กับการส่งเสริมสุขภาวะทางสุขภาพที่ดีผ่านการพัฒนาชุดความรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย ประกอบกับในปัจจุบันผู้สูงอายุที่พ้นจากการจ้างงานยังมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่าแนวทางการหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุ มีดังนี้

2.2.1 มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ

(1) ด้านภาษี เป็นการสนับสนุนสถานประกอบการด้านภาษี กรณีที่สถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สามารถนำค่าจ้างที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุมาลดหย่อนภาษีได้สองเท่าของรายจ่ายประเภทเงินเดือนและค่าจ้าง ซึ่งจะทำให้สถานประกอบการลดรายจ่ายสามารถจ้างแรงงานผู้สูงอายุได้

(2) ฐานข้อมูลตำแหน่งงานว่างสำหรับผู้สูงอายุ ภาครัฐต้องดำเนินการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการจ้างผู้สูงอายุ เพื่อที่จะใช้ในการวางแผนการทำงานในอนาคต เช่น ฐานข้อมูลสถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุ ข้อมูลแรงงานผู้สูงอายุในสาขาอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

(3) ปรับปรุงระบบสวัสดิการและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ภาครัฐจะต้องดำเนินการปรับปรุงระบบสวัสดิการและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีความสอดคล้องกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลรักษาพยาบาลและมีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ

(4) การขยายอายุเกษียณและขยายเวลาการจ้างงานผู้สูงอายุโดยรูปแบบสมัครใจ เพื่อให้ผู้ที่เกษียณอายุที่ต้องการทำงานต่อไปอีกระยะหนึ่งได้ทำงานต่อไป

(5) แนะนำอาชีพรองรับหลังเกษียณอายุ หน่วยงานภาครัฐ จัดแนะแนวอาชีพให้กับผู้ที่อยู่ในวัยก่อนเกษียณและวัยเกษียณอายุ เช่น จัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้และวิทยาการใหม่ที่ตรงกับความสนใจของผู้สูงอายุและสถานประกอบการ หรือต่อยอดจากภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ลูกหลานต่อไปได้

2.2.2 มาตรการสนับสนุนจากภาคเอกชน สถานประกอบการ

(1) กำหนดตำแหน่งงานที่มีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ได้พัฒนาตนเองมีคุณสมบัติตรงตามที่สถานประกอบการต้องการมีโอกาสทำงานในสถานประกอบการ

(2) กำหนดนโยบายจ้างแรงงานสูงอายุหลังเกษียณต่อไปอีกระยะหนึ่ง หรือขยายอายุการจ้างงานออกไปอีกในตำแหน่งเดิมที่ปฏิบัติอยู่แล้ว อย่างน้อย 3 ปี

(3) สนับสนุนผู้สูงอายุ ให้อยู่ในวงจรของการผลิตสินค้าและบริการ เช่น เปิดรับการผลิตสินค้าหรือบริการจากกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุแล้วนำไปจำหน่าย หรือสนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์ของสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มมูลค่าในสินค้าและบริการนั้น

2.2.3 มาตรการสนับสนุนจากผู้สูงอายุ

(1) เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเกษียณอายุ มีการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้สามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่

(2) เตรียมความพร้อมให้มีความมั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเองเชื่อมั่นว่ายังสามารถทำงานได้หลังเกษียณอายุ ไม่ปล่อยตัวและเป็นภาระให้กับบุคคลในครอบครัวหรือลูกหลาน

(3) เปิดใจและเข้าร่วมพัฒนาคนเองให้มีความพร้อมในด้านทักษะต่าง ๆ ที่สถานประกอบการต้องการเพื่อรองรับการจ้างงานในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการอภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

1. จากผลการศึกษาทักษะการทำงานของผู้สูงอายุตามความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้างในจังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่า สถานประกอบการและนายจ้างที่ให้ข้อมูลต่างให้ความคิดเห็นในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวทางด้วยกัน (1) เป็นการจ้างแรงงานผู้สูงอายุต่อจากการเกษียณแต่เป็นการจ้างแบบชั่วคราวสัญญาในระยะสั้น (2) เป็นการจ้างแรงงานผู้สูงอายุที่เกษียณการทำงานจากที่อื่นมาทำงานใหม่ในตำแหน่งที่เหมาะสมและมีความเชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ ส่วนสัญญาการจ้างงานก็เป็นการจ้างแบบปีต่อปีจะมีการประเมินผลงานก่อนการต่อสัญญาจ้างทุกครั้ง ซึ่งทั้ง 2 ประเภทนั้นจะพบว่าสถานประกอบการหรือนายจ้างให้ความสำคัญกับการความรู้ความสามารถที่มีของผู้สูงอายุ ยกเว้นการจ้างงานประเภทบริการ การจัดวางสินค้า พนักงานแนะนำสิ้นค้า จะไม่ได้พิจารณาจากความรู้ความสามารถแต่พิจารณาจากคุณลักษณะของการมีใจบริการและมีสภาพร่างกายแข็งแรงไม่เป็นอุปสรรคในการทำงาน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่าสถานประกอบการที่มีการจ้างงานในจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่จะมีการกำหนดนโยบายในการจ้างผู้ที่เกษียณอายุให้ทำงานต่อในตำแหน่งที่ตนเองเคยทำมาก่อนอยู่แล้วเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยังต้องการทำงานต่อไปอีกสักระยะหนึ่งและยังไม่รู้ว่าจะไปทำงานอะไรต่อจากนี้เพราะที่บ้านไม่มีใครคอยดูแล ลูกหลานต่างก็ไปทำงานต่างจังหวัดกันหมดกลัวเหงาและไม่มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ จึงเป็นที่มาของการจ้างหรือต่ออายุการจ้างออกไปอีก 2-3 ปี แต่บางสถานประกอบการที่ประกอบการด้านการให้บริการจะมีการประกาศรับสมัครผ่านจัดหางานจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่เน้นการให้บริการหรือพนักงานขายสิ้นค้า ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ (Elderly Potential Promotion Division, 2021) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ทิศทางตลาดแรงงานผู้สูงวัยและแนวทางการเตรียมตัว พัฒนาตนเองสำหรับผู้สูงอายุพบทักษะที่กำลังเป็นเทรนดนาจับตาซึ่งองคกรตลอดจนฝ่ายทรัพยากรบุคคลมองหาศักยภาพในตลาดแรงงานผู้สูงอายุและมีโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานสูง มีดังตอไปนี้ (1) ศักยภาพด้านเทคโนโลยีงานเทคโนโลยีที่จะจ้างผู้สูงอายุนี้มักจะเกี่ยวเนื่องกับการคอยดูแลระบบมากกวาที่จะคิดค้นประดิษฐ์อีกอย่างงานลักษณะนี้สามารถจ้างผู้สูงอายุได้ในอัตราที่ถูกกวาวัยแรงงาน (2) ศักยภาพการเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ถ่ายทอดองคความรูองคความรูที่มีอยู่ในตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่างและถ่ายทอดองคความรูใหกับผู้อื่น บางองคกรอาจจ้างไปเป็นวิทยากร หรือ บางทีผู้สูงอายุอาจจะสร้างคอร์สถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเอง และ (3) ศักยภาพด้านงานบริการลูกค้าผู้สูงอายุมีความใจเย็นมีประสบการณ์หลายด้าน มีทักษะในการสื่อสารที่ดีตลอดจนมีจิตใจเอื้ออารียอยากช่วยผู้อื่นด้วยอีกทั้งหลายองคกรยังใชขอดีตรงจุดนี้สร้างเสนหใหกับบริการของตน สร้างภาพลักษณที่ดีตลอดจนสร้างความรับผิดชอบ ต่อสังคม (CSR) ใหกับองคกร

2.แนวทางในการพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาและปรับปรุงทักษะการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุใน

อนาคต นั้นจะมีแนวทาง (1) สถานประกอบการหรือนายจ้าง เป็นผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรม (2) หน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา จัดโครงการอบรมให้กับผู้สูงอายุในทักษะที่จำเป็น และ (3) ผู้สูงอายุ ศึกษาเพิ่มเติมพัฒนาทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเอง เนื่องจากการจ้างงานมีทั้งแบบที่จ้างต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงาน ซึ่งการพัฒนาทักษะต่าง ๆ นั้นผู้สูงอายุสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้จากทั้งหน่วยงานภาครัฐจัดการอบรม สถานประกอบการส่งไปพัฒนาความรู้ในขณะทำงานอยู่ และนอกจากนี้ในปัจจุบันการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในประเด็นที่ตนเองสนใจนั้นสามารถทำได้ด้วยตนเองจากสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการเผยแพร่ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะในปัจจุบันการแสวงหาความรู้หรือการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ นั้นมีแหล่งเรียนรู้ได้หลากหลายวิธี แต่เพื่อให้การพัฒนาทักษะที่เป็นการเฉพาะเจาะจงที่สถานประกอบการต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุเพื่อที่จะได้นำเอาทักษะเหล่านั้นไปทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดการพัฒนาจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนมีรูปแบบกระบวนการการพัฒนามีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาทักษะนั้น ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือความต้องการของสถานประกอบการเพื่อเป็นการรับรองว่าเมื่อผ่านการฝึกอบรมจากสถาบันนี้แล้วผู้สูงอายุจะได้รับการจ้างงานอย่างแน่นอน สอดคล้องกับการศึกษาของ มนทกานต ฉิมมามี และ ชลธิชา อัศวนิรันดร (Chimmami and Aswanirandorn, 2021) ทำการศึกษาเรื่อง ขอเสนอเชิงวิชาการ การพัฒนาทักษะการทำงาน (Re-Skill and Uย-Skill) เพื่อสร้างหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุ ที่พบว่าเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ประเทศไทยควรเร่งให้เกิดการขับเคลื่อน งานด้านการพัฒนาและยกระดับทักษะแรงงานสูงอายุในฐานะอีกกลุ่มกำลังแรงงานที่สำคัญของประเทศโดย จัดทำ “แผนระดับชาติด้านการพัฒนาและยกระดับทักษะแรงงานสูงอายุ” โดยแผนดังกล่าวจะกำหนดให้ การพัฒนาทักษะการทำงานให้กับผู้สูงอายุต้องดำเนินไปควบคู่กับการส่งเสริมการจ้างงานด้วยทั้งในรูปแบบการจ้างงานต่อเนื่อง การจ้างงานใหม่ การประกอบอาชีพอิสระ (ทั้งแบบเต็มเวลาและบางเวลา) และการสร้างผู้ประกอบการสูงอายุ โดยที่กระทรวงและหน่วยงานภายใต้กระทรวงที่ดำเนินงานภายใต้แผนบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ในด้านส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ ในขณะเดียวกันก็ควรบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานอิสระด้านการกำหนดสมรรถนะการทำงานและสภาวิชาชีพต่าง ๆ รวมถึงควรมีภาคเอกชนเข้าร่วมด้วยในฐานะเป็นผู้ที่กำหนดทิศทางการพัฒนาทักษะของประเทศ และสามารถเชื่อมโยงความต้องการของนายจ้างกับลูกจ้าง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครสวรรค์ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาทักษะการทำงานให้กับผู้สูงอายุ หรือผู้ที่ใกล้เกษียณราชการที่สนใจพัฒนาตนเองเพื่อรองรับการจ้างงานในอนาคต

2.สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครสวรรค์ นำทักษะที่สถานประกอบการและนายจ้างต้องการไปใช้ในการกำหนดตำแหน่งงานและกำหนดแนวทางในการพัฒนาทักษะให้กับผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานหลังเกษียณมีคุณสมบัติตรงตามที่สถานประกอบการต้องการ

3.แรงงานจังหวัดนครสวรรค์ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครสวรรค์ สถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ควรร่วมมือกันกำหนดหลักสูตรสำหรับพัฒนาทักษะที่สถานประกอบการต้องการให้กับผู้สูงอายุเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการจ้างงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุว่ามีความต้องการทำงานหลังเกษียณ และต้องการทำงานในตำแหน่งงานใดบ้าง เพื่อนำไปกำหนดแนวทางการส่งเสริมให้ตรงกับความต้องการทั้งผู้สูงอายุและสถานประกอบการ

2.ศึกษาโครงสร้างของผู้สูงอายุในอนาคตในจังหวัดนครสวรรค์เพื่อวางแผนการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมทักษะที่จำเป็นให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพสำหรับสถานประกอบการในอนาคต

references

Babbie, E. (2001). *The practice of social research*. (9th ed). Belmont: Wadsworth. *by Samrong Hospital and Central Plaza Public Company Limited*. Bangkok: Health

Chachawan, S., Kwan-u, A. and Terat, S. (2021). *Work patterns, employment, welfare, and social security of elderly workers*. Bangkok: Thammasat University.

Chimmami, M. and Aswanirandorn, C. (2021). *Academic proposals for developing work skills (RE-SKILL and UP-SKILL) to create income guarantees for the elderly*. Thai Elderly Research and Development Institute Foundation (TGRI) Companies.

Cooper, D. R. & Schindler, P. S. (2001). *Business research methods*. New York: McGrew-Hill

Department of Older Persons Affairs, Ministry of Social Development and Human Security. (2018). *Measures to Drive the National Agenda on the Aging Society 6 Sustainable 4 Change*. Bangkok: Samlada Printing House.

Department of Older Persons Affairs. (2022). *Situation of Thai Elderly Persons 2022*. Bangkok: Amarin Corporation Public Company Limited. Development and Human Security, Nakhon Sawan Province.

Elderly Potential Promotion Division. (2021). *Elderly Labor Market Direction and Guidelines for Self-Development Preparation for the Elderly*. Bangkok

Muangsakun, W. (2015). Development of Potential of Elderly People Living Alone with the Concept of Prueang Phalang. *Journal of Social Research*, *38*(2), 93-112.

Nakhon Sawan Provincial Statistical Office. (2023). *Leaving no one behind in the world of the aging.*

National Statistical Office. (2020). *Survey of Informal Labor 2020*. Bangkok: National Statistical.

Network Potential Development and Promotion Group, Elderly Potential Promotion Division. (2021). *The current aging society and the economy in Thailand*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security.

Network Potential Enhancement and Kasikorn Research Center. (2021). *The complete aging society...are Thai people ready*?. Available on https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/ Pages/Aging-society-FB-30-04-21.aspx.

Niratsai, N. (2018). Thai Elderly in the 21st Century. *Journal of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University*, *1*(1), 107-115.

Office of Social Development and Human Security, Nakhon Sawan Province. (2022). *Report on the*

Office of the Health Promotion Fund. (2018). *Expanding employment for retirees: a model learning* Office, Ministry of Digital Economy and Society.

Paitoonpong, S. (2020). Will hourly wages help employees?. Available on https://tdri.or.th/2020/08/wages-and-salaries-per-hour-worked/
Promotion Fund Office.

Sittilapakarn, R. (2023). *Essential Work Skills in the 21st Century*. [Master of Management Program]. College of Management. Mahidol University.
social situation of Nakhon Sawan Province 2022. Nakhon Sawan: Office of Social
society. Nakhon Sawan: Nakhon Sawan Provincial Statistical Office.

Sriphakdee, C. (2022). *Driving the measures to support the aging society of Thai people and the longevity of Thailand towards quality implementation*. Available on https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1658208320-1649_0.pdf.

Thai Elderly Research and Development Institute Foundation. (2021). *Situation of the Thai elderly 2020*. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research. Mahidol University.

Wutthiwatchaikaew, T. (2016). Study of the employment of elderly workers in the private sector. Complete project report. Funded by the Elderly Research and Development Institute Foundation (ERDI).

การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ*

THE DEVELOPMENT OF PHLENGRUA LAEM PHO FOLK SONG ACTIVITY PLAN TOWARDS CREATING PHLENGRUA SINGING ACTIVITIES FOR THE ELDERLY*

คู่บุญ เปรมศรี**
วิชญ์ บุญรอด***

(วันที่รับบทความ: 3 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 26 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของเพลงเรือแหลมโพธิ์สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ 2) พัฒนาและทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์สำหรับผู้สูงอายุ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้สะดวก จำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) เพลงเรือแหลมโพธิ์มีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ เหมาะสมต่อการนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 2) แผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นประเมินผล โดยมีการจัดกิจกรรมแบ่งเป็น 3 ช่วง ใช้เวลารวม 3 ชั่วโมง 3) ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก โดยระบุว่ากิจกรรมช่วยส่งเสริมความสามัคคี การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความกล้าแสดงออก พร้อมทั้งเสนอแนะให้ขยายกิจกรรมสู่ชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุคนอื่นได้มีโอกาสเข้าร่วม

คำสำคัญ: เพลงเรือแหลมโพธิ์, กิจกรรมขับร้อง, ผู้สูงอายุ

---

* บทความวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ, หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** นิสิตปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, Email; kruboonp65@nu.ac.th

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, Email; vichb@nu.ac.th

THE DEVELOPMENT OF PHLENGRUA LAEM PHO FOLK SONG ACTIVITY PLAN TOWARDS CREATING PHLENGRUA SINGING ACTIVITIES FOR THE ELDERLY*

KRUBOON PREMSRI **

VICH BOONROD ***

(*Received: July 7, 2024; Revised: December 25, 2024; Accepted: December 26, 2024)*

ABSTRACT

This research aimed to study the characteristics of Laem Pho folk boat songs for developing singing activities for the elderly, develop and implement an activity plan for Laem Pho folk boat song singing, and examine the satisfaction of elderly participants towards the folk boat song activities. The sample of this research and development consisted of 12 elderly participants aged 60 years and above from Phichit Province, selected through purposive sampling based on their physical mobility capabilities. The research instruments included a folk boat song activity plan and a semi-structured interview form for satisfaction assessment. The data were analyzed using content analysis. The findings revealed that Laem Pho folk boat songs possessed unique characteristics reflecting riverside community lifestyles, beliefs, and culture, making them suitable for adaptation into elderly activities. Consequently, the developed activity plan consisted of three main phases: preparation, implementation, and evaluation, with activities divided into three sessions over a three-hour period. It was found that the elderly participants expressed high satisfaction with the activities, reporting that they promoted unity, social interaction, and self-expression. They also suggested expanding the activities to allow more elderly community members to participate.

Keywords: Laem Pho Folk Songs, singing activity, elderly

* This research article is part of a study on the development of traditional phlengrua singing activities for the elderly.

** Master's student in the Master of Music program, Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University, Email; kruboonp65@nu.ac.th

*** Assistant Professor, Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University, Email; vichb@nu.ac.th

บทนำ

การนำเพลงเรือพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความสุขและความสนุกสนานในชีวิตประจำวันของพวกเขา เพลงเรือเป็นรูปแบบการร้องเพลงที่มีความโดดเด่นในการตอบโต้ด้วยบทกลอน ซึ่งช่วยกระตุ้นสมองและความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การร่วมร้องเพลงในกลุ่มยังช่วยสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเชื่อมโยงผู้สูงอายุเข้ากับเพื่อนในชุมชน ผ่านการสื่อสารและการแสดงออกทางดนตรีที่เรียบง่ายแต่น่าประทับใจ กิจกรรมดังกล่าวช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยว สร้างความมั่นใจ และส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจในผู้สูงอายุ พร้อมทั้งยังคงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชุมชน ทั้งนี้ ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรที่สำคัญ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงและอายุขัยเฉลี่ยที่สูงขึ้น ทำให้สัดส่วนของผู้สูงอายุในประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ต้องมีการพัฒนานโยบายและการจัดการเพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้สูงอายุถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยและความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ลดลง นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางจิตใจที่เกิดจากความรู้สึกโดดเดี่ยว การถูกทอดทิ้ง และภาวะซึมเศร้า (Jangmho, T., 2021) การสร้างกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะ ดนตรีเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุ การใช้ดนตรีในการดูแลผู้สูงอายุมีการวิจัยและยืนยันถึงประโยชน์มากมาย เช่น การลดความเครียด การสร้างความสุข และการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม (Boonrod, V., 2022; Pantasri, Y., 2021) ดนตรีพื้นบ้านเป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสังคม การนำดนตรีพื้นบ้านมาใช้ในกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุไม่เพียงแต่เป็นการรักษาวัฒนธรรมไทย แต่ยังเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นใหม่และผู้สูงอายุ

การละเล่นเพลงเรือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีลักษณะเป็นเพลงปฏิพากย์ตอบโต้ชนิดเดียว ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการร้องเล่นกลางลำน้ำ โดยมีพ่อเพลงและแม่เพลงซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าการละเล่นเพลงเรือสามารถพบได้ในจังหวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ แต่ละจังหวัดจะมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ บทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรม จึงมีการสนับสนุนให้นักวิชาการศึกษาวิจัย พัฒนา และต่อยอดในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมทางภูมิปัญญา โดยเน้นการศึกษา ค้นคว้า และส่งเสริมให้เกิดความรัก ความห่วงใย และความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรมของตนเอง โดยทำให้นักวิชาการได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาประเพณีศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนให้เยาวชนรุ่นใหม่รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่สนใจได้มีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้มีการรักษาศิลปวัฒนธรรมเดิมและพยายามฟื้นฟูวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ โดยการนำปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมเป็นการสร้างความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของตนเอง และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ทำลายศิลปวัฒนธรรมเดิมและพยายามฟื้นฟูวัฒนธรรม

ขึ้นมาใหม่ก็เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่อีกด้วย ดังที่กล่าวไว้ในงานวิจัยของ วิช บุญรอด และศิวดล มารัตน์ (Boonrod, V., & Matarat, S., 2022) ในพื้นที่ของจังหวัดพิจิตร การละเล่นเพลงเรือมักขับร้องในประเพณีการแข่งขันเรือยาว การละเล่นนี้แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยชนบทที่อาศัยอยู่ใกล้แม่น้ำ ซึ่งในช่วงเดือน 11 และเดือน 12 จะเป็นช่วงที่ชาวบ้านว่างจากการทำไร่ทำนา และเป็นโอกาสที่จะได้เห็นการแข่งขันเรือยาวกันอย่างสนุกสนาน ได้เห็นความสามัคคีกันของเหล่าผู้แข่งขัน โดยการแข่งเรือก็มักจะมีการละเล่นเพลงต่าง ๆ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการละเล่นเพลงเรือ เป็นการโต้ตอบกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงหลังจากการแข่งเรือเสร็จ เพื่อแสดงความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนและความสามารถทั้งชายและหญิง ผู้รับชมที่อยู่บนตลิ่งและผู้พายเรือต่างสนุกสนานอย่างทั่วหน้า การสนับสนุนและสร้างกิจกรรมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและอนุรักษ์เพลงเรือนี้ จึงเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และชุมชน เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมนี้คงอยู่และสืบทอดต่อไปในอนาคต

เพลงเรือแหลมโพธิ์ เป็นหนึ่งในเพลงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยมีการร้องเล่นกลางลำน้ำและการโต้ตอบระหว่างพ่อเพลงและแม่เพลง การละเล่นเพลงเรือนี้มีบทบาทสำคัญในประเพณีการแข่งขันเรือยาวในจังหวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและความสามัคคีของชุมชน (Tipsrinimi, N., et al, 2015) การนำแนวคิดของเพลงเรือแหลมโพธิ์มาพัฒนากิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุมีความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาวะทางกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ผ่านการใช้ดนตรีที่มีความหมายและคุ้นเคยสำหรับพวกเขา ซึ่งเพลงเรือพื้นบ้านเคยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชนกำลังสูญหาย เนื่องจากเยาวชนและคนรุ่นใหม่ขาดความสนใจในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมนี้ ขณะที่ผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้รักษาภูมิปัญญานี้ไว้ กลับไม่มีพื้นที่หรือกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูและถ่ายทอดคุณค่าของเพลงเรืออย่างเป็นระบบ งานวิจัยที่ผ่านมาไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการนำเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และยังขาดการศึกษาถึงผลกระทบของกิจกรรมดังกล่าวต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงสุขภาวะทั้งด้านกายและใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะพัฒนากิจกรรมที่ตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งศึกษาความพึงพอใจและผลกระทบจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ยั่งยืนและรักษามรดกวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

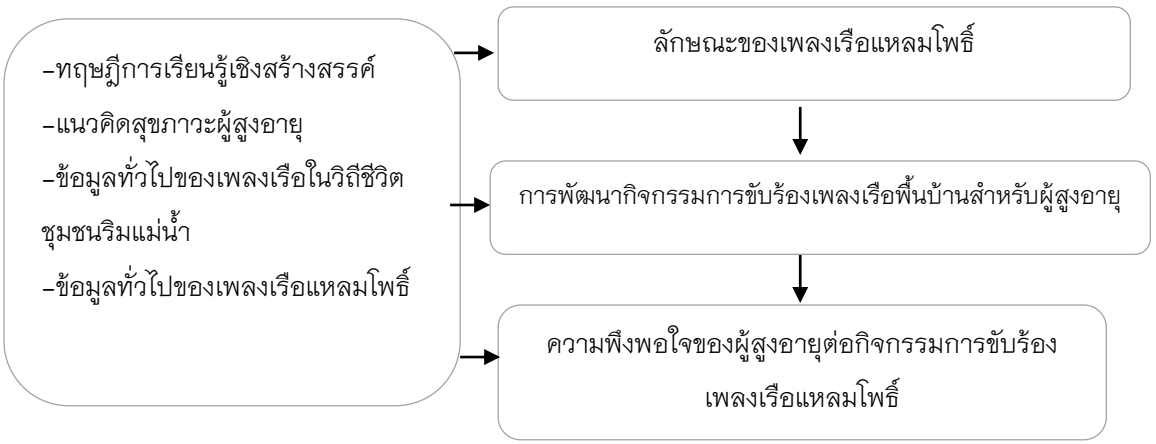
จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะของเพลงเรือแหลมโพธิ์เพื่อสู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงการศึกษาความพึงพอใจหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น ผลของการศึกษานี้จะได้กิจกรรมที่สามารถเป็นทางเลือกในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุได้ โดยการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านที่ประยุกต์จากเพลงเรือแหลมโพธิ์จะตอบสนองต่อความต้องการและความสามารถของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ และการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อกิจกรรมดังกล่าวจะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนากิจกรรมที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของเพลงเรือแหลมโพธิ์ สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ
2. การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของอาสาสมัครหลังการได้เข้าร่วมกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยนำทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning Theory) (Roeksamut, P., 2019) แนวคิดสุขภาวะผู้สูงอายุ (Elderly Well-being) (Pantasri, Y., Keanamponpan, P., & Vatanasapt, P., 2023) มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดของวิธีดำเนินการศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาลักษณะของเพลงเรือแหลมโพธิ์ สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อยู่ในในเขตพื้นที่จังหวัดพิจิตร ที่มีช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป และยังสามารถตอบสนองเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างสะดวก ทั้งหมด 12 คน แบ่งเป็นชาย 6 คน หญิง 6 คน โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งได้เป็น

กลุ่มที่ใช้กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ ดังนี้ 1) ต้องเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร 2)มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป 3) ต้องสามารถเคลื่อนไหวร่างกายและตอบสนองได้ดี เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สอบถามความพึงพอใจของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนาและทดลองใช้แผนกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยใช้ลักษณะเฉพาะของเพลงเรือแหลมโพธิ์เป็นแนวทางหลัก กระบวนการพัฒนาแผนกิจกรรมประกอบด้วยการออกแบบกิจกรรมใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการ ดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล พร้อมทั้งการปรับเนื้อร้องและเตรียมสื่อที่เหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือสำหรับผู้สูงอายุ การทดลองใช้แผนกิจกรรมจัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพิจิตร โดยมีผู้สูงอายุจำนวน 12 คนเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจกับอาสาสมัครหลังการได้เข้าร่วมกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับกระบวนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน จัดทำแผนกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน สำหรับผู้สูงอายุแผนกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน และการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ถามตอบ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาถึงลักษณะของเพลงเรือแหลมโพธิ์ สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน พบว่ากิจกรรมดังกล่าวมีการออกแบบให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล การเตรียมการเน้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อร้องและทำนองของเพลงเรือแหลมโพธิ์ พร้อมจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ เช่น เนื้อเพลง ไมโครโฟน และเครื่องเสียง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ในขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ผ่านการฝึกทำนอง การขับร้องเป็นกลุ่ม และการโต้ตอบบทเพลงระหว่างกลุ่ม โดยกิจกรรมนี้เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และสร้างความสนุกสนานให้กับผู้เข้าร่วม ผลการสัมภาษณ์พบว่ากิจกรรมช่วยส่งเสริมความสามัคคี การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม และสร้างความมั่นใจในการแสดงออกของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมยังระบุว่ากิจกรรมดังกล่าวช่วยลดความเหงาและส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะให้ขยายกิจกรรมไปยังกลุ่มผู้สูงอายุอื่นในชุมชนเพื่อสร้างโอกาสให้ผู้อื่นได้เข้าร่วมและสัมผัสคุณค่าของเพลงเรือพื้นบ้าน โดยการศึกษาถึงลักษณะของเพลงเรือแหลมโพธิ์มีความสำคัญในการรักษาและต่อยอดภูมิปัญญานี้ให้คงอยู่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารประวัติศาสตร์และการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเป็นขั้นตอนแรกในการทำความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับเพลงเรือนี้ การวิเคราะห์โครงสร้างและเนื้อหาในเพลงช่วยให้เห็นถึงความซับซ้อนและความหมายที่ลึกซึ้ง

ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ การทดลองและปรับใช้เพลงเรือในกิจกรรมดนตรีไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุ แต่ยังเป็นการเชื่อมโยงความรู้และคุณค่าทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่ สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง การเรียนรู้เพลงเรือแหลมโพธิ์ไม่เพียงแค่การรู้จักดนตรีและเนื้อเพลงเท่านั้น แต่ยังมีสาระสำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และชีวิตท้องถิ่นที่ผสานกันในเพลงนี้อย่างลึกซึ้ง เพลงเรือแหลมโพธิ์ถือว่าเป็นทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงการใช้ชีวิตและประสบการณ์ของชุมชนในอดีต สามารถแสดงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นและพิธีกรรมชักพระทางน้ำ สะท้อนถึงการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมทางน้ำ การทำงาน และรูปแบบการใช้ชีวิตของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมเช่นนี้จึงเป็นกลไกในการสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ในชุมชน รวมถึงช่วยส่งเสริมความทรงจำและสร้างความผ่อนคลายให้ผู้สูงอายุในขณะที่ร้องเพลงและเข้าร่วมกิจกรรม เพลงเรือแหลมโพธิ์มีบทบาทในการสะท้อนชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมหลายด้าน อาทิ ประเพณี การเมืองและการปกครอง เศรษฐกิจและการเงิน ศาสนา ภาษาถิ่น อนามัย ความเชื่อ ค่านิยมทางสังคม จริยธรรมนันทนาการและการกีฬา ศิลปกรรม และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาและเรียนรู้ครั้งนี้ เน้นที่ด้านประเพณีเป็นหลัก เนื่องจากประเพณีเป็นแก่นสำคัญที่เชื่อมโยงผู้สูงอายุเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านที่พัฒนาจากเพลงเรือแหลมโพธิ์จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพจิตและกายของผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างความภูมิใจและการสืบทอดวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชุมชน การศึกษาเพลงเรือแหลมโพธิ์ไม่เพียงแต่เป็นการศึกษาดนตรีและเนื้อเพลงเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดประตูสู่สาระสำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และชีวิตท้องถิ่นที่ผสานกันอย่างลึกซึ้ง เพลงเรือแหลมโพธิ์เป็นทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงการใช้ชีวิตและประสบการณ์ของชุมชนในอดีต เนื้อเพลงมักแสดงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นและพิธีกรรมชักพระทางน้ำ ซึ่งสะท้อนถึงการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมทางน้ำ การทำงาน และรูปแบบการใช้ชีวิตของชุมชน

2. ผลการพัฒนาและทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ผลการพัฒนาและทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ พบว่ากิจกรรมดังกล่าวได้รับการออกแบบและดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ในขั้นตอนการเตรียมการ มีการจัดเตรียมเนื้อร้องเพลงเรือที่ปรับให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งอุปกรณ์สนับสนุน เช่น เครื่องเสียง ไมโครโฟน และพื้นที่จัดกิจกรรม ส่วนในขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ผู้สูงอายุได้ฝึกขับร้องเพลงเรือในกลุ่มย่อย ซึ่งประกอบด้วยการฝึกทำนองหลัก การร้องรับลูกคู่ และการแสดงขับร้องเป็นกลุ่ม กิจกรรมถูกออกแบบให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในบรรยากาศที่เป็นกันเองและสนุกสนาน ขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินผล ซึ่งผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับสูงต่อกิจกรรม โดยระบุว่ากิจกรรมช่วยส่งเสริมความสามัคคี การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม และลดความเหงา พร้อมทั้งเสนอแนะให้ขยายกิจกรรมไปยังชุมชนอื่นเพื่อเพิ่มโอกาส

ให้ผู้สูงอายุรายอื่นได้มีส่วนร่วม ทั้งนี้ แผนกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นถือว่ามีศักยภาพในการนำไปต่อยอดเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระดับชุมชน

สำหรับ กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ที่ได้ทำการพัฒนาขึ้น ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดแผนการจัดกิจกรรมสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	รายละเอียด
1. ขั้นเตรียมการ	1. สถานที่: ห้องโถงจัดกิจกรรม ณ โรงแรมมีพรสวรรค์ แกรนด์ โฮเทลแอนด์ รีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร 2. อุปกรณ์: เครื่องเสียง, ไมโครโฟน, เนื้อเพลง, เก้าอี้สำหรับนั่งทำกิจกรรม 3. ผู้ดูแล: บุคลากรด้านดูแลสุขภาพ อสม. คอยดูแลและสนับสนุนให้กับกลุ่มอาสาสมัคร
2. เข้าสู่กิจกรรม (จัดระหว่างช่วงเวลา 09:00 น.–12:00 น.)	1. กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วม 2. แนะนำกิจกรรมและวัตถุประสงค์ 3. ชวนผู้สูงอายุทำการอุ่นเครื่อง (เช่น ยืดเส้นยืดสายเบา ๆ) **ช่วงที่ 1** 4. แจกเนื้อร้องที่พัฒนาขึ้น 5. สาธิตการร้องเพลงเรือพื้นบ้าน 6. ใช้เพลงเรือพื้นบ้านที่ได้พัฒนาขึ้นมาให้ผู้สูงอายุได้ฟังคุ้นชินเกิดอารมณ์ร่วม 7. ฝึกการร้องเพลงเรือพื้นบ้าน – เริ่มร้องเพลงพร้อมกัน โดยมีผู้นำร้องสาธิตเพลงเรือใช้ไมโครโฟนและเครื่องเสียงช่วย – เชิญผู้สูงอายุแยกจับกลุ่ม 3 คน จำนวน 4 กลุ่ม ให้ผู้สูงอายุเตรียมแสดงการร้องเป็นกลุ่ม – การร้องทำนองหลัก และร้องรับลูกคู่ – โดย 2 กลุ่มแรก ฝึกร้องทำนองหลัก และอีก 2 กลุ่ม ฝึกร้องรับลูกคู่ พักรับประทานอาหารว่าง (30 นาที)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	รายละเอียด
	– หยุดพักกิจกรรมให้อาสาสมัครได้ผ่อนคลาย ได้ยืดเส้นยืดสาย – พักรับประทานอาหารว่าง **ช่วงที่ 2** 8. ฝึกการร้องเพลงเรือพื้นบ้าน – เมื่อทั้ง 4 กลุ่มร้องคล่องแคล่วแล้ว ให้ 2 กลุ่มแรกฝึกร้องกับลูกคู่ และอีก 2 กลุ่มฝึกร้องทำนองหลัก – โดยมีผู้ช่วยคอยดูแลและคอยสอนให้กับผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด – ให้ทั้ง 4 กลุ่มได้แสดงการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านที่ได้ฝึกมา ทั้งทำนองหลักและการรับร้องลูกคู่ **ช่วงที่ 3** 9. การสรุปและปิดกิจกรรม – สรุปกิจกรรมและเปิดโอกาสให้อาสาสมัครได้แสดงความคิดเห็น – ประกาศกิจกรรมครั้งต่อไป – กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมกิจกรรม
3. ขั้นประเมินผล	10. เชิญอาสาสมัครทุกท่านให้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากอาสาสมัคร และนำมาปรับปรุงแผนกิจกรรมตามข้อเสนอแนะ

จากตารางที่ 1 ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาเนื้อร้องโดยอ้างอิงจากเนื้อหามาจากแนวคิดเพลงเรือแหลมโพธิ์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของคนในสมัยก่อนที่ใช้การเดินทางทางน้ำเป็นหลัก โดยมีเนื้อเพลง ดังนี้

เพลง ความเชื่อ

. . เอ่อ เออ เอิ้ง เอย ฮ้า ไฮ้ เชี้ยบ เชี้ยบ
หน่อยนอยน้อยนอย น้อยนอยนอยนอย
หน่อยนอยน้อยนอย น้อยนอยนอยนอย ฮ้า ไฮ้ เชี้ยบ เชี้ยบ
เมื่อถึงเดือนน้ำนอง เดือนนี้มาถึงแล้ว พายเรือพระมาเป็นแถว...ชุมนุมใหญ่
ศรัทธาพระพุทธ ทำพวงมาลัยมา พายเรือออกพรรษา...เร่งถวาย
นำพระมาสมโภช ร้องตะโกนโฆษณา ยกมือขึ้นวันทา...กันว่องไว
ได้มาชมงานศิลป์ ต่างถิ่นต่างเชื้อ ช่างงดงามสวยเหลือ..เห็นชอบใจ
ดูเพริดพริ้งสุดไสว ทั้งนมใหญ่นมเล็ก รูปทรงองค์เอก...ต่างกันไป
ดูช่างพริ้งเพิด พระบกอยู่บนเรือ สวยสดงามเหลือเชื่อ...หน้าเลื่อมใส
(ลง) ผมว่ามาก็นาน กลัวรำคาญกันเสียก่อน
ประเพณีเก่าเชิงกลอน ของเรานั้นเอย
(ลูกคู่รับ) เอ๋ย เอย นั้นเอย
ผมว่ามาก็นาน กลัวรำคาญกันเสียก่อน
ผมว่ามาก็นาน กลัวรำคาญกันเสียก่อน
ประเพณีเก่าเชิงกลอน ของเรานั้นเอย ฮ้า ไฮ้ เชี้ยบ เชี้ยบ . .

จากเนื้อเพลงข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงถึงแนวคิดของความเชื่อในพระพุทธศาสนาและการใช้การเดินทางทางน้ำเป็นหลักของคนในสมัยก่อนอย่างชัดเจน การเริ่มต้นด้วยเสียงดนตรีพื้นบ้าน *“เอ่อ เออ เอิ้ง เอย ฮ้า ไฮ้ เชี้ยบ เชี้ยบ...”* มีลักษณะเป็นการร้องแบบพื้นบ้านที่ทำให้รู้สึกถึงบรรยากาศของการเดินเรือและการใช้ชีวิตในสมัยก่อน ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่เนื้อหาของเพลงที่เกี่ยวกับประเพณีและศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการกล่าวถึงการเดินเรือในเดือนน้ำนอง ในท่อน *“เมื่อถึงเดือนน้ำนอง เดือนนี้มาถึงแล้ว พายเรือพระมาเป็นแถว...ชุมนุมใหญ่”* เป็นการสื่อถึงการชุมนุมใหญ่ในประเพณีการพายเรือออกพรรษา ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวและการแสดงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และในท่อน *“ศรัทธาพระพุทธ ทำพวงมาลัยมา พายเรือออกพรรษา...เร่งถวาย”* แสดงถึงการเตรียมพวงมาลัยเพื่อถวายเป็นการแสดงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนในท่อน “นำพระมาสมโภช ร้องตะโกนโฆษณา ยกมือขึ้นวันทา... กันว่องไว” สื่อถึงการเฉลิมฉลองและการแสดงความเคารพต่อพระพุทธศาสนาและการร่วมกันในกิจกรรมทางศาสนาที่มีการยกมือวันทาเป็นการแสดงความเคารพ รวมถึงในท่อนที่สื่อถึงชมบรรยากาศการประดับประดาเรือพระอย่างงดงามและการแสดงความเคารพเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาในท่อน “ดูช่างพริ้งเพิด พระบกอยู่บนเรือ สวยสดงามเหลือเชื่อ...หน้าเลื่อมใส”

โดยสรุปเนื้อเพลงได้สะท้อนถึงความเชื่อในพระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตของคนสมัยก่อนที่มีการเดินทางทางน้ำเป็นหลัก เสียงดนตรีพื้นบ้านที่เริ่มต้นด้วยการร้องแบบเอ่อ เออ เอิ้ง เอย สร้างบรรยากาศของการเดินเรือและการใช้ชีวิตในอดีต เนื้อเพลงกล่าวถึงการชุมนุมใหญ่ในเดือนน้ำนองและการพายเรือพระเป็นแถว ซึ่งแสดงถึงการเคลื่อนไหวและการแสดงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา มีการเตรียมพวงมาลัยเพื่อถวายเป็นการแสดงความเคารพและการร่วมกิจกรรมทางศาสนา รวมถึงการยกมือวันทาเพื่อแสดงความเคารพเนื้อเพลงยังกล่าวถึงการชมงานศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและความหลากหลายของพระพุทธรูปที่แสดงความงดงามและเลื่อมใส การบกพระบนเรือและการประดับประดาอย่างสวยงามเน้นถึงการแสดงความเคารพและศรัทธาในพระพุทธศาสนา สุดท้าย เนื้อเพลงสรุปถึงความสำคัญของการรักษาประเพณีเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการเดินทางทางน้ำให้คงอยู่ต่อไป

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจกับอาสาสมัครหลังการได้เข้าร่วมกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น พบว่า การได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นที่สนุกสนานและบรรยากาศเป็นกันเอง ทำให้เกิดการรู้จักกันมากขึ้นและช่วยลดความเครียดได้ มีผลต่อความกล้าแสดงออกของผู้สูงอายุมากกว่ากิจกรรมครั้งแรก ทั้งยังได้รับความสุขจากการร่วมกิจกรรมด้วย นอกจากนี้ยังได้รับความรู้เกี่ยวกับทักษะการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านมากขึ้นจากกิจกรรมครั้งก่อนหน้านี้ด้วย และได้สืบสานวัฒนธรรมให้แก่ลูกหลานอีกด้วย ทั้งนี้ กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดีโดยไม่มีปัญหาใด ๆ และอาสาสมัครส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีคำแนะนำที่เสนอให้เพิ่มเครื่องดนตรีประกอบเพื่อเพิ่มความสนุกสนานในกิจกรรม และหวังว่าจะมีโอกาสในการจัดกิจกรรมแบบนี้อีกในอนาคตเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มของผู้สูงอายุอีกด้วย อีกทั้งอาสาสมัครต่าง ๆ ต่างเห็นด้วยว่ากิจกรรมนี้มีผลต่อการส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่ม ช่วยเพิ่มความกล้าแสดงออกและการสื่อสารในกลุ่มผู้สูงอายุ และยังช่วยในเรื่องของความสัมพันธ์ในครอบครัวด้วย นอกจากนี้ยังมีการนำประสบการณ์ที่ได้มาเล่าต่อให้กับลูกหลานและคนในครอบครัวฟังอีกด้วย



ภาพที่ 2 ขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน

สำหรับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน พบว่ากิจกรรมดังกล่าวได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้เข้าร่วม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ากิจกรรมนี้สร้างความสนุกสนานและบรรยากาศที่เป็นกันเอง ช่วยให้พวกเขารู้จักกันมากขึ้น ลดความเครียด และส่งเสริมความกล้าแสดงออกมากกว่ากิจกรรมแรก นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมยังได้เรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้าน พร้อมทั้งมีความเข้าใจในบทบาทของเพลงเรือในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทยให้แก่ลูกหลาน สำหรับปัญหาและอุปสรรค พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ระบุว่ากิจกรรมไม่มีปัญหา และสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกิจกรรม เช่น การเพิ่มเครื่องดนตรีประกอบจังหวะและท่าทางเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน รวมถึงแนะนำให้จัดกิจกรรมลักษณะนี้อีก เนื่องจากมองว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุและสามารถตอบสนองความต้องการได้ดีผู้สูงอายุยังเห็นว่ากิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสามัคคีในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเปิดโอกาสให้พวกเขาได้พบปะ พูดคุย และสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม อีกทั้งยังส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยการนำประสบการณ์ที่ได้จากกิจกรรมไปเล่าสู่ลูกหลานและคนในครอบครัวฟัง ทั้งนี้ แนวทางการปรับปรุงกิจกรรม ผู้สูงอายุเสนอให้ขยายเวลาในการจัดกิจกรรมและนำกิจกรรมเข้าสู่ชุมชนเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยรวม กิจกรรมนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าและสามารถส่งเสริมสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ในกลุ่ม และการสืบสานวัฒนธรรมในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1) ผลของลักษณะของเพลงเรือแหลมโพธิ์ สู่การสร้างสรรค์กิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ลักษณะเฉพาะของเพลงเรือแหลมโพธิ์สามารถนำมาเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชนในอดีต ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยการนำมาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือ ที่ส่งเสริมการแสดงออกทางดนตรีและศิลปะ รวมถึงสร้างประโยชน์ต่อสุขภาพจิตและกายของผู้สูงอายุ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม ลดความเหงาและความโดดเดี่ยว และเพิ่มความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง กิจกรรมเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่พัฒนาขึ้นได้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาพทั้งทางจิตใจและร่างกายของผู้สูงอายุ โดยกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านช่วยพัฒนาพฤติกรรมและอารมณ์ของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น เช่น การเพิ่มความกล้าแสดงออก การร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างโอกาสในการพบปะและสร้างความสัมพันธ์ใหม่จากการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและรู้สึกดีต่อตนเองมากขึ้น กิจกรรมดังกล่าวยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสุขในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกายและการออกกำลังกาย ซึ่งมีผลดีต่อสุขภาพโดยรวมทั้งทางจิตใจและร่างกาย แผนการเรียนรู้นี้จึงถือเป็นทางเลือกที่ดีในการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย สภา, สารีพันธุ์ ศุภวรรณ และชนกนารถ บุญวัฒนะกุล (Sapa, S., Supawan, S., & Boonwatthanakul, C., 2020) ที่ยืนยันถึงผลลัพธ์ที่ดีของกิจกรรมประเภทนี้ต่อผู้สูงอายุ ที่พบว่าการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อพัฒนาการปรับตัวของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม เนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ แผนกิจกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจน การใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสม และกระบวนการประเมินผลที่เป็นจริง นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมควรมีความยืดหยุ่นในด้านระยะเวลา และคำนึงถึงความสามารถในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุแต่ละคน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาความสามารถในการปรับตัวของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

2) ผลพัฒนาและทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ผลการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวถูกออกแบบให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้การขับร้องเพลงเรือในรูปแบบที่ปรับให้เข้าใจง่ายและสนุกสนาน การทดลองพบว่ากิจกรรมช่วยเสริมสร้างความกล้าแสดงออก ความสามัคคีในกลุ่ม และความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาณุรัชต์ บุญส่ง, ระวิวรรณ วรรณวิไชย และสุรีรัตน์ จีนพงษ์ (Boonsong, P., Wanwichai, R., & Chenpong, S., 2020) ที่ระบุว่ากิจกรรมลำตัดที่ออกแบบอย่างเหมาะสมสามารถช่วยลดความซึมเศร้าและส่งเสริมความกล้าแสดงออกในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุยังเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรเพิ่มเครื่องดนตรีประกอบและขยายเวลาของกิจกรรม เพื่อให้

กิจกรรมมีความสมบูรณ์และน่าสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอให้เผยแพร่กิจกรรมเข้าสู่ชุมชนเพื่อขยายผลและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้กิจกรรมดนตรีในการเชื่อมโยงวัฒนธรรมและสังคม

3) ผลของความพึงพอใจของอาสาสมัครหลังการได้เข้าร่วมกิจกรรมการขับร้องเพลงเรือพื้นบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น พบว่า อาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมดังกล่าว และระบุเพิ่มเติมว่า กิจกรรมนี้ทำให้พวกเขามีความสามัคคีกันมากขึ้น ได้พบปะกับผู้อื่น ส่งเสริมความกล้าแสดงออกและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม และเสนอแนะให้ขยายกิจกรรมเข้าสู่ชุมชนมากขึ้นเพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมได้มีส่วนร่วมต่อไป การนำแนวคิดจากเพลงเรือแหลมโพธิ์มาสู่การสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงเรือแหลมโพธิ์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมขับร้องเพลงที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน และการมีส่วนร่วมทางสังคม การจัดกิจกรรมขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์สำหรับผู้สูงอายุไม่เพียงแต่เป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังมีประโยชน์ต่อสุขภาพจิตและกายของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพลงเรือแหลมโพธิ์มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงชีวิตประจำวัน ค่านิยม และบทเรียนที่มีความหมาย ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจและเสริมสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงกับชุมชน การร้องเพลงร่วมกันยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสามัคคีในกลุ่มผู้สูงอายุ ลดความเหงาและความโดดเดี่ยว เพิ่มความรู้สึกมีคุณค่าและการยอมรับในตนเอง ผลลัพธ์จากการจัดกิจกรรมเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนัส ต้องการพานิช (Tongkarnpanit, P., 2020) ที่ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างสรรค์กิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสดงความสามารถทางด้านทักษะดนตรีขั้นพื้นฐาน เช่น การร้อง เล่น เต้น และการเคลื่อนไหว ซึ่งช่วยสร้างเสริมความสุขให้กับจิตใจและชะลอการเสื่อมสภาพของร่างกายผู้สูงอายุ โดยกิจกรรมขับร้องเพลงเรือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในครั้งนี้ เป็นการผสานประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับการสร้างสรรค์กิจกรรมทางเลือกในการดูแลสุขภาพจิตและสังคมของผู้สูงอายุ เพลงเรือแหลมโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำของชุมชน ไม่เพียงแต่เป็นการบรรยายเหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แต่ยังสะท้อนถึงความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนในอดีต การใช้เพลงเรือในกิจกรรมขับร้องจึงมีศักยภาพในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและชุมชน อาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ให้ความเห็นว่า รู้สึกสนุกสนานและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า สามารถเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อน การขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์ช่วยให้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและความเป็นหนึ่งเดียวกับกลุ่ม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและความสุขที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนี้ช่วยลดความเครียดและความเหงา ดังนี้อาสาสมัครท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม “การได้มาร่วมกิจกรรมนี้ทำให้ไม่เหงา ลดความเครียด มีความเพลิดเพลิน ได้สืบสานวัฒนธรรมโดยนำไปเล่าต่อให้ลูกหลานฟัง” (อาสาสมัคร, 08) นอกจากนี้ การขับร้องเพลงเรือยังเป็น

โอกาสให้ผู้สูงอายุได้ฝึกฝนทักษะการร้องเพลงและการออกเสียง ซึ่งเสริมสร้างความมั่นใจและการแสดงออกทางอารมณ์ รวมถึงยังสามารถเสริมสร้างบทบาทสำคัญในการสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาณุรัชต์ บุญส่ง, ระวิวรรณ วรรณวิไชย และสุรีรัตน์ จีนพงษ์ (Boonsong, P., Wanwichai, R., & Chenpong, S., 2020) ที่ได้พัฒนากิจกรรมลำตัดเพื่อแก้ไขปัญหาซึมเศร้าในผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยเน้นการใช้ดนตรีประกอบในการควบคุมจังหวะการเคลื่อนไหวและการแสดงออก รวมถึงการนำกระบวนการด้านนันทนาการมาใช้ในการสร้างกิจกรรมที่จะช่วยลดภาวะซึมเศร้า โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสุขและความกล้าแสดงออกมากกว่าการเพิ่มพูนทักษะ ผลการทดลองในช่วงการใช้และหลังการใช้กิจกรรมลำตัดพบว่าค่าคะแนนภาวะซึมเศร้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมนี้ในระดับสูง

การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ทำให้พวกเขามีโอกาสพบปะและสื่อสารกันมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างความทรงจำร่วมกัน กิจกรรมดังกล่าวยังช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ตัวอย่างเช่น อาสาสมัครคนหนึ่งกล่าวว่า “ส่งเสริมให้มีความกล้าแสดงออกในกลุ่มผู้สูงอายุ และเพื่อนในกลุ่มให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี” (อาสาสมัคร, 04) การเรียนรู้และฝึกฝนเพลงเรือแหลมโพธิ์ในบริบทของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นการใช้ศิลปวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจและสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ในชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปาณิชา พลประสิทธิ์, จุฑาทิพย์ วิวัฒนพันธุวงศ์ และอรุณยา ตุยโคพี (Ponprasit, P., Wiwattanapantuwong, J., & Tuicomepee, A., 2021) ที่พบว่ากิจกรรมดนตรีส่งเสริมมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่มั่นคง ยังเพิ่มพูนความสุขทางใจ อารมณ์ สภาพร่างกาย และพัฒนาการทำงานของสมองได้อีกด้วย ช่วยให้ผู้สูงอายุมีจุดมุ่งหมายในชีวิต รู้สึกมีอิสระและพึ่งพาตนเองได้ กิจกรรมดนตรีช่วยในการรับรู้อัตลักษณ์ สุนทรียภาพทางดนตรี และผ่อนคลายความเหนื่อยล้าในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่สมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

งานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดจากเพลงเรือแหลมโพธิ์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมขับร้องสำหรับผู้สูงอายุ นำเสนอผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงประโยชน์มากมายที่เกิดขึ้นจากการนำเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การลดความเครียด ความเหงา และการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่เน้นการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านและกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผลจากการศึกษามากมายได้สนับสนุนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่ง อรรถพล รอดแก้ว (Rodkaew, A., 2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้การรำวงย้อนยุคในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าการเต้นรำพื้นบ้านมีผลดีต่อสุขภาพจิตและร่างกายของผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้เกิดความสุขเพลิดเพลิน และการมีส่วนร่วมทางสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการใช้เพลงเรือแหลมโพธิ์ในการออกแบบกิจกรรมขับร้อง ที่พบว่าผู้สูงอายุรู้สึกสนุกสนาน ลดความเครียด และสามารถเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ ซึ่งเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในขณะเดียวกัน นอกจากนี้ ชลาลัย

วงศ์อารีย์ (Vongaree, C., 2018) ยังได้ศึกษาถึงแนวทางการจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยพบว่ากิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้สูงอายุมีความกระตือรือร้นและสนุกสนานตลอดการทำกิจกรรม ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าการขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์ในงานวิจัยนี้ก็มีผลดีเช่นเดียวกัน ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ส่งเสริมความกล้าแสดงออกและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม

การนำศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ดังที่ รัถยา เชื้อกลาง, สุทธิพรรณ ธีรพงศ์ และฌลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์ (Chuarklang, R., et al, 2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างนิทานเพลงพื้นบ้านมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะเพลงพื้นบ้านภาคกลางสำหรับเด็กอนุบาล โดยพบว่า สื่อนิทานเพลงช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้าน และทำให้เด็กมีความสนใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น เช่นเดียวกับการขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการพัฒนาและประเมินผลกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมนี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง การวิจัยเพิ่มเติมอาจสำรวจวิธีการปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของกลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวในชุมชนต่าง ๆ การบูรณาการเพลงเรือแหลมโพธิ์กับกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุจึงมีศักยภาพในการสร้างประโยชน์ในด้านสุขภาพจิตและกายอย่างยั่งยืนและเป็นการรักษาวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

2. การออกแบบกิจกรรมขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์ควรคำนึงถึงความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน และการมีส่วนร่วมทางสังคม นอกจากนี้ควรมีการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดีย การจัดกิจกรรมที่มีท่าทางประกอบ และการใช้เครื่องดนตรีเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน

3. ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมในสถานที่ที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกสบาย มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องขยายเสียง และอุปกรณ์ดนตรี นอกจากนี้ควรมีการปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆในแต่ละครั้งเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและเพิ่มความน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงกิจกรรมขับร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของกลุ่มผู้สูงอายุ และการศึกษาวิจัยเพื่อขยายผลกิจกรรมนี้ไปยังชุมชนอื่น ๆ

References

Boonrit, S. (1998). *Laem Pho Folk Songs.* Songkhla: Office of Arts and Culture, Songkhla Rajabhat Institute.

Boonrod, V. & Matarat, S. (2022). Knowledge and Creation of Phlengrua by the Participation of Community, Tambon Tha-Pho, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province. *Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities, 12*(2), 71-88.

Boonrod, V. (2022). *Music and the elderly.* Phitsanulok: Naresuan University Press.

Boonsong, P., Wanwichai, R., & Chenpong, S. (2020). Development of LamTat Activities Model to Solve Depression Problems in the Elderly of the Elderly Social Welfare Development Center Phathum Thani Province. *Journal of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University*, *7*(1), 138-155.

Chuarklang, R., Dhirapongse, S., & Boonchitsitsak, C. (2020). The Creation of Multimedia Folk Song Tales for the Conservation of Folk Songs for Kindergarteners. *Journal of Education Studies, 48*(3), 316–331.

Jangmho, T. (2021). *The utilization of innovative traditional games for elderly people in Kamphaeng Phet Province*. Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University.

Ministry of Public Health. (2023). *Phichit Province data report.* Available on https://3doctor.hss.moph.go.th/main/rp_ampur?region.

Pantasri, Y. (2021). Guidelines for the use of music to improve quality of life of self-reliant elderly. *Journal of Music and Performing Arts, Khon Kaen University, 3*(1), 59–76.

Pantasri, Y., Keanamponpan, P., & Vatanasapt, P. (2023). Conditions and Needs for Orqanizinq Music Activities to Promote Well-beinq of the Elderly in Thailand. *Parichart Journal, 36*(4), 234-248.

Ponprasit, P., Wiwattanapantuwong, J., & Tuicomepee, A. (2021). Music and Mental Well-Being of Older Adults. *KKU Research Journal of Humanities and Social Sciences, 9*(1), 91-103.

Roeksamut, P. (2019). Developing of Music Skills Kindergarten's Originality to Creative Thinking by Kodaly Approach-Based Musical Activity. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences, 11*(21), 74-87.

Rodkaew, A. (2022). The Development of Quality of Life Promoting Model for the Elderly Using Local Traditional Dance. *Journal of Humanities and Social Sciences Uttaradit Rajabhat University, 8*(2), 49–67.

Sapa, S., Supawan, S., & Boonwatthanakul, C. (2020). A Model for Orqanizinq Recreational Activities to Develop Adaptability of the Elderly in Mueanq District, Udon Thani Province. *STOU Education Journal, 13*(2), 145–156.

Tipsrinimi, N., Thamanukoon, V., Uthaiwinayakit, & Thammapradit, S. (2015). The Analyze The Buddhadhamma Principle with Appeared in The Boat Song Laem Pho, Songkhla Province. *Journal of MCU Nakhondhat, 2*(1), 60–66.

Tongkarnpanit, P. (2020). Sing Play Dance Movement: Music Activities for Senior. *Bansomdej Music Journal, 2*(1), 91–106.

Vongaree, C. (2018). Approaches for Organizing the Local Arts and Cultural Activities for Elderly Health Promotion: Approaches for Organizing the Local Arts and Cultural Activities for Elderly Health Promotion. *Research Community and Social Development Journal, 12*(Special), 169–184.

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ACADEMIC JOURNAL OF THE NORTHERN RAJABHAT UNIVERSITY GRADUATE NETWORK

ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2567
Vol. 14 No. 3 September - December 2024
ISSN 3057-0425 (Online)

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร 62000
โทรศัพท์ 055-706555 ต่อ 1770
อีเมล์: graduates@kpru.ac.th